

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ ASEAN: การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตร
การท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
กรณีศึกษาประเทศพม่า

Learning Each Other through ASEAN Tourism Education:
The Case of Myanmar

โดย โฉมยง ไต้ะทอง

พฤษภาคม 2554

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ ASEAN: การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตร
การท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
กรณีศึกษาประเทศพม่า

Learning Each Other through ASEAN Tourism Education:
The Case of Myanmar

โดย โฉมยง ไต้ะทอง

พฤษภาคม 2554

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

โครงการ ASEAN: การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยว ในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศพม่าฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีด้วยความร่วมมืออย่างดียิ่งของกัลยาณมิตรหลายฝ่าย บุคคลสำคัญที่จุดประกายให้ผู้วิจัยทำงานสำคัญและเป็นพระคุณอย่างยิ่งต่อผู้วิจัย คือ ดร. เทิดชาย ช่วยบำรุง ในฐานะผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย ที่ได้ให้ทั้งโอกาสและเป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินการวิจัยอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

บุคคลสำคัญที่ทำหน้าที่เป็นผู้วิจัยร่วมคือ Aung Din นักวิชาการและนักธุรกิจชาวพม่า ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ร่วมวิจัยที่ดีเยี่ยม เมื่อต้องการข้อมูลใดก็จะจัดหาให้อย่างรวดเร็วทันใจ ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลต่าง ๆ เป็นอย่างดี ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอถือโอกาสนี้ขอบคุณ Daw Kyi Kyi Aye ซึ่งเคยดำรงตำแหน่ง Directorate of Hotels and Tourism ในประเทศพม่า ผู้เป็นหญิงที่ทรงพลังและมีความรู้ความสามารถทางการท่องเที่ยวอย่างสูงในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง ปัจจุบันทำหน้าที่สอนด้านการท่องเที่ยวในสถาบันการศึกษาหลายแห่งในประเทศพม่า ท่านเป็นอีกผู้หนึ่งที่ได้อนุเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นและติดต่อประสานงานทำให้เกิดการประชุมกลุ่มกับบุคคลสำคัญทางการท่องเที่ยว และเป็นผู้ทำให้ผู้วิจัยเข้าใจสภาพการณ์ต่าง ๆ และดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ได้สำเร็จลุล่วง และบุคคลสำคัญอีกท่านหนึ่งที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้เข้าร่วมประชุมนานาชาติด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงและเป็นผู้ให้โอกาสผู้วิจัยได้พบบุคคลสำคัญชาวพม่าทั้งสอง ทำให้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเรื่องดังกล่าวนี้ได้ และยังได้ให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยนี้คือ ศ.ดร.จิระ หงส์ลดารมย์ เลขาธิการมูลนิธิพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างประเทศ ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ข้อมูลสำคัญที่น่าสับสนคำตอบของการวิจัยนี้ได้จากนักวิชาการและอาจารย์ผู้สอนและผู้ประกอบการด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจากทั่วประเทศพม่าที่มาเข้าร่วมประชุมกลุ่มและให้สัมภาษณ์ซ้ำอีกครั้งอย่างเต็มใจ จึงขอขอบคุณทุกท่านจากใจจริงมา ณ โอกาสนี้

ดร. โฉมยง ไต๊ะทอง

31 พฤษภาคม 2554

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

หลักการและเหตุผล

จากการประชุมผู้นำกลุ่มประเทศอาเซียนที่ประเทศฟิลิปปินส์เมื่อปี พ.ศ.2550 ประเทศสมาชิกได้เห็นพ้องที่จะเร่งรัดกระบวนการสร้างประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งเป็นหนึ่งในสามเสาหลักให้แล้วเสร็จภายในปี 2558 แทนที่จะเป็นปี 2563 ดังที่กำหนดไว้แต่ต้น ทำให้องค์การที่เกี่ยวข้องต้องเร่งรัดการดำเนินงานเพื่อให้ทันกับเวลาที่เลื่อนขึ้นมาอีก 5 ปี ต่อมาในเดือนสิงหาคม 2553 ได้มีการจัดประชุมกลุ่มประเทศสมาชิกที่เมืองดานัง สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามและได้มีการเสนอให้จัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนซึ่งเป็นอีกหนึ่งในสามเสาหลักให้ทันในปี 2558 นี้

การรวมกลุ่มเฉพาะเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 จึงกลายเป็นต้องเร่งพัฒนาทั้งสามเสาหลักไปพร้อม ๆ กัน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จ เพราะจำเป็นต้องยกระดับความชำนาญให้สูงขึ้น การเปิดเป็นประชาคมอาเซียนในปีพ.ศ.2558 ประเทศพม่าจะมีโอกาสในการเปิดรับแรงงานวิชาชีพเข้ามาทำงาน มีครอบครัวและผู้ติดตามแรงงาน รวมทั้งนักท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอาเซียนเองเลือนไหลอยู่ภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง

กลุ่มบุคคลที่จะมีส่วนได้สัมผัสประชากรอาเซียนมากและสม่ำเสมอ น่าจะเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาด้านการท่องเที่ยว การโรงแรม และการบริการ จากสถาบันการศึกษาในประเทศพม่า ดังนั้นการเตรียมความพร้อมด้านวัฒนธรรมข้ามชาติให้แก่บุคคลเหล่านี้น่าจะเป็นโอกาสอันดีที่จะสร้างความเข้าใจ สร้างรอยยิ้มอาเซียนให้เกิดร่วมกันได้

สถานการณ์การจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศพม่า

จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในเบื้องต้น ได้ข้อมูลว่า ณ ปัจจุบันประเทศพม่าได้ให้ความสำคัญกับรายได้จากการท่องเที่ยวในระดับหนึ่ง ในปี 2009 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าไปเที่ยวในพม่า ประมาณ 243,000 คน เป็นนักท่องเที่ยวจากทวีปเอเชียถึงร้อยละ 66 เป็นนักท่องเที่ยวไทยมากที่สุดถึงร้อยละ 17 นักท่องเที่ยวจากจีนร้อยละ 15 และเป็นนักท่องเที่ยวจากญี่ปุ่น ใต้หวัน และสิงคโปร์อีกร้อยละ 5 ต่อประเทศ ส่วนนักท่องเที่ยวที่มาจากทวีปอื่น ๆ มีไม่มากนัก ที่มากรองจากเอเชียคือมาจากยุโรปตะวันตกร้อยละ 20 อเมริกาเหนือร้อยละ 7 และจากโอเชียเนียร้อยละ 3 ทำให้มีรายได้จากการท่องเที่ยว 196 ล้านดอลลาร์อเมริกัน ซึ่งเพิ่มจากปี 2008 ในอัตราร้อยละ 22 ปัจจุบันประเทศพม่ามีมัคคุเทศก์ที่ได้รับการรับรอง (Licensed) จำนวน 4527 คน มีการลงทุนด้านการท่องเที่ยว

โดยการเข้าไปสร้างโรงแรมและที่พักจากต่างประเทศถึง 1,150 ล้านเหรียญอเมริกัน เป็นนักลงทุนจากสิงคโปร์ ไทยและญี่ปุ่นตามลำดับ

สำหรับการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศพม่า นั้น ยังไม่มีการเปิดสอนในระดับอุดมศึกษา มีเพียงการจัดอบรมระยะสั้นโดยภาครัฐและภาคเอกชน ปัจจุบันมีการจัดอบรมโดยภาครัฐอยู่ 4 หลักสูตร คือ ประกาศนียบัตรการท่องเที่ยว (Certificate Level Tourism Training) 1 แห่ง ประกาศนียบัตรด้านการโรงแรม (Certificate Level Hotel Training) 2 แห่ง และระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต (Post Graduate Diploma Level College Training) 1 แห่ง นอกจากนี้จะเป็นการจัดอบรมให้โดยภาคเอกชนที่แฝงอยู่กับหน่วยงานต่าง ๆ และยังไม่ทราบจำนวนที่แท้จริง มีหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ Certificate level Training Centers/ Schools, Diploma level Education Centers/ Institutes, Management courses, and Pathways to Institute Overseas for Post Graduate Courses เป็นต้น ผู้บริหารการท่องเที่ยวในประเทศพม่าต้องการ ผู้สอนงาน (Trainers) ความรู้ภาคทฤษฎี (Theory-based) การเน้นทักษะด้านการอาชีพ (Vocational Skilled Oriented) การลงทุนด้านการศึกษาระดับอาชีวะ (Capital Investment in Vocational Schools) เป็นต้น

จากการศึกษาด้านการสถานการณ์การท่องเที่ยวและจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศพม่าในเบื้องต้น สรุปได้ว่าปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวต่างชาติโดยเฉพาะในกลุ่มอาเซียนเข้าไปท่องเที่ยวในประเทศพม่าเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามปัญหาหลัก ๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้ประกอบการชาวพม่าที่จำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน เช่น

1. ปัญหาด้านการสื่อสารในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เนื่องจากแต่ละประเทศในกลุ่มอาเซียนต่างก็มีภาษาประจำชาติของตนเอง การมีประชารวมกันประมาณ 600 ล้านคน และมีความแตกต่างทางภาษาที่หลากหลายทำให้ยากต่อการสื่อสาร ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของชาวพม่าแม้จะดีกว่าบางประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียน จากผลการศึกษาก็พบว่ามีคะแนนอยู่ในระดับไม่ดีนัก (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550)

2. ปัญหาด้านวัฒนธรรมที่แตกต่าง

การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือ รวมถึงการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น แม้จะเป็นผลดีต่อแรงงานพม่า แต่อาจยังทำให้มีปัญหามากขึ้นเพราะความไม่เข้าใจในด้านวัฒนธรรม ข้อห้ามและข้อควรปฏิบัติของแต่ละประเทศ ที่ผ่านมากการจัดศึกษาด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างส่วนใหญ่มักจะเน้นกลุ่มประเทศตะวันตกมากกว่าเพราะมีเอกสาร ตำราอยู่มาก และเป็นกลุ่มลูกค้าสำคัญที่นำรายได้สู่ประเทศ การศึกษาวัฒนธรรมอาเซียนจะมีน้อยมากหรือไม่มีเลย ความเข้าใจด้านวัฒนธรรมของแต่ละประเทศสมาชิกจึงเป็นความจำเป็น ทั้งนี้เพื่อความสุขและความสำเร็จในการประกอบอาชีพต่อไป

ดังนั้นการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องหาแนวทางบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรดังกล่าว จึงควรได้ศึกษาเพื่อหาวิธีการจัดการร่วมกันระหว่างบุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันวางแผนและจัดกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยวและโรงแรม เพื่อหาแนวทางในการสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมอาเซียนของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวของประเทศสมาชิก เพื่อเตรียมความพร้อมในการต้อนรับการเป็นประชาคมอาเซียนและความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศพม่า
- 2) เพื่อศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศพม่า
- 3) เพื่อหาแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่า
- 4) เพื่อหาแนวทางสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน เพื่อการสร้างความเข้าใจอันดี

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่หลากหลาย เน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ และตรวจสอบข้อมูลด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ อีกทั้งยังต้องจะเชื่อมโยงกับสถานการณ์การประชุมและข้อตกลงต่าง ๆ ของอาเซียนที่ได้มีขึ้นสืบเนื่องมาโดยตลอด นับแต่วันเซ็นสัญญาทำการวิจัยกับ สกว. ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้มีดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่าโดยการศึกษาจาก Websites และการสัมภาษณ์ผู้บริหารการท่องเที่ยว อาจารย์ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง
- 2) จัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอน ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวทั่วประเทศ เพื่อศึกษาสถานการณ์และปรัชญา วิสัยทัศน์ของหลักสูตร รวมทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน แนวโน้ม อุปสรรค และปัญหาต่าง ๆ ด้านการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา แล้วหาข้อสรุปในการปรับรายละเอียดรายวิชาเพื่อการเรียนรู้อาเซียน
- 3) สัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่สำเร็จการศึกษาและอาจารย์ผู้สอนเพื่อสอบถามเรื่องการเรียนการสอนในอดีตที่ผ่านมาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนและศึกษาแนวทางการปรับปรุงแก้ไข

4) วิเคราะห์ และสังเคราะห์หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวที่เปิดสอนในประเทศพม่า เพื่อจุดจุดอ่อน จุดแข็งของหลักสูตรเมื่อรวมตัวเป็นอาเซียน

5) จัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยว และผู้เกี่ยวข้องทั่วประเทศ เพื่อ (1) อภิปรายด้านการจัดหลักสูตรการท่องเที่ยวของประเทศพม่าและของอาเซียน และความสำคัญของการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติและนำเสนอบทวิเคราะห์ (ข้อ 4) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้อง

6) จัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องทั่วประเทศพม่า เพื่อ (1) สร้างความเข้าใจร่วมด้านการจัดหลักสูตรการท่องเที่ยวของประเทศพม่าและของอาเซียน และความสำคัญของการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติ (2) หาวิธีบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยวร่วมกัน

7) ตรวจสอบข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และคำถามเพื่อการอภิปราย และให้ข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปโดยแยกเป็นประเด็น ในส่วนการวิจัยเชิงปริมาณใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

สำหรับผลการวิจัยสรุปเป็นรายชื่อตามวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อ 1. เพื่อศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศพม่า พบว่าประเทศพม่ายังไม่มีการเปิดสอนด้านการท่องเที่ยวในระดับปริญญา มีเฉพาะการเปิดหลักสูตรอบรมระยะสั้น โดยเน้นการฝึกทักษะเพื่อการประกอบอาชีพ ซึ่งจัดโดยสถานศึกษาของภาครัฐและภาคเอกชน ดังต่อไปนี้

สถานศึกษาของรัฐ มีหลักสูตรที่จัดเป็นประจำ คือ

- ระดับประกาศนียบัตรด้านการท่องเที่ยว 1 แห่ง
- ระดับประกาศนียบัตรด้านการโรงแรมและการท่องเที่ยว 2 แห่ง
- ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง (หลังปริญญาตรี) เรียกว่า
- วิทยาลัยการจัดการแห่งชาติ (National Management College) 1 แห่ง

นอกจากนั้นยังมีสถานศึกษาของรัฐเรียกว่า School of Tourism Training Centre: STT ที่จัดอบรมระยะสั้นด้านการท่องเที่ยวและภาษาเพื่อการท่องเที่ยว เช่น ภาษาอิตาลี ภาษาสเปน

ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่นภาษาอังกฤษ และ ภาษารัสเซีย ที่จัดอบรมให้ตั้งแต่ระดับพื้นฐาน ระดับกลาง และระดับสูง

ตัวอย่างหลักสูตรการอบรมในสถานศึกษาของรัฐ เช่น การจัดอบรมระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง (หลังปริญญาตรี) ที่วิทยาลัยการจัดการแห่งชาติ (National Management College) ซึ่งเป็นของรัฐนั้นจะจัดเป็นประจำ โดยจัดให้แก่ผู้ที่สำเร็จปริญญาตรีสาขาใดก็ได้ ที่มีอายุระหว่าง 25-35 ปี เป็นหลักสูตร 9 เดือน มี 9 โมดูล (Modules) ได้แก่ ความรู้ทั่วไปด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว บทบาทของภาครัฐต่อการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมบริการและการบริการที่เกี่ยวข้อง การบริการขนส่ง คมนาคม การนำเที่ยว การสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว การเป็นตัวแทนบริษัท การพัฒนาการท่องเที่ยว ข้อควรระวังเกี่ยวกับพม่า เศรษฐศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว

ยังมีหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรแบบเข้มที่ใช้เวลาในการเรียนประมาณ 250 ชั่วโมง ต่อหลักสูตรที่จัดในสถานศึกษาของรัฐ ชื่อ Hotel and Tourism Training Centre อีก 5 หลักสูตร ได้แก่

- Hotel/Motel and Accounting for Supervisory level
- Basic Course for Front Office
- Basic Course for Housekeeping Operation
- Basic Course for Food and Beverage Service
- Basic Course for Food and Beverage Production

สำหรับสถานศึกษาของเอกชน ไม่สามารถหาจำนวนที่แน่นอนได้ เนื่องจากบางแห่งไม่ได้จัดการเรียนการสอนเป็นประจำ มีหลักสูตรที่เปิดสอนหลายระดับในหลายสถาบัน อาทิ

- โรงเรียน/ศูนย์การอบรมระดับประกาศนียบัตร
- ศูนย์การอบรม/สถาบันระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง
- ศูนย์การอบรมด้านการจัดการ
- ศูนย์การอบรมเพื่อการศึกษาต่อต่างประเทศ

ตัวอย่างหลักสูตรการอบรม สถานศึกษาของเอกชน ได้แก่สถานศึกษาเอกชนที่มีชื่อเสียงและจัดการศึกษาเป็นประจำ คือ London Associate of Business Executive มีการอบรมระดับประกาศนียบัตรและระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง 4 หลักสูตร ๆ ละ 6 เดือน คือ ระดับประกาศนียบัตรการจัดการท่องเที่ยว ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงการเงินและการบัญชี ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงการตลาดและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และหลักสูตรสำหรับผู้บริหาร (Advanced Diploma)

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาค้นพบว่า การที่มีคนมาลงทะเบียนเรียนกันเป็นจำนวนมาก ทั้งสถานฝึกอบรมของรัฐและของเอกชน ทั้งที่ค่าใช้จ่ายในการอบรมสูงมาก เพราะเมื่อสำเร็จการอบรม บุคคลเหล่านี้จะออกไปประกอบกิจการยังประเทศอื่น ที่มากที่สุดคือประเทศสิงคโปร์ รองลงมาคือ มาเลเซียและดูไบ และเมื่อบุคคลเหล่านี้ได้รับประสบการณ์เพียงพอแล้วก็จะกลับประเทศพม่า เพื่อมารับตำแหน่งผู้บริหารรับค่าตอบแทนในระดับสูง

สรุปได้ว่าหลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่า เมื่อเทียบกับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ แล้วแตกต่างกันมาก กล่าวคือ ยังไม่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา และหลักสูตรที่จัดขึ้นเป็นมาตรฐานของพม่าเอง เพื่อป้อนให้แก่สถานประกอบการ แต่กลับพบว่า ผู้สำเร็จการอบรมไม่ประสงค์จะทำงานภายในประเทศ เพราะค่าตอบแทนต่ำมาก และจากการประชุมกลุ่มพบว่า สถานประกอบการของท้องถิ่นก็ไม่ประสงค์จะจ้างผู้สำเร็จการอบรมเพราะต้องจ่ายค่าตอบแทนสูง จึงต้องจ้างชาวชนบทที่ไม่มีการศึกษามาทำงาน

วัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในสถาบันการศึกษาของประเทศพม่า

จากการศึกษาการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวโดยการศึกษาจากเอกสารหลักสูตรสถาบันการสอนต่าง ๆ รวมทั้ง Websites และการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องรวมทั้งการประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องทั่วประเทศเพื่อนำมาและวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อจุดจุดอ่อน จุดแข็งของหลักสูตรเมื่อรวมตัวเป็นอาเซียน สรุปได้ดังนี้

จุดแข็ง

- เป็นหลักสูตรระยะสั้น เปิดโอกาสให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมก็สามารถเข้าสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้โดยง่าย
- มีการจัดอบรมต่อเนื่อง จบหนึ่งหลักสูตรแล้ว สามารถต่อหลักสูตรที่สูงขึ้นได้
- มีหลักสูตรสำหรับผู้สำเร็จระดับอุดมศึกษาแล้วโดยไม่จำกัดสาขา สามารถเข้าอบรมเพื่อเป็นผู้บริหารได้
- หลักสูตรได้รับการยอมรับ ผู้เข้าอบรมมีทางเลือกหลากหลาย จะอยู่ในประเทศหรือออกไปประกอบอาชีพต่างประเทศก็ได้
- มีหลักสูตรภาษาเพื่อการท่องเที่ยวให้เลือกหลายหลักสูตร
- ได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการภาคเอกชนสูงมาก

จุดอ่อน

- ไม่มีหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ในขณะที่ประเทศสมาชิกอาเซียนมีทุกประเทศ

- เป็นหลักสูตรที่เน้นเชิงการตลาด ขาดความเป็นพม่า หรืออาเซียน เพราะเน้นให้ไปทำงานต่างประเทศ
- ให้ความสำคัญทางวัฒนธรรมน้อยมาก
- มีการเปิดสอนหลากหลายทั่วไปโดยภาคเอกชน ในลักษณะการอบรมเฉพาะกิจ รัฐไม่สามารถควบคุมได้
- การสื่อสารโทรคมนาคมมีปัญหา มาก เช่น การไม่มีไฟฟ้าใช้และไฟฟ้าดับ อินเทอร์เน็ตความเร็วต่ำมาก อินเทอร์เน็ตคาเฟ่มีน้อยมากและราคาค่าบริการสูง

สรุปได้ว่า หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่าแม้จะมีจุดแข็งที่ดี แต่จุดอ่อนค่อนข้างเป็นปัญหาที่ต้องใช้เวลาและความเข้าใจในการแก้ไข เนื่องจากต่างระดับและมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรต่างกัน

วัตถุประสงค์ข้อ 3 เพื่อสร้างแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่า

จากรายงานผลการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากครูผู้สอน ครูฝึก ผู้อำนวยการครูใหญ่ระหว่างวันที่ 12 – 28 กุมภาพันธ์ 2554 ณ ประเทศพม่า. จำนวน 16 คน พบว่ามีสถาบันที่เปิดการสอนวิชาด้านวัฒนธรรมอยู่ 8 แห่ง และอีก 8 แห่งไม่มีเปิดสอน แต่วิชาที่สอนก็ยังไม่ได้เกี่ยวข้องกับอาเซียนมากนัก เช่นวัฒนธรรมเปรียบเทียบตะวันตก-ตะวันออก การจัดการกับคำตำหนิของแขก การจัดการกับข้อขัดแย้ง เป็นต้น สำหรับความสามารถทางภาษาอังกฤษพบว่า ระดับความสามารถของผู้เรียนอยู่ในระดับดีและพอใช้ และอยู่ในระดับดีมากตามลำดับ ผู้เรียนส่วนหนึ่งพูดภาษาอาเซียนได้ สำหรับข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเรื่องความสำคัญของการบูรณาการการสอนวัฒนธรรมข้ามชาตินั้น ทุกคนตอบว่าเห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่งตามลำดับ ข้อที่เห็นด้วยอย่างยิ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ วิชาวัฒนธรรมข้ามชาติช่วยให้นักศึกษาเข้าใจว่าเหตุใดคนต่างวัฒนธรรมอาจพูด คิดและแสดงออกต่างกันและวิชาวัฒนธรรมข้ามชาติทำให้คนปรับตัวได้เมื่อต้องสื่อสารกับคนต่างชาติ

ในส่วนคำถามด้านความพร้อมรับประชาคมอาเซียนที่สมบูรณ์ในปี 2015 สถาบันการศึกษา จะมีการสอนด้านวัฒนธรรมข้ามชาติและมีการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ในสถาบัน ผลจากการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นสามารถแยกออกได้ 3 ประเด็น คือ **ด้านหลักสูตร รายวิชา และกิจกรรมการสอน** ตอบว่าควรจัดให้เรียนรายวิชาวัฒนธรรมระหว่างประเทศ วิชาภาษาอาเซียน ภูมิศาสตร์ และประชากรศาสตร์ของแต่ละประเทศ รวมทั้งสถานการณ์และแนวโน้มทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก กฎหมายด้านการท่องเที่ยวและเดินทางที่ควรรู้ และด้านความเชื่อ สภาพการทำงาน วิถีชีวิต คุณค่าทางสังคม

และศาสนาและที่สำคัญคือการสอนให้ผู้เรียนรู้จักการปรับตัวในการประกอบอาชีพในกลุ่มชนหลากหลายวัฒนธรรม สำหรับวิชาภาษาควรเน้นวิชาภาษาอังกฤษ **ด้านสถาบันการศึกษา** ควรจัดให้มีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและครูสอน และอาจทำในระดับประเทศโดยการประสานงานขององค์การการท่องเที่ยวแห่งชาติ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน **ด้านผู้สอน** ควรเตรียมการสอนให้เหมาะสมตามเนื้อหาหลักสูตรและรายวิชาดังกล่าวข้างต้น และจัดหาข้อมูลด้านวัฒนธรรมอาเซียนมาศึกษา โดยเฉพาะประเทศที่มีการติดต่อสื่อสาร และมีธุรกิจร่วมมาก ได้แก่ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย รวมทั้งประเทศอาเซียนอื่น ๆ ผู้สอนเชื่อว่าความตระหนักเรื่องวัฒนธรรมข้ามชาติ จะทำให้ผู้ประกอบการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้มาเยือนจากที่อื่น ๆ ด้วยความเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและเข้าใจผู้อื่น

สรุปได้ว่าทั้งผู้สอน ครูฝึก ผู้อำนวยการ ครูใหญ่ เจ้าของสถานศึกษาต่างเห็นความสำคัญของการเรียนการสอนวัฒนธรรมข้ามชาติและเห็นว่าการมีความรู้ ความเข้าใจว่าวัฒนธรรมข้ามชาติเป็นความสำคัญที่ผู้อยู่ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ต้องรู้ และใช้อย่างมีทักษะ และต้องมีการเตรียมการอย่างบูรณาการโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ข้อ 4 เพื่อหาแนวทางการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการสร้างความเข้าใจอันดี

ผลการวิจัยพบว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการศึกษาทั้งหลายในประเทศพม่า สนใจที่จะสร้างความร่วมมือกับประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง กรณีการประชุมด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่หัวหิน ผู้แทนประเทศพม่าได้ขอให้มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับข้อคิดของนักวิชาการหลายคนที่กล่าวว่าจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และความชำนาญเพื่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพ ความร่วมมือดังกล่าวสำหรับประเทศพม่าในเบื้องต้นอาจจะเป็นการร่วมกันพัฒนาบุคลากรของประเทศซึ่งมีอยู่จำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศไทย

ดังนั้นแม้ว่าบุคลากรด้านการท่องเที่ยวของพม่ามีศักยภาพ มีภาษาอังกฤษและภาษาสำคัญอื่นอยู่ในระดับดี บุคลากรจำนวนมากได้รับทุนไปศึกษาต่างประเทศ แต่อาจเป็นเพราะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ผ่านมาไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเท่าที่ควร จึงมีนักท่องเที่ยวจำนวนไม่มาก ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่จูงใจ เมื่อสถานการณ์การท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปดังปัจจุบันเชื่อว่ารัฐบาลพม่าจะให้ความสนใจมากขึ้น และจะมีบุคลากรทางการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และเมื่อมีการเปิดสอนระดับอุดมศึกษาก็จะสามารถทำให้เกิดการร่วมมืออย่างเท่าเทียมได้ในโอกาสต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ในด้านข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะแบ่งออกเป็นข้อเสนอแนะด้านนโยบาย ด้านการนำสู่การปฏิบัติ และเพื่อการวิจัยต่อไปดังนี้

ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศพม่า ควรได้มีการประชาสัมพันธ์นโยบายด้านการสร้างความเข้าใจอาเซียนอย่างจริงจัง และเร่งด่วนเพื่อการนำสู่การปฏิบัติขององค์กรต่าง ๆ ในสังกัด ทั้งนี้ให้กำหนดมาตรการและการติดตามผลงานอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดการตื่นตัวของสถาบันการศึกษา ในการตอบรับนโยบายดังกล่าว

2) หน่วยงานหลักในการดำเนินการด้านอาเซียน และวัฒนธรรมอาเซียน ควรเร่งสร้างกลไกเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาเซียน ปลูกฝังความเข้าใจในประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างเป็นกลาง โดยเน้นการยอมรับซึ่งกันและกันตามข้อตกลงของเสาหลักด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรม

3) กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาของพม่า ควรสร้างกลไกทางการศึกษา เพื่อผลักดันให้เกิดการสร้างหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวในระดับปริญญาตรีสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน พัฒนาคนให้มีทักษะมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ รวมทั้งการพัฒนาทรัพยากรบุคคล

4) ภาครัฐควรจัดตั้งศูนย์อาเซียนศึกษาขึ้นในชุมชนท้องถิ่นโดยมีบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน ทำการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ และเตรียมการเพื่อต้อนรับการเป็นอาเซียนอย่างสันติสุข ไม่มีการต่อต้าน หรือทำร้ายร่างกาย อันเนื่องมาจากความไม่เข้าใจ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำสู่การปฏิบัติ

สถาบันการศึกษา และอาจารย์ผู้สอนควรดำเนินการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ด้านหลักสูตรและรายวิชา สถาบันการศึกษาควรได้เร่งปรับหลักสูตรและรายวิชา ด้านวัฒนธรรมระหว่างประเทศ วิชาภาษาอาเซียน ภูมิศาสตร์ และประชากรศาสตร์ของแต่ละประเทศ รวมทั้งสถานการณ์และแนวโน้มทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก กฎหมายด้านการท่องเที่ยวและเดินทางที่ควรรู้ และด้านความเชื่อ สภาพการทำงาน วิถีชีวิต คุณค่าทางสังคมและศาสนาและที่สำคัญคือการสอนให้ผู้เรียนรู้จัก

การปรับตัวในการประกอบอาชีพในกลุ่มชนหลากหลายวัฒนธรรม สำหรับวิชาภาษาควรเน้นวิชาภาษาอังกฤษ

2) ด้านสถาบันการศึกษา ควรจัดให้มีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและผู้สอน และอาจทำในระดับประเทศโดยการประสานงานขององค์การการท่องเที่ยวแห่งชาติ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

3) ด้านผู้สอน ควรเตรียมการจัดการเรียนสอนให้เหมาะสมตามเนื้อหาหลักสูตรและรายวิชาดังกล่าวข้างต้น และพยายามจัดหาข้อมูลด้านวัฒนธรรมอาเซียนมาศึกษา โดยเฉพาะประเทศที่มีการติดต่อสื่อสาร และมีธุรกิจร่วมมากได้แก่ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดเนเซีย รวมทั้งประเทศอาเซียนอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

การทำวิจัยต่อไปควรทำการศึกษาวิจัยในเรื่องต่อไปนี้

- 1) ควรทำงานวิจัยเพื่อศึกษาองค์ความรู้อาเซียน
- 2) ควรทำงานวิจัยเพื่อศึกษาวัฒนธรรมของแต่ละประเทศในเชิงลึก
- 3) ทำการวิจัยวัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบ โดยเฉพาะระหว่างประเทศที่มีความคล้ายคลึงทางวัฒนธรรม เช่น พม่า-ไทย พม่า-กัมพูชา พม่า-เวียดนาม
- 4) ทำการวิจัยด้านประวัติศาสตร์เชิงเปรียบเทียบ ระหว่างประเทศที่มีประวัติศาสตร์สัมพันธ์มาเป็นระยะเวลายาวนาน
- 5) ทำงานวิจัยเพื่อศึกษาสภาพภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิตและแนวคิด
- 6) ทำงานวิจัยเรื่องแนวการจัดการขจัดปัญหาการขัดแย้งในกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย
- 7) ทำงานวิจัยเรื่องแนวทางการสอนภาษาอังกฤษในระดับปฏิบัติการ
- 8) ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการสอนภาษาเพื่อนบ้านเชิงปฏิบัติการ

สรุป

การทำกรวิจัย เรื่อง อาเซียน: การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศพม่าในครั้งนี้พบว่าการรวมตัวกันในภูมิภาคเป็นความสำคัญ ทั้งนี้เพื่อความเท่าเทียมกันของประชากรในภูมิภาคในโอกาสข้างหน้า การที่ต่างฝ่ายต่างอยู่ มีการแข่งขัน ช่งชิงความได้เปรียบเป็นเรื่องของความล้ำสมัยถึงเวลาที่มวลมนุษยชาติควรจะได้อยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียม พึ่งพาอาศัยและช่วยเหลือดูแลกันในโลกสมัยใหม่ใบเดีวนี้ การสร้างประชาคมอาเซียนที่ประกอบไปด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Community) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN

Economic Community) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community) ภายในปี 2558 จึงเป็นการรวมตัวกันอย่างเหมาะสมกับกาลเวลา

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นเป้าหมายด้านเศรษฐกิจหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนความร่วมมือระหว่างประเทศอาเซียนซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญคือการเป็นตลาดและเป็นฐานการผลิตร่วมกัน โดยมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมืออย่างเสรีและเงินลงทุนที่เสรีมากขึ้น มีความสามารถในการแข่งขันสูง มุ่งสร้างความเท่าเทียมในการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศอาเซียน และการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาเซียนเข้ากับประชาคมโลก ขนาดของตลาดอาเซียนที่ใหญ่ขึ้นทำให้อาเซียนมีอำนาจซื้อสูงขึ้นตามมา เช่นเดียวกับความสามารถในการแข่งขันกับภูมิภาคอื่นที่เพิ่มขึ้น การรวมตัวกันของอาเซียนทำให้มีโครงการเชื่อมโยงเส้นทางหลวงอาเซียน มีความร่วมมือระหว่างประเทศในการเชื่อมโยงเส้นทางรถไฟจากสิงคโปร์ ผ่านไปยัง มาเลเซีย ไทย กัมพูชา เวียดนามและสิ้นสุดที่เมืองคุนหมิง ประเทศจีน นอกจากนี้ การปรับมาตรฐานของเส้นทางคมนาคมทางบกและทางรถไฟให้มีมาตรฐานเดียวกันก็จะส่งเสริมความร่วมมือของอาเซียนด้านการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นด้วย

ในด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนเป็นเป้าหมายด้านความอยู่ดีกินดีของประชาชน การปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีสิ่งแวดล้อมที่ดีและมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันโดยเน้นการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจระหว่างประเทศสมาชิกในด้านความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์ มรดกทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ระดับภูมิภาคร่วมกัน

ความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญ ดังที่ผู้รู้หลายท่านได้กล่าวไว้จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา การสื่อสารด้วยภาษาที่ไม่คุ้นเคยและไม่รู้จริงก็สามารถนำสู่ข้อขัดแย้งได้เช่นกัน การที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวไทยได้มองการณ์ไกลนำเรื่องการบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวซึ่งน่าจะเป็นประเด็นเล็ก ๆ เท่านั้น แต่เมื่อทำการวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้วกลับพบว่าเรื่องราวให้ต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขสืบเนื่องไปอีกไม่น้อย จึงสมควรเป็นตัวอย่างและเป็นต้นแบบในการศึกษาในด้านอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งการศึกษาดังกล่าวนี้ย่อมสร้างประโยชน์ และเป็นการเตรียมการเพื่อรับมือกับอาเซียนอย่างไม่ประมาท

งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน องค์กร และบุคคลต่าง ๆ อย่างยิ่งหากได้นำไปใช้จริง เช่น

- เป็นแนวทางในการวางยุทธศาสตร์ความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการสร้างความเข้าใจอันดี

- เป็นแนวทางพัฒนาหลักสูตรการท่องเที่ยวและการโรงแรมในระดับปริญญาตรีในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนร่วมกันซึ่งเป็นการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติ

- ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนและขยายองค์ความรู้ในด้านการท่องเที่ยวและสาขาวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังเกิดเครือข่ายความร่วมมือกันในการวิจัยระหว่างนักวิชาการจากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ตลอดจน นักพัฒนา ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว และผู้ที่สนใจทั่วไป เพื่อสร้างผลงานวิจัยที่จะสามารถช่วยส่งเสริมและพัฒนาการรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกอาเซียนได้อย่างยั่งยืน

- ผู้สำเร็จหลักสูตรการอบรมที่ออกไปประกอบการได้มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอาเซียน ได้เตรียมตัวและเรียนรู้เพื่อรับสถานการณ์ใหม่ได้

นอกจากนั้นประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเสาหลักด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรม อาทิ การพัฒนามนุษย์ (Human Development) การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection) สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Right) การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (Building ASEAN Identity) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability) การลดช่องว่างทางการพัฒนา (Narrowing the Development Gap) ล้วนสะท้อนถึงบทบาทอันสำคัญของการศึกษา และความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างประเทศสมาชิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนามนุษย์ และการลดช่องว่างทางการพัฒนา เป็นประชาคมที่มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น สร้างเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างเสมอภาค บนเส้นทางซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนในฐานะศูนย์กลางของความร่วมมือในอาเซียน

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ: TRI/ASEAN/0003

ชื่อโครงการ: โครงการ ASEAN: การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยว ใน
กลุ่ม ประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศพม่า
ชื่อนักวิจัย: ดร.โฉมยง โต๊ะทอง

สมาคมนักวิชาการการท่องเที่ยวไทย

E-mail Address: chom_to@yahoo.com

ระยะเวลาโครงการ: 1 มิถุนายน 2553 ถึง 31 พฤษภาคม 2554

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศพม่า 2) ศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในสถาบันการศึกษา 3) หาแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตร และ 4) หาแนวทางสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่หลากหลาย ทั้งการจัดประชุมกลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มอาจารย์ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอน ผู้ประกอบการและบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาด้านการท่องเที่ยว การวิเคราะห์ สังเคราะห์ หลักสูตรที่มีอยู่ในประเทศ และทำการวิจัยเชิงปริมาณโดยทำการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ในปัจจุบันประเทศพม่าไม่มีการเปิดสอนด้านการท่องเที่ยวในระดับปริญญา แต่จัดสอนหลักสูตรระยะสั้นหลายระดับ ดำเนินการสอนโดยภาครัฐและภาคเอกชน และยังไม่มียุทธศาสตร์ศึกษาใดได้มุ่งเน้นรายวิชาด้านวัฒนธรรมอาเซียน 2) จุดแข็งของหลักสูตรพบว่าหลักสูตรมีความหลากหลาย ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ต่อเนื่องตามความสนใจและผู้สำเร็จการศึกษาเป็นที่ต้องการของประเทศอื่น จุดอ่อนที่สำคัญ คือ การไม่มีหลักสูตรระดับปริญญาตรี 3) แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรนั้น สถาบันการศึกษาจะจัดทำโดยการสอดแทรกในหลักสูตรที่จัดอบรมอยู่ในปัจจุบัน และ 4) การสร้างความร่วมมือในเบื้องต้นอาจทำได้โดยการร่วมมือพัฒนาหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวระดับปริญญาตรี และอาจจัดโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับหลักสูตรที่ใกล้เคียงเพื่อการสร้างความสำเร็จอันดี

คำหลัก: ประชาคมอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หลักสูตรด้านการท่องเที่ยว การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม การบูรณาการ

ABSTRACT

Project code: TRI/ASEAN/0003

Project title: Learning Each Other through ASEAN Tourism Education: The Case of
Myanmar

Investigator: Toatong C.

E-mail Address: chom_to@yahoo.com

The Association of Thai Tourism Academic

Project Duration: 1 June 2010 to 31 May 2011

The objectives of this research were to 1) study the overall situation of tourism curricula in Myanmar 2) study strengths and weaknesses of the tourism curricula 3) find guidelines for the integration of cross culture in the curricula and 4) find guidelines for the cooperation of the institutions in ASEAN community. Various kinds of qualitative research were applied included group discussions among tourism practitioners, tourism instructors and tourism stake holders. Interviews were done with instructors, tourism practitioners, school's owners and tourism graduates who work in the related field. Analysis and synthesis of the existing tourism curricula was also done. Structured interviews were used with the interviewed group.

The results showed that 1) Myanmar does not offer tourism education at the degree levels. Short courses are done public and private sectors. ASEAN culture has not been put in any courses; 2) many strengths are shown such as variety of courses, learners can choose to learn upon their needs and other countries love to hire graduates from Myanmar. The significant weakness is no degree level; 3) the institutions are going to develop the courses to integrate cross culture in the curricula; 4) the cooperation at the beginning can be done by cooperating in construction tourism curricula at the degree level and cultural exchange can be done with the similar curricula

Keywords: ASEAN community ASEAN Economic community Tourism curricula Cross-Cultural Study Integration

บทที่ 1

บทนำ

ในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงหลักการและเหตุผลในการทำวิจัยในเรื่องนี้เพื่อให้เห็นความเป็นมาหรือภูมิหลัง รวมทั้งความจำเป็น คุณค่า และประโยชน์ ที่จะได้จากผลการวิจัยในเรื่องนี้ รวมทั้งนำเสนอวัตถุประสงค์และคำถามการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ ตลอดจนแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 หลักการและเหตุผล

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเกิดขึ้นโดยการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยตั้งเป้าหมายที่จะดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) เพื่อสร้างให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน และมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน รวมทั้งแรงงานฝีมืออย่างเสรี การรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทำให้เกิดตลาดในภูมิภาคที่มีขนาดใหญ่ โดยสามารถนำจุดแข็งของแต่ละประเทศมาเสริมกับจุดแข็งของกันและกันเพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดในการผลิต ส่งออกและบริการ ซึ่งจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อมีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตได้อย่างเสรีมากขึ้น นอกจากนี้การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะช่วยให้ประเทศสมาชิกมีความเป็นปึกแผ่นและช่วยสร้างอำนาจการต่อรองในเวทีต่างๆ มากขึ้น

สำหรับการเปิดเสรีสินค้าที่เป็น Priority Sectors ซึ่งได้แก่ การท่องเที่ยว การบิน เทคโนโลยีสารสนเทศและคุณภาพ ซึ่งใช้มาตรการต่าง ๆ เป็นกลไก เช่น การลดอัตราภาษีให้เร็วกว่าในกรอบอาฟตา 3 ปี และต้องขจัดภาษีภายในปี 2007 และอนุญาตให้นักลงทุนที่ถือสัญชาติของสมาชิกอาเซียนเข้ามาตั้งกิจการในอีกประเทศหนึ่งของสมาชิกอาเซียนได้โดยถือหุ้นข้างมากในสัดส่วนร้อยละ 51 ในปี 2008 และร้อยละ 70 ในปี 2010 ทั้งนี้สำหรับสาขาบริการอื่น ๆ ที่เหลือให้เปิดเสรีทั้งหมดภายในปี 2015 ซึ่งนอกจากการลดภาษีแล้วอาเซียนยังได้ดำเนินการยกเลิกมาตรการและอุปสรรคกีดกันทางการค้าที่มิใช่ภาษี และได้เร่งปรับประสานมาตรฐานสินค้าและจัดทำความตกลงการยอมรับร่วม (Mutual Recognition Arrangement: MRAs) รวมทั้งความตกลงยอมรับร่วมด้านการท่องเที่ยว (Mutual Recognition Arrangement for Tourism Professionals) เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า และพยายามพึ่งพาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดการเคลื่อนย้ายอย่างเสรี

จากการดำเนินชุดโครงการริเริ่มโครงการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือของผู้มีส่วนร่วมในด้านการท่องเที่ยวและธนาคารข้อมูลเพื่อการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหรืออาเซียนระยะที่ 2 ที่ผ่านมา ทำให้ได้ทราบจุดยืนภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 10 ประเทศ รวมถึงประเทศจีนและเกาหลีใต้ ตลอดจนการสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมาเยือนอาเซียนในฐานะเป็นเป้าหมายหลักร่วมกันโดยลดการแข่งขันกันเองในภูมิภาคและก้าวไปสู่ความเป็น “One of Destination” ร่วมกัน กอปรกับยุทธศาสตร์การค้าและการลงทุนในอาเซียนที่เน้นความเป็นหนึ่งเดียว โดยใช้ความตกลงการยอมรับร่วม (MRA) แม้ความตกลงการยอมรับร่วมจะส่งผลให้การถ่ายเทแรงงานด้านต่าง ๆ ในอาเซียนโดยเฉพาะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวง่ายขึ้น แต่อาจเกิดความไม่สมดุลทางเศรษฐกิจและเกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมได้ จากบทเรียนของสหภาพยุโรป (EU) ที่ผ่านมา ความร่วมมือดังกล่าวทำให้เกิดการไหลของแรงงานจากประเทศที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจไปสู่ประเทศที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจสูงกว่าก่อให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะความขัดแย้งทางวัฒนธรรมและความไม่เข้าใจกันในวันธรรมช้ำชาติ ซึ่งกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็อาจประสบปัญหาเช่นเดียวกันได้

การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ.2558 ก็เพื่อเสริมความสามารถในการแข่งขันให้แก่อาเซียนเอง และเพื่อสร้างให้อาเซียนเป็นศูนย์กลางภายในภูมิภาค คานอำนาจของประเทศอื่นที่มีบทบาทโดดเด่น เช่น จีนและอินเดีย ทั้งนี้อาเซียนได้ตกลงเปิดเสรีด้านการค้าและการบริการให้เร็วขึ้นกว่าเดิมในสินค้าและบริการ 11 สาขา เพื่อเป็นการนำร่องและส่งเสริมการผลิตสินค้า โดยใช้วัตถุดิบและชิ้นส่วนที่ผลิตภายในอาเซียนซึ่งเป็นไปตามแผนการดำเนินการเพื่อมุ่งสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) และได้มอบหมายให้ประเทศต่าง ๆ รับผิดชอบเป็นผู้ประสานงานหลัก (Country Coordinator) ซึ่งพม่าจะรับผิดชอบสาขาผลิตภัณฑ์เกษตร (Agro-based products) และสาขาประมง (Fisheries) (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรระหว่างประเทศ, 2550)

สถานการณ์การจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศพม่า

ในปัจจุบันประเทศพม่ายังไม่ได้เปิดสอนการท่องเที่ยวในระดับอุดมศึกษา จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในเบื้องต้น (Mrs. Daw Kyi Kyi Aye, Director for Tourism Promotion, Ministry of Hotels and Tourism, Union of Myanmar และคณะ, 22 มกราคม 2553) ได้ให้ข้อมูลว่า ณ ปัจจุบันประเทศพม่าได้ให้ความสำคัญกับรายได้จากการท่องเที่ยวในระดับหนึ่ง ในปี 2009 มีนักท่องเที่ยวจากต่างชาติเข้าไปเที่ยวในพม่า ประมาณ 243,000 คน เป็นนักท่องเที่ยวจากทวีปเอเชียถึงร้อยละ 66 เป็นนักท่องเที่ยวไทยมากที่สุดถึงร้อยละ 17 นักท่องเที่ยวจากจีนร้อยละ 15 และเป็นนักท่องเที่ยวจากญี่ปุ่น ได้หวั่น

และสิงคโปร์อีกร้อยละ 5 ต่อประเทศ ส่วนนักท่องเที่ยวที่มาจากทวีปอื่น ๆ มีไม่มากนัก ที่มาจากรองจากเอเชีย คือ มาจากยุโรปตะวันตกร้อยละ 20 อเมริกาเหนือร้อยละ 7 และจากเอเชียเนียร์ร้อยละ 3 ทำให้มีรายได้จากการท่องเที่ยว 196 ล้านดอลลาร์อเมริกัน ซึ่งเพิ่มจากปี 2008 ในอัตราร้อยละ 22 ปัจจุบันประเทศพม่ามีมัคคุเทศก์ที่ได้รับการรับรอง (Licensed) จำนวน 4527 คน มีการลงทุนด้านการท่องเที่ยว โดยการเข้าไปสร้างโรงแรมและที่พักจากต่างประเทศถึง 1,150 ล้านดอลลาร์อเมริกัน เป็นนักลงทุนจากสิงคโปร์ ไทย และญี่ปุ่น ตามลำดับ

สำหรับการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศพม่านั้น ยังไม่มีการเปิดสอนในระดับอุดมศึกษา มีเพียงการจัดอบรมระยะสั้นโดยภาครัฐและภาคเอกชน ปัจจุบันมีการจัดอบรมโดยภาครัฐอยู่ 4 หลักสูตร คือ ประกาศนียบัตรการท่องเที่ยว (Certificate Level Tourism Training) 1 แห่ง ประกาศนียบัตรด้านการโรงแรม (Certificate Level Hotel Training) 2 แห่ง และระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต (Post Graduate Diploma Level College Training) 1 แห่ง นอกจากนี้จะเป็นการจัดอบรมให้โดยภาคเอกชนที่แฝงอยู่กับหน่วยงานต่าง ๆ และยังไม่ทราบจำนวนที่แท้จริง มีหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ อาทิ Certificate level Training Centers/ Schools, Diploma level Education Centers/ Institutes, Management courses, and Pathways to Institute Overseas for Post Graduate Courses เป็นต้น ตัวอย่างสิ่งที่เป็นความต้องการของผู้บริหารการท่องเที่ยวในประเทศพม่า เช่น ผู้สอนงาน (Trainers) ความรู้ภาคทฤษฎี (Theory-based) การเน้นทักษะด้านการอาชีพ (Vocational Skilled Oriented) การลงทุนด้านศึกษาระดับอาชีวศึกษา (Capital Investment in Vocational Schools) เป็นต้น

จากการศึกษาด้านการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศพม่าในเบื้องต้นสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวยังจำเป็นต้องหาแนวทางบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรดังกล่าว จึงควรได้ศึกษาเพื่อหาวิธีการจัดการร่วมกันระหว่างบุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันวางแผนและจัดกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยวและโรงแรม เพื่อหาแนวทางในการสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมอาเซียนของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเพื่อเตรียมความพร้อมในการต้อนรับการเป็นประชาคมอาเซียนและความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1.2.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศพม่า
- 1.2.2 เพื่อศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศพม่า

1.2.3 เพื่อหาแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่า

1.2.4 เพื่อหาแนวทางสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียนเพื่อการสร้างความเข้าใจอันดี

1.3 คำถามการวิจัย

1.3.1 สถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศพม่า มีลักษณะอย่างไร

1.3.2 จุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศพม่าเป็นอย่างไร

1.3.3 แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่าเป็นอย่างไร

1.3.4 แนวทางสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียนเพื่อการสร้างความเข้าใจอันดีเป็นอย่างไร

1.4 วิธีวิจัย

1.4.1 เพื่อศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวผู้วิจัยจะใช้วิธีการศึกษาดังต่อไปนี้

1) ศึกษาการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวโดยการศึกษาจาก Websites และการสัมภาษณ์ผู้บริหารการท่องเที่ยว อาจารย์ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง

2) จัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอน ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวทั่วประเทศ เพื่อศึกษาสถานการณ์และปัญหา วิสัยทัศน์ของหลักสูตร รวมทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน แนวโน้ม อุปสรรค และปัญหาต่าง ๆ ด้านการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา แล้วหาข้อสรุปในการปรับรายละเอียดรายวิชาเพื่อการเรียนรู้อาเซียน

3) สัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่สำเร็จการศึกษาและอาจารย์ผู้สอนเพื่อสอบถามเรื่องการเรียนรู้การสอนในอดีตที่ผ่านมาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนและศึกษาแนวทางการปรับปรุงแก้ไข

1.4.2 เพื่อศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในสถาบันการศึกษาของประเทศพม่า ผู้วิจัยจะใช้วิธีการศึกษาดังต่อไปนี้

1) ศึกษาการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวโดยการศึกษาจากเอกสารหลักสูตรสถาบันการสอนต่าง ๆ รวมทั้ง Websites และการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง

2) วิเคราะห์ และสังเคราะห์หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวที่เปิดสอนในประเทศพม่า เพื่อคัดจุดอ่อน จุดแข็งของหลักสูตรเมื่อรวมตัวเป็นอาเซียน

3) จัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยว และผู้เกี่ยวข้องทั่วประเทศ เพื่อ (1) อภิปรายด้านการจัดหลักสูตรการท่องเที่ยวของประเทศพม่าและของอาเซียน และความสำคัญของการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติและนำเสนอบทวิเคราะห์ (ข้อ 2) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้อง

1.4.3 เพื่อหาแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่า ผู้วิจัยจะใช้วิธีการศึกษาดังต่อไปนี้

1) จัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยวทั่วประเทศ (1) สร้างความเข้าใจร่วมด้านการจัดหลักสูตรการท่องเที่ยวของประเทศพม่าและของอาเซียน และความสำคัญของการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติ (2) หาวิธีบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยวร่วมกัน

2) สรุปผลการประชุมร่วม จัดส่งให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชุมตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการปรับปรุง

3) สรุปผลครั้งสุดท้ายส่งให้แก่ทุกสถาบันที่เกี่ยวข้องเพื่อการใช้

1.4.4 เพื่อหาแนวทางสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียนเพื่อการสร้างความเข้าใจอันดี ผู้วิจัยจะใช้วิธีการศึกษาดังนี้

1) จัดหาบุคคลที่มีบทบาทด้านการเป็นผู้บริหารและเป็นผู้สอนในสาขาการท่องเที่ยวในประเทศพม่าทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประเทศและเป็นนักวิจัยร่วมทำหน้าที่ดำเนินการประชุมผู้เกี่ยวข้องภายในประเทศ

2) ให้นำบุคคลดังกล่าวทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประเทศตนในการนำเสนอร่วมในเวทีเสนอผลงานระดับนานาชาติ

3) เชิญให้ผู้เกี่ยวข้องในกลุ่มประเทศอาเซียนได้เข้าร่วมประชุมในเวทีเสนอผลงานที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยจัดขึ้น

หมายเหตุ: ในการศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ข้อนี้ ผู้วิจัยจะเชื่อมโยงกับสถานการณ์การประชุมและข้อตกลงต่าง ๆ ของอาเซียนที่ได้มีสืบเนื่องมาโดยตลอด นับแต่วันเซ็นสัญญา

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ (Definitions)

ประชาคมอาเซียน หมายถึง การที่ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ รวมตัวกันเป็นวงสมานฉันท์ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ มีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก ใช้ชีวิตในสภาพที่มีสันติภาพ เสถียรภาพและความเจริญรุ่งเรือง ผูกมัดกันเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาที่มีพลวัตและในประชาคมที่มีความเอื้ออาทรระหว่างกัน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สร้างให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน และมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน รวมทั้งแรงงานฝีมืออย่างเสรี

หลักสูตรด้านการท่องเที่ยว หมายถึง รายละเอียดของเนื้อหาและการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในระดับประกาศนียบัตรและระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง ในสถาบันฝึกอบรมทั้งของภาครัฐและเอกชนในประเทศพม่า

การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม หมายถึง การศึกษาวัฒนธรรมที่ควรรู้ของแต่ละประเทศ เพื่อความเข้าใจอันดีที่เกิดขึ้นระหว่างประชาชนในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน

การบูรณาการ หมายถึง การจัดการศึกษาด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้และการสร้างความเข้าใจด้านวัฒนธรรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยว

ประเทศพม่า หมายถึงสหภาพพม่า หรือ สาธารณรัฐสหภาพพม่า หรือ เมียนมาร์

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะทำการศึกษาเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะต่อการวางนโยบายในการปรับปรุงหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวในประเทศพม่า

1.7 ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ (Outputs)

- 1.7.1 ได้ทราบสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศพม่า
- 1.7.2 ได้ทราบจุดอ่อนและจุดแข็งรวมทั้งโอกาสและภัยคุกคามด้านหลักสูตรการท่องเที่ยวในสถาบันการศึกษาของประเทศพม่า
- 1.7.3 ได้แนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยว
- 1.7.3 ได้แนวทางสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดี

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ (outcomes)

1.8.1 ได้แนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวเพื่อเสนอให้แก่ผู้เกี่ยวข้องของประเทศพม่าให้สอดคล้องกับการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน

1.8.2 ผู้สำเร็จหลักสูตรการอบรมที่ออกไปประกอบกิจการได้มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอาเซียน ได้เตรียมตัวและเรียนรู้เพื่อรับสถานการณ์ใหม่ได้

1.8.3 เป็นแนวทางในการวางยุทธศาสตร์ความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการสร้างความสำเร็จอันดี

1.8.4 เป็นแนวทางพัฒนาหลักสูตรการท่องเที่ยวและการโรงแรมในระดับปริญญาตรีในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนร่วมกันซึ่งเป็นการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติ

1.8.5 ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนและขยายองค์ความรู้ในด้านการท่องเที่ยวและสาขาวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังเกิดเครือข่ายความร่วมมือกันในการวิจัยระหว่างนักวิชาการจากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ตลอดจน นักพัฒนา ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว และผู้ที่สนใจทั่วไป เพื่อสร้างผลงานวิจัยที่จะสามารถช่วยส่งเสริมและพัฒนาการรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกอาเซียนได้อย่างยั่งยืน

1.9 แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.9.1 สถานฝึกอบรมที่เปิดสอนด้านการท่องเที่ยวได้แนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์

1.9.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แนวทางในการวางยุทธศาสตร์การพัฒนาบุคลากรให้เหมาะสมกับความต้องการของสถานประกอบการ

1.9.3 เป็นแนวทางในการวางยุทธศาสตร์ความร่วมมือของสถาบันในการสร้างความสำเร็จอันดี

1.10 สรุป

การรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีเป้าหมายการดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) เพื่อสร้างให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน และมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน รวมทั้งแรงงานมีฝีมืออย่างเสรี ได้เป็นประเด็นให้มี

การศึกษาเพื่อหาแนวทางในการบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่า ซึ่งปัจจุบันแม้จะได้มีการจัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวและสาขาที่เกี่ยวข้องในระดับประกาศนียบัตรหรือระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง และมีโอกาสที่จะเปิดสอนในระดับปริญญาตรีในโอกาสต่อไป ดังนั้นเมื่อกลุ่มประเทศสมาชิกรวมตัวกันเป็นอาเซียน ผู้ที่สำเร็จการศึกษาด้านการท่องเที่ยวน่าจะมีโอกาสได้เกี่ยวข้องกับชาวอาเซียนมากและก่อนสาขาอื่น จึงสมควรได้มีโอกาสทบทวนและศึกษาแนวทางการดำเนินการอย่างรอบคอบเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการให้บริการเพื่อตอบสนองความเป็นอาเซียน แต่การจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้จะต้องแก้ไขปัญหาค้นพื้นฐานที่ประเทศพม่ากำลังเผชิญให้ได้ก่อน เช่น ปัญหาความรู้ ความเข้าใจ และความพร้อมของสถาบันการศึกษาในประเทศ ปัญหาด้านการสื่อสารภายในประเทศสมาชิกอาเซียน และปัญหาด้านความเข้าใจในวัฒนธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งสมควรทำการศึกษาเพื่อหาแนวทางในกาสร้างรอยยิ้มอาเซียนร่วมกันต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษา “การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศพม่า” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทฤษฎี โดยการทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเป็นพื้นฐานในการวิจัย ในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับประเทศพม่า
  - การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย
2. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและพม่า
  - ด้านการเมือง
  - ด้านเศรษฐกิจ
3. ประชาคมอาเซียน
  - การจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน
4. ประเทศพม่ากับอาเซียน
5. กฎบัตรอาเซียนกับพม่า
6. การจัดการศึกษาในประเทศไทย
7. การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย
8. ความร่วมมือของประเทศไทยในการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวแก่พม่า
9. การจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทย
10. การศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติ
11. วิถีอาเซียน
12. วิถีพม่า
  - มารยาทสังคมธุรกิจในประเทศไทย
  - ข้อควรปฏิบัติในการเดินทางหรือท่องเที่ยวในประเทศไทย

2.1 การทบทวนวรรณกรรม

2.1.1 ความรู้เกี่ยวประเทศพม่า

ประเทศพม่า มีชื่ออย่างเป็นทางการว่า **“สหภาพพม่า”** เป็นประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และคาบสมุทรอินโดจีน ซึ่งมีขนาดใหญ่เป็นที่สองรองจากอินโดนีเซีย ภูมิประเทศตั้งอยู่ตามแนวอ่าวเบงกอลและทะเลอันดามัน มีชายฝั่งทะเลยาวถึง 2,000 ไมล์ และมีหาดที่สวยงามหลายแห่ง รวมทั้งมีแนวเทือกเขาและภูเขาที่อุดมสมบูรณ์ด้วยป่าไม้มากมาย พื้นที่ชายแดนทางตอนใต้ติดกับประเทศไทยตะวันตก เชียงเหนือติดกับบังคลาเทศและอินเดีย ตะวันออกเฉียงเหนือติดกับธิเบตและจีน และตะวันออกติดกับลาว จำนวนประชากรของพม่ามี ประมาณ 57.5 ล้านคน อาชีพหลักคือ เกษตรกรรม เมืองหลวงใหม่ชื่อช็อนครเนปีตอร์ (Nay Pyi Taw) (ตามรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๑ แต่รัฐบาลพม่ายังไม่ได้แจ้งเวียนให้ทราบอย่างเป็นทางการ) ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ ๙๐) ศาสนาคริสต์ (ร้อยละ ๕) ศาสนาอิสลาม (ร้อยละ ๓.๘) ศาสนาฮินดู (ร้อยละ ๐.๐๕) ใช้ภาษาพม่าเป็นภาษาราชการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 เป็นต้นมาจนถึงปี พ.ศ. 2553 ประเทศพม่ามีรูปแบบการปกครองแบบเผด็จการทางทหาร ปกครองโดยรัฐบาลทหารภายใต้สภาพสันติภาพและการพัฒนาแห่งรัฐ (State Peace and Development Council – SPDC) โดยมีประธาน SPDC เป็นประมุขของประเทศ และมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล ประธาน SPDC คือพลเอกอาวุโส ตาน ช่วย (Senior General Than Shwe) ส่วนนายกรัฐมนตรีชื่อนายเต็ง เส่ง (U Thein Sein) แบ่งการปกครองเป็น ๗ รัฐ (state) สำหรับเขตที่ประชากรส่วนใหญ่เป็นชนกลุ่มน้อย และ ๗ ภาค (division) สำหรับเขตที่ประชากรส่วนใหญ่เป็นเชื้อสายพม่า รัฐบาลพม่าประกาศเปลี่ยนธงชาติและตราประจำชาติอย่างเป็นทางการ แต่ยังใช้ชื่อเดิมคือ “สหภาพพม่า” (The Union of Myanmar) ส่วนชื่อประเทศใหม่ตามรัฐธรรมนูญคือ “สาธารณรัฐสหภาพพม่า” (The Republic of the Union of Myanmar) อาจมีการประกาศใช้ภายหลังการเลือกตั้ง เมื่อรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ในวันเปิดการประชุมสมัยแรกของรัฐสภาภายใต้ ประชาชาติต่อหัว (GDP per capita) คือ ๔๐๕.๗ ดอลลาร์สหรัฐ (ปี ๒๕๕๒) สินค้าส่งออกที่สำคัญคือก๊าซธรรมชาติ สิ่งทอ ไม้ซุง ผู้ลงทุนรายใหญ่ในประเทศพม่าได้แก่ประเทศจีน ประเทศสิงคโปร์และประเทศไทยเป็นลำดับ (กรมเอเชียตะวันออก, 2553)

การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศพม่า

เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2553 พม่าได้จัดการเลือกตั้งซึ่งถือเป็นก้าวสำคัญของการเมืองในประเทศพม่า ทำให้การปกครองของประเทศพม่าในประชาคมระหว่างประเทศเป็นการปกครองแบบรัฐสภาโดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ และเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2554 รัฐบาลชุดใหม่ได้ทำพิธีสาบานตนเข้ารับตำแหน่ง นำโดยประธานาธิบดี คือ พลโท เต็ง เส่ง และคณะประกอบด้วยนาย

ทหารในกองทัพ 3 คน รัฐมนตรีที่มาจากกองทัพ 23 คน และพลเรือนที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ 4 คน ส่วนรองประธานาธิบดี 2 คน คือ นายทิน อ่อง มินต์ โอ เป็นอดีตนายทหาร และนายสาย หมอกคำ เป็นแพทย์พลเรือนจากกลุ่มชาติพันธุ์ฉาน (พรพล น้อยธรรมราช, 2554)

2.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและพม่า

ไทยและพม่าเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนทางบกและทะเลติดต่อกันยาวรวม 2,401 กิโลเมตร ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงปัจจัยในแง่ต่าง ๆ ทั้งระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เจริญไขและทัศนคติทางการเมืองที่ต่างกัน ปัญหาการเมืองภายในพม่าและชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดน ความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันอันเป็นผลมาจากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ รวมถึงบทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ แล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่าจึงเป็นเสมือนภาพที่สะท้อนความขัดแย้งอันเป็นผลพวงจากประเด็นปัญหาต่าง ๆ ข้างต้นที่สามารถปะทุขึ้นเป็นชนวนของความบาดหมางระหว่างกันได้ตลอดเวลา การศึกษาเกี่ยวกับประเทศพม่าของไทยจึงควรได้มีความรู้พื้นฐานในเรื่องต่อไปนี้

ด้านการเมือง ข้อมูลจากกองเอเชียตะวันออกเฉียง (2553) ได้ให้ไว้ในห้วงที่ผ่านมา การปรับเปลี่ยนทัศนคติในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลไทยชุดต่าง ๆ อาจสร้างความบาดหมางในความสัมพันธ์ของประเทศทั้งสอง นับตั้งแต่เหตุการณ์ยึดสถานเอกอัครราชทูตพม่าในปี 2542 จนกระทั่งถึงการปะทะกันตามแนวชายแดนและการทำสงครามจิตวิทยาโจมตีซึ่งกันและกันอย่างรุนแรงในห้วงต้นปี 2544 ส่งผลให้บรรยากาศความสัมพันธ์โดยรวมอยู่ในสภาวะตึงเครียดและตกต่ำถึงขีดสุดเมื่อรัฐบาลพม่าตีพิมพ์บทความจาบจ้วงถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทย ซึ่งพัฒนาการความขัดแย้งดังกล่าวได้ก่อให้เกิดกระแสชาตินิยมและความรู้สึกต่อต้านพม่าอย่างกว้างขวางในหมู่สาธารณชนไทยการเดินทางเยือนพม่าของนายกรัฐมนตรี เมื่อเดือนมิถุนายน 2544 เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่นำไปสู่การรื้อฟื้นการดำเนินความสัมพันธ์ในเชิงสร้างสรรค์ระหว่างไทยกับพม่า การเยือนดังกล่าวเปรียบเสมือนการไขประตูไปสู่กระบวนการแก้ไขปัญหา ที่คั่งค้างรวมทั้งการผลักดันให้เกิดความร่วมมือในประเด็นปัญหาเร่งด่วนระหว่างกัน โดยเฉพาะปัญหาชายแดนติด ปัญหาแรงงานผิดกฎหมาย รวมทั้งปัญหาผู้หลบหนีภัยการสู้รบ นอกจากนี้ ทั้งสองฝ่ายมีการแลกเปลี่ยนการเยือนระดับสูงกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งล้วนส่งผลให้บรรยากาศความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่า โดยรวมกลับคืนสู่สภาวะปรกติอีกครั้ง โดยในช่วงที่ผ่านมา มีการแลกเปลี่ยนการเยือนระดับสูงหลายครั้ง ได้แก่ นายกรัฐมนตรีเยือนพม่า (19-20 มิถุนายน 2544) พลโท ชิน ยุ้น เยือนไทย (3-5 กันยายน 2544) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเยือนพม่า (1-2 พฤษภาคม 2544) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศพม่าเยือนไทย (22-23 มิถุนายน 2544) และการพบปะระหว่างรัฐมนตรีว่าการ

กระทรวงการต่างประเทศและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมกับพลโท ชื่น ยุ้น ที่เมืองท่าซึ่เหล็ก และอำเภอแม่สาย เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2544

โดยภาพรวม พม่ามีท่าที่ตอบสนองการดำเนินนโยบายของไทยมากขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นที่กำลังส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของพม่าเอง อาทิ ปัญหา ยาเสพติดปัญหาด้านสาธารณสุข ปัญหาความมั่นคงของมนุษย์ ฯลฯ อย่างไรก็ตาม พม่ายังคงมีความหวาดระแวงต่อการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของไทยอยู่ โดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือ รวมทั้งนโยบายส่งเสริมการค้าการลงทุนของไทย นอกจากนี้พม่ายังคงปกป้องความเปราะบางของสถาบันการเมืองของตนจากแนวคิดเสรีนิยมจากไทย พม่ามีท่าที่ปฏิเสธอย่างสิ้นเชิงต่อบทบาทของไทยในกระบวนการพัฒนาการเมืองภายในของพม่าไม่ว่าจะภายใต้บริบทใด

ด้านเศรษฐกิจ การค้าระหว่างไทยกับพม่ามีทั้งรูปแบบการค้าปกติและการค้าชายแดน โดยฝ่ายไทยเป็นฝ่ายได้เปรียบดุลการค้ามาโดยตลอด และมูลค่าการค้ามีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อย่างไรก็ตาม ในปี 2544 ไทยเสียเปรียบดุลการค้าต่อพม่าเนื่องจากการชำระค่าก๊าซธรรมชาติที่ไทยได้ซื้อจากพม่า ไทยกับพม่ามีความตกลงการค้าระหว่างกัน 3 ฉบับ ได้แก่ ความตกลงทางการค้าไทย-พม่า (ลงนามเมื่อ 12 เม.ย. 2532 ที่กรุงย่างกุ้ง) บันทึกความเข้าใจเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการร่วมทางการค้าไทย-พม่า (ลงนามเมื่อ 2 ก.พ.2533 ที่กรุงเทพฯ) และความตกลงการค้าชายแดน (ลงนามเมื่อ 17 มี.ค.2539 ที่กรุงย่างกุ้ง)

การลงทุนของไทยในพม่า ไทยมีมูลค่าการลงทุนอยู่เป็นลำดับสามรองจากสิงคโปร์ และอังกฤษส่วนใหญ่อยู่ในสาขาการผลิต รองลงมาคือ ธุรกิจการโรงแรมและการท่องเที่ยว การประมง และเหมืองแร่ปัจจุบันภาคเอกชนไทยลงทุนในพม่ารวม 56 โครงการ มูลค่า 41,695 ล้านบาท หรือ 17.28% ของการลงทุนต่างประเทศในพม่าทั้งหมด โดยเป็นการลงทุนสาขาพลังงาน (น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ) ประมง อุตสาหกรรมโรงแรมและการท่องเที่ยว และการแปรรูปสินค้าเกษตรกรรม (กองเอเซียตะวันออก 2, 2553) อย่างไรก็ตามหลังการเลือกตั้ง พม่าหันมาสนใจด้านการท่องเที่ยวและการเปิดประเทศมากขึ้น ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ (6 กันยายน 2554) แถลงว่าพม่าขอความช่วยเหลือจากไทย ด้านการลงทุนมากขึ้น เช่น ขอให้ไทยช่วยเหลือในการสร้างถนนเส้น East – West Economic Corridor ให้เสร็จสมบูรณ์ และขอให้ไทยลงทุนสร้างสนามบินเมืองพุกาม (Bagan) ซึ่งพม่าถือว่าเมืองพุกามเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญ และจะสามารถเชื่อมโยงเส้นทางทางการท่องเที่ยวระหว่างพุกามในประเทศพม่า ปากเซในประเทศลาว เสียมเรียบในประเทศกัมพูชา และสุโขทัยในประเทศไทย

การที่ระบบเศรษฐกิจของพม่าเป็นระบบที่ควบคุมโดยรัฐบาลอย่างเข้มงวด กอปรกับการที่รัฐบาลพม่ามักเชื่อมโยงปัญหาทางการเมืองภายในพม่ากับการดำเนินความสัมพันธ์ด้านอื่น ๆ รวมทั้งความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้ความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจระหว่างไทยกับพม่ามัก

ได้รับผลกระทบ อาทิ ความไม่แน่นอนและการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบเกี่ยวกับการค้าและการลงทุน โดยไม่คำนึงผลกระทบและความตกลงที่มีอยู่ การปิดชายแดน และการยกเลิกสัมปทานประมง ซึ่งไม่เฉพาะประเทศไทยเท่านั้นที่ได้รับผลกระทบ แต่นักธุรกิจประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะที่มีพรมแดนติดกับพม่า อาทิ จีน ก็ประสบปัญหาในลักษณะเช่นนี้ด้วย (allsmiletravel.com อ้างใน ru.ac.th, มิถุนายน, 2553)

2.1.3 ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community)

ดังเป็นที่ทราบโดยทั่วไปแล้วว่าอาเซียนกำลังปรับแนวทางให้กลุ่มประเทศสมาชิกก้าวสู่ทศวรรษที่ 4 ด้วยศักยภาพใหม่ ด้วยการเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี ค.ศ. 2015 โดยประกอบด้วย 3 เสาหลัก ที่เรียกว่า ประชาคมการเมือง-ความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Community) ประชาคมเศรษฐกิจ (ASEAN Economic Community) กับประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community) โดยอาศัยกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) เป็นกลไกสำคัญในการปฏิรูปองค์กรสู่การเป็นสถาบันที่มีสถานะทางกฎหมาย และมีศักยภาพในการรับมือกับปัญหาต่างๆ อย่างมีเอกภาพมากขึ้น บนกรอบกฎหมายและกติกาการยาของการอยู่ร่วมกัน เป็นการทำให้อาเซียนก้าวไปบนเส้นทางสายใหม่ซึ่งมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยร้อยรัดกับความร่วมมือกับนอกอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศคู่เจรจา ในลักษณะหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา (Partnership for Development) ในการอำนวยความสะดวกอาเซียนก้าวไปในแนวทางของวิสัยทัศน์อาเซียน 2020 อย่างชัดเจนมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา ทั้งในการยกระดับศักยภาพทางเศรษฐกิจ และการจัดการกับปัญหาใหม่ๆ ที่รุมเร้าอยู่ร่วมกัน

การจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) มีการกำหนดคุณลักษณะและองค์ประกอบของแนวทางการดำเนินการ ประกอบด้วย (กรมอาเซียน, 2553)

1) การพัฒนามนุษย์ (Human Development): ส่งเสริมความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ให้ประชาชนเข้าถึงโอกาสอย่างเที่ยงธรรมในการพัฒนาในด้านต่างๆ ส่งเสริมและลงทุนในด้านการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การฝึกอบรมและการเสริมสร้างขีดความสามารถ ส่งเสริมนวัตกรรมและการประกอบการ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเชิงประยุกต์ ในการดำเนินกิจกรรมด้านสังคมและเศรษฐกิจ

2) การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection): ส่งเสริมความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน โดยลดความยากจน ส่งเสริมการคุ้มครองและสวัสดิการสังคม การสร้างสภาพแวดล้อมที่มั่นคงปลอดภัย และปลอดภัยเสถียร การเตรียมความพร้อมเรื่องภัยพิบัติ และการจัดการกับข้อกังวลเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพ

3) สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Rights): ส่งเสริมความยุติธรรมและสิทธิของประชาชน ซึ่งสะท้อนอยู่ในนโยบายและทุกวิถีชีวิต ซึ่งรวมถึงสิทธิและสวัสดิการสำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและอ่อนแอ เช่น สตรี เด็ก ผู้สูงวัย ผู้พิการ และแรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน

4) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability): มุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมที่เขียวและสะอาดโดยการปกป้องทรัพยากรทางธรรมชาติเพื่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม การบริหารจัดการและการอนุรักษ์ดิน น้ำ แร่ธาตุ พลังงาน ความหลากหลายทางชีวภาพ ป่าไม้ ทรัพยากรชายฝั่งและทรัพยากรทางทะเล การปรับปรุงคุณภาพน้ำและอากาศสำหรับภูมิภาคอาเซียน โดยอาเซียนจะมีส่วนร่วมในความพยายามของโลก ในการจัดการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมโลก รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและคุ้มครองชั้นโอโซน เช่นเดียวกับการพัฒนาและการปรับใช้เทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน

5) การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (Building ASEAN Identity): อัตลักษณ์อาเซียนเป็นพื้นฐานของผลประโยชน์ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยจะสะท้อนการรวมเอกลักษณ์ ประเพณี ความเชื่อ และวัฒนธรรมที่แตกต่าง และความปรารถนาที่จะเป็นประชาคมอาเซียน อาเซียนจะส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับอาเซียน ซึ่งเน้นค่านิยมที่เหมือนกันในการรวมตัวกันเป็นหนึ่ง ซึ่งมีความแตกต่างกัน

6) การลดช่องว่างทางการพัฒนา (Narrowing the Development Gap): ลดช่องว่างระดับการพัฒนา โดยเฉพาะมิติทางสังคม ระหว่างประเทศสมาชิกเก่า 6 ประเทศ และประเทศสมาชิกใหม่ (กัมพูชา ลาว พม่า และ เวียดนาม: CLMV)

องค์ประกอบทั้ง 6 ประการข้างต้น สะท้อนถึงบทบาทอันสำคัญของการศึกษา และความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างประเทศสมาชิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนามนุษย์ และการลดช่องว่างทางการพัฒนา เป็นประชาคมที่มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น สร้างเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างเสมอภาค บนเส้นทางซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนในฐานะศูนย์กลางของความร่วมมือในอาเซียน

โครงการปฏิบัติการเวียงจันทน์ยังได้เน้นในด้านการส่งเสริม “ให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาด้วยมาตรฐานสูง” โดยอาศัยความร่วมมือในลักษณะเครือข่าย ตลอดจนร่วมมือกับองค์กรด้านการศึกษาในระดับภูมิภาคอื่นๆ และในระดับสากล เพื่อให้เกิดเป็นความพยายามที่สอดรับกันในการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในภูมิภาค

จากวิสัยทัศน์ดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นในเชิงหลักการว่า ประเทศในกลุ่มอาเซียนได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา ซึ่งรายงานการวิจัยของพัชรารัตน์ วงศ์บุญสินและคณะ (2005) ได้ยืนยันถึงการให้ความสำคัญ ดังกล่าวในเชิงปฏิบัติงานเช่นกัน โดยได้ชี้ให้เห็นว่า ประเทศสมาชิกอาเซียนทุก

ประเทศให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการที่จะทำให้ การศึกษานั้นมีส่วนสำคัญในการทำให้ประเทศมีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่ก้าวหน้ามากขึ้น กล่าวคือ หลายประเทศทั้งที่เป็นสมาชิกดั้งเดิมและสมาชิกใหม่ ให้ความสำคัญกับบทบาทของการศึกษาใน การขจัดความยากจน และการก้าวพ้นจากความด้อยพัฒนาทางเศรษฐกิจ ในขณะเดียวกันได้มุ่งหวัง ให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการยกระดับศักยภาพการแข่งขันของประเทศในระดับสากล โดยมีบาง ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียนปรารถนาให้ตนมีศักยภาพทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ ภายในอาเซียน ด้วยกันเอง

ทั้งนี้ ทุกประเทศสมาชิกอาเซียนมีฐานการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาของประเทศ ตั้งแต่ระดับกฎหมายสูงสุดของประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีการจัดทำ กฎหมายว่าด้วยการศึกษาให้สอดคล้องรองรับ ประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่ มีการจัดทำ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาแห่งชาติ โดยแผนดังกล่าวมีความสำคัญในลักษณะของ แผนยุทธศาสตร์ซึ่งใช้ในการจัดทำและดำเนินการแผนต่างๆอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกันทั้งประเทศ ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น แผนพัฒนาศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา แผนพัฒนาการ อุดมศึกษา ตลอดจนแผนปฏิบัติการในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและในระดับสถานศึกษา ในการพัฒนา สังคมให้เป็นสังคมแห่งความรู้ นำพาไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ ให้ประชาชนพลเมืองในแต่ละ ประเทศได้รับโอกาสเท่าเทียมกันในการเรียนรู้ และมีปัญญาเป็นทุนไว้สร้างงานสร้างรายได้ พาประเทศสู่ เป้าหมายที่วางไว้

พัชรวลัย วงศ์บุญสิน และคณะ (2553) ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมไว้ใน www.thaiworld.org ว่าแนวทางการปรับตัวของประเทศสมาชิกอาเซียน สอดรับกับกระแสสากลที่ให้ความสำคัญกับมิติ ของคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ ในลักษณะที่ควรได้รับการผลักดันให้ทวีบทบาทมากขึ้นต่อการพัฒนา ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เจริญก้าวหน้าเป็นปึกแผ่น และแข่งขันได้ในระดับสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันซึ่งประเทศต่างๆ ทั่วโลก ล้วนเปลี่ยนผ่านจากภาวะทันสมัย ช่วงที่ 1 (1st Modernity) สู่ภาวะทันสมัยช่วงที่ 2 (2nd Modernity) ซึ่งมีความเคลื่อนไหวเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและ ต่อเนื่องในหลากหลายด้าน รวมทั้งการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การสื่อสารและสารสนเทศ (ICT-Information and Communication Technology) ที่ส่งผลให้โลกเข้าสู่ ยุคโลกาภิวัตน์ อันเป็นยุคของสังคมฐานความรู้ (Knowledge-based Society) ซึ่งอัดแน่นอยู่กับปัจจัย เสี่ยงต่อความอยู่รอดต่างๆ มากมายที่มนุษยชาติต้องเผชิญ

การจะก้าวสู่ศักราชใหม่ด้วยศักยภาพใหม่ของอาเซียนดังกล่าวข้างต้นนั้น ยังคงเป็น เรื่องท้าทายอย่างมากของอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อพิจารณาประกอบกับประเด็นที่ว่า ประเทศใน กลุ่มอาเซียนยังคงมีช่องว่างของการพัฒนาที่แตกต่างกันอยู่มาก เช่น ประเทศสิงคโปร์ มีความเจริญก้าวหน้า

ค่อนข้างสูงทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ใกล้เคียงกับประเทศที่พัฒนาแล้ว บางประเทศอยู่ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่พัฒนาไปได้ค่อนข้างมาก อาทิ ประเทศไทย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน ดารุสซาลาม บางประเทศเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่ยังพัฒนาไปได้ค่อนข้างน้อย อาทิ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พม่า และกัมพูชา

2.1.4 ประเทศพม่ากับอาเซียน

วันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 หลังจากได้รับเอกราช 49 ปี และหลังอาเซียนเกิดมาได้ 30 ปี สหภาพพม่าก็ได้เข้าร่วมประชาคมกับ “สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” พร้อมกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ถือเป็นสมาชิกอาเซียนลำดับที่ 9 แสดงให้เห็นความพร้อมของพม่าในการที่เปิดประตูสู่โลกของความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สมเกียรติ อ่อนวิมล (2553) กล่าวว่าหลังจากพม่าเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนแล้ว พม่าก็ได้เข้าร่วมในกระบวนการความร่วมมือในกรอบอาเซียนทุกอย่าง ทั้งการเมือง-ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม พม่าส่งตัวแทนเข้าร่วมการประชุมสมัชชาเสมอ ตั้งแต่ระดับคณะทำงาน เจ้าหน้าที่อาวุโส รัฐมนตรี ไปจนถึงการประชุมสุดยอดอาเซียน ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของเขตการค้าเสรีอาเซียน พม่าจัดอยู่ในกลุ่ม 4 รัฐสมาชิก ที่พัฒนาเศรษฐกิจช้ากว่ารัฐสมาชิกอื่น ได้แก่ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม เรียกว่ากลุ่ม CLMV โดยการรวมอักษรนำหน้าชื่อทั้งสี่ประเทศ ซึ่งอาเซียนจะให้ความยืดหยุ่นเป็นพิเศษในการ เตรียมความพร้อมที่จะปฏิบัติตามความตกลงทางเศรษฐกิจ แต่พม่าก็เริ่มลดอัตราภาษีศุลกากรตามความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนไปแล้วตั้งแต่ปี 2000 การเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนส่งผลกระทบต่อโครงสร้างพรรคต่อการพัฒนาประเทศพม่า ทั้งด้านการเมือง และเศรษฐกิจ การค้าระหว่างพม่ากับอาเซียนเพิ่มพูนขึ้นแล้ว อาเซียนคือตลาดส่งออกที่สำคัญของพม่า สินค้าของประเทศไทย กิจการโรงแรม โรงพยาบาล ร้านค้า ร้านอาหารพบเห็นได้เป็นปกติในประเทศพม่า

James, H. (2005) ได้กล่าวว่าความเป็นสมาชิกอาเซียนของพม่าเป็นปัจจัยเสริมให้พม่าปรับตัวให้ทันต่อเหตุการณ์มากขึ้น ภาคเอกชนเริ่มมีการขยายตัวทางการค้า รายได้ประชากรเพิ่มขึ้น มีการส่งออกผลผลิตทางการเกษตร และมีการลงทุนจากภายนอกเพิ่มมากขึ้น James กล่าวว่าพม่าจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และความชำนาญเพื่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาพม่าขึ้นอยู่กับการมีการลงทุนจากภายนอกในลักษณะของ Foreign Direct Investment: FDI อย่างไรก็ตาม Burma Peace Group (2550) กลับมองว่าการมีนโยบายต่างประเทศที่มีรูปแบบเนื้อหา "การเมืองเพื่อการค้า" ของอาเซียน จึงให้ความสำคัญกับมิติทางด้านเศรษฐกิจมากกว่า ทำให้รัฐบาลพม่าได้รับการสนับสนุนเห็นใจ ได้รับการปกป้องจากอาเซียนมาโดยตลอด จนในที่สุดนำไปสู่การรับประเทศพม่าเข้าเป็นสมาชิกของอาเซียน ทำให้ภาพลักษณ์ของพม่าในสายตาประชาคมโลกได้รับความน่าเชื่อถือ พม่าได้ตัดทวงผลประโยชน์ในทุก

ด้านการเป็นสมาชิกภาพของอาเซียน พม่าได้ใช้อาเซียนเป็นเกราะกำบังและเป็นกันชนให้กับพม่าในการดำเนินความสัมพันธ์กับโลกภายนอก โดยพม่าได้ทำให้ปัญหาที่พม่ามีกับประชาคมโลกกลายเป็นปัญหาของอาเซียนโดยส่วนรวมมากกว่าปัญหาของพม่าโดยตรง และส่งผลทำให้ความน่าเชื่อถือของอาเซียนตกต่ำลง ทั้งการกักขังนางออง ซาน ซู จี การคุมขังนักโทษการเมือง การละเมิดสิทธิมนุษยชนในรูปแบบต่างๆ แต่ที่ผ่านมาอาเซียนก็ยังยึดหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในของพม่ามาโดยตลอด เหตุที่อาเซียนมีท่าทีเช่นนี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นผลมาจากนโยบายต่างประเทศของไทย ที่ไม่ได้เป็นแกนนำในการเรียกร้องต่อรัฐบาลทหารพม่า แต่กลับไปให้การสนับสนุนรัฐบาลพม่าแทน ในระยะหลังที่ผ่านมา สมาชิกบางประเทศของอาเซียนเริ่มแสดงความไม่เห็นด้วยกับนโยบายดังกล่าวอย่างเปิดเผยยิ่งขึ้น เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ต่างได้แสดงความกังวลเกี่ยวกับความไม่คืบหน้าของกระบวนการประชาธิปไตยและการปกครองแห่งชาติในพม่า ตลอดจนจนสภาวะถดถอยของความสัมพันธ์ในด้านต่างๆ ระหว่างสมาคมอาเซียนกับกลุ่มประเทศคู่เจรจาที่สำคัญๆ อาทิ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป พร้อมกับเรียกร้องให้ประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียนพิจารณาประเด็นเรื่องผลกระทบร้ายแรงที่จะเกิดขึ้นต่อความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับกลุ่มประเทศคู่เจรจา และเรียกร้องให้ฝ่ายนิติบัญญัติของรัฐสภาของประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียน ร่วมมือกันเรียกร้องให้รัฐบาลประเทศสมาชิกฯ หาทางเจรจากับฝ่ายพม่า ให้ตระหนักถึงผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับสมาคมอาเซียน หากพม่ายังไม่ยอมดำเนินการอย่างจริงจัง เพื่อให้กระบวนการประชาธิปไตยและการปกครองแห่งชาติเกิดขึ้นในพม่าอย่างแท้จริง (oknation.net/blog/print, 2553)

2.1.5 กฎบัตรอาเซียนกับพม่า

กฎบัตรอาเซียนเกิดขึ้นมาจากการที่มีได้มีการจัดทำสนธิสัญญาตั้งแต่ต้น การดำเนินการของอาเซียนที่ผ่านมาจึงอยู่บนพื้นฐานของการปรึกษาหารือหรือการอาศัยฉันทามติ และเมื่อผู้นำอาเซียนได้ร่วมกันประกาศรับรองรายงานของคณะผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับกฎบัตรอาเซียนและได้มอบหมายให้ “คณะทำงานระดับสูง” หรือ High Level Task Force ซึ่งประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่ระดับสูงที่มีความเชี่ยวชาญจากแต่ละประเทศสมาชิกเป็นผู้รับผิดชอบจัดทำร่างกฎบัตรอาเซียนและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องในการประชุมครั้งที่ 12 ณ กรุงเซบู ในปี 2550 และต่อมาเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จัดขึ้นที่สำนักงานเลขาธิการอาเซียนในกรุงจาการ์ตาประเทศอินโดนีเซีย จึงได้ประกาศใช้กฎบัตรอาเซียนอย่างเป็นทางการ ส่งผลให้การดำเนินงานของอาเซียน เป็นไปภายใต้กฎหมายเดียวกันและปูทางไปสู่การสร้างตลาดเดียวในภูมิภาคภายในปี พ.ศ.255 และสาระสำคัญของกฎบัตรอาเซียน คือการให้ความสำคัญในด้านต่าง ๆ ที่จะอำนวยความสะดวกอยู่ร่วมกันภายใต้ตลาดเดียวในภูมิภาคเป็นไปอย่างราบรื่น (Wikipedia.org, 2553) ดังนั้นข้อเสนอสำหรับบทบาทของอาเซียนต่อการแก้ไขปัญหาการเมืองพม่า นั้น ในปัจจุบันอาจฝากความหวังไว้กับการที่

อาเซียนได้มีการร่าง "กฎบัตรอาเซียน" ขึ้นมา กฎบัตรอาเซียนนับเป็นหลักหมายสำคัญของกลุ่ม เพราะจะทำให้อาเซียนเป็นประชาคมที่มีกฎเกณฑ์ชัดเจน ซึ่งครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่มีการกำหนดมาตรการการปฏิบัติสำหรับชาติสมาชิกอย่างเฉพาะเจาะจง เพื่อเพิ่มความกดดันสมาชิกที่มีปัญหา เช่น พม่า ให้ปรับปรุงแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ. นายออง เค็ง ยอง เลขาธิการสมาคมอาเซียนกล่าวว่า บทบาทของอาเซียนจะช่วยกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับพม่า เนื่องจากกฎบัตรนี้จะย้มาถึงความรับผิดชอบและพันธกรณีของประเทศสมาชิก แต่กฎบัตรไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดของมาตรการลงโทษสมาชิกที่ละเมิดกฎ ถึงแม้ว่าสมาชิกบางประเทศได้เสนอให้ใช้มาตรการขับออกจากความเป็นภาคีสมาชิก ในกรณีที่มีการละเมิดกฎอย่างร้ายแรง (oknation.net, 2553)

2.1.6 การจัดการศึกษาในประเทศพม่า

กรมเอเชียตะวันออก (2553) ได้ให้ข้อมูลเรื่องการจัดการศึกษาในประเทศพม่าไว้ว่า กระทรวงศึกษาธิการของพม่าเป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารการศึกษาของประเทศ ใช้ระบบการศึกษาเป็นระบบ 5 : 4 : 2 คือ ประถมศึกษา 5 ปี (อนุบาล 1 ปี และประถม 4 ปี) มัธยมศึกษาตอนต้น 4 ปี มัธยมศึกษาตอนปลาย 2 ปี และอาชีวศึกษา 1-3 ปี อุดมศึกษา 4 -6 ปี กรมการศึกษาพื้นฐานของพม่าเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการวางแผนนโยบายและบริหารการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มัธยมศึกษา รวมทั้งการฝึกหัดครู แต่เดิมนั้นเป็นระบบบริหารซึ่งรวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง ต่อมาได้มีการกระจายอำนาจการบริหารออกไปสู่ระดับรัฐและหัวเมืองต่าง ๆ โดยมีหัวหน้าส่วนการศึกษานั้น ๆ เป็นผู้ควบคุมดูแลและประสานงาน รัฐเป็นผู้สนับสนุนด้านงบประมาณของทุกโรงเรียน โดยนักเรียนจะเสียค่าเล่าเรียนเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเท่านั้น การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของพม่านั้น พม่าพยายามที่จะจัดให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศแต่ยังมีปัญหาที่ไม่สามารถจัดหาอาคารสถานที่ วัสดุ และอุปกรณ์ให้กับโรงเรียนในบางท้องที่ได้ รัฐบาลพม่าได้ตั้งเป้าหมายที่จะให้มีโรงเรียนอย่างน้อยหนึ่งแห่งในทุกหมู่บ้าน กรมการเทคโนโลยีเกษตรและอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานที่ดูแลจัดการศึกษาด้านเกษตรกรรม พณิชยกรรมวิศวกรรมเครื่องกล การประมง คหกรรมและการฝึกหัดครู ทางด้านช่างเทคนิค การเรียน-การสอนมีทั้งเต็มเวลาและนอกเวลา มีทั้งหลักสูตรระยะยาวและระยะสั้น เพื่อรองรับความต้องการของตลาดแรงงานในสภาพเศรษฐกิจและสังคมของพม่าที่กำลังเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม Han Tin (2008) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาทุกระดับในประเทศพม่าต่ำกว่ามาตรฐานมาก ระบบการศึกษาขาดความเหมาะสม เช่นการนับการศึกษาระดับอนุบาลเป็นประถมศึกษา 5 ปี นอกจากนั้นยังขาดงบประมาณ ขาดผู้สอนที่มีคุณภาพ ขาดสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม ชั้นเรียนระดับประถมศึกษาในชนบทแออัดมีนักเรียนห้องละกว่า 50 คน ทำให้การจัดการเรียนการสอนยิ่งขาดคุณภาพมากขึ้น นอกจากนั้น Han Tin (2008) ยังได้ให้ข้อคิดไว้ว่าการศึกษาของประชาชนพม่าไม่ควรจะติดอยู่กับการศึกษาในระบบเท่านั้น แต่ควรให้ความรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ

ด้วย เช่นเรื่องยาเสพติด ปัญหาโรคติดต่อทางเพศ เป็นต้น และที่สำคัญคือการพัฒนาการศึกษา ระดับพื้นฐานให้ดีขึ้น

2.1.7 การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศพม่า

สืบเนื่องจากการจลาจลนองเลือดในพม่าเมื่อปี พ.ศ.2531 ทำให้รัฐบาลพม่าสั่งปิดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เป็นเวลา 2 ปี ต่อมา มีการประท้วงของนักศึกษาอีก 2 ครั้งในปีพ.ศ. 2539 และ 2541 ทำให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ถูกสั่งปิดอีก 3 ปี สำหรับมหาวิทยาลัยในกรุงย่างกุ้งถูกปิดอยู่ 10 ปี ต่อมาในปี 2543 จึงให้มีการเปิดการเรียนการสอนได้ แต่เพื่อป้องกันการรวมตัวของนักศึกษา ในการประท้วงรัฐบาล มหาวิทยาลัยต่าง ๆ จึงถูกย้ายไปอยู่ตามหัวเมืองและชนบท ปัจจุบันประเทศพม่า มีสถาบันอุดมศึกษาอยู่ 156 แห่ง มีอาจารย์ผู้สอน 10,000 คน (oknation.net, 2553) Jimmy Wales (2553) ให้ข้อมูลไว้ใน Wikipedia ว่าปัจจุบันมหาวิทยาลัยถูกแยกให้สังกัดตามกระทรวงต่าง ๆ 13 กระทรวง ทุกกระทรวงมีหน้าที่ดูแลมหาวิทยาลัยที่มีเนื้อหางานเกี่ยวข้องกัน เช่น มหาวิทยาลัยเกษตร สังกัดกระทรวงเกษตร มหาวิทยาลัยย่างกุ้ง (Yangon) และ มันทะเลย์ (Mandalay) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยแพทย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี สังกัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปัจจุบันได้ลดระยะเวลาการศึกษาในมหาวิทยาลัยลง 1 ปี โดยใช้เวลาเรียนเพียง 3 ปีเท่านั้น อย่างไรก็ตามกระทรวงต่างประเทศของพม่าได้ประกาศเมื่อปี พ.ศ. 2548 ว่าการศึกษาระดับอุดมศึกษาของพม่าจะต้องได้มาตรฐานระดับสากล Jimmy Wales (2553) ได้สรุปว่าในปัจจุบัน มาตรฐานการศึกษาของพม่าค่อนข้างต่ำลง แม้จะมีผู้สอนที่มีคุณภาพ แต่มีทรัพยากรการสอนน้อยและสื่อการสอนขาดคุณภาพ นักศึกษาขาดอิสรภาพในการพูด การเขียน หรือการตีพิมพ์ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเขียนของนักการศึกษาชาวไซของพม่า Han Tin (2008) ที่กล่าวว่า ในปี 1988 (พ.ศ. 2531) พม่ามีมหาวิทยาลัยอยู่เพียง 32 แห่งทั่วประเทศ ต่อมาในปี 2008 (พ.ศ. 2551) เพิ่มขึ้นเป็น 156 แห่ง เหตุผลที่รัฐบาลเพิ่มจำนวนมหาวิทยาลัย ก็คือเพื่อความเท่าเทียมทางการศึกษาซึ่งขณะนี้แต่ละรัฐของประเทศพม่าจะมีมหาวิทยาลัยตั้งอยู่อย่างน้อย 3 มหาวิทยาลัย และแม้จะแยกสังกัดตามกระทรวงต่าง ๆ แต่ละกระทรวงก็มีงบประมาณจำกัดและไม่เท่าเทียม เช่นกระทรวงกลาโหม ป่าไม้ เกษตรและชลประทาน มีงบประมาณมาก มหาวิทยาลัยในสังกัดก็จะได้ผู้สอนคุณภาพ มีสื่อ อุปกรณ์ดี มีการจัดการดี ในขณะที่มหาวิทยาลัยที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่มีงบประมาณน้อยและเคยดูแลเพียง 2 มหาวิทยาลัยคือมหาวิทยาลัยย่างกุ้ง (Yangon) และมหาวิทยาลัยมันทะเลย์ (Mandalay) ปัจจุบันต้องเฉลี่ยงบประมาณให้ 64 มหาวิทยาลัยในกระทรวงเดียวกัน จำนวนมหาวิทยาลัยที่สังกัดกระทรวงต่าง ๆ สามารถแสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 2.1 จำนวนมหาวิทยาลัยและกระทรวงที่สังกัดในประเทศพม่า (2008)

ที่	กระทรวง	จำนวนมหาวิทยาลัย
1	ศึกษาธิการ (Education)	64
2	สาธารณสุข (Health)	14
3	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Science and Technology)	56
4	กลาโหม (Defence)	5
5	วัฒนธรรม (Culture)	2
6	ป่าไม้ (Forestry)	1
7	เกษตรและชลประทาน (Agriculture and Irrigation)	1
8	การเพาะเลี้ยงและการประมง (Livestock, Breeding and Fisheries)	1
9	สหกรณ์ (Cooperatives)	5
10	Civil Service Selection and Training Board	1
11	ศาสนา (Religious Affairs)	2
12	Progress of Boarder Areas and National races and Development Affairs	1
13	คมนาคม (Transport)	3
	รวม	156

ที่มา Han Tin (2008)

2.1.9 สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศพม่า

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารองค์การการท่องเที่ยวของพม่าเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2553 ได้ให้ข้อมูลว่า ณ ปัจจุบันประเทศพม่าได้ให้ความสำคัญกับรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เพราะมีรายได้จากการท่องเที่ยวมากขึ้น เห็นได้จากในปี 2009 มีนักท่องเที่ยวจากต่างชาติเข้าไปเที่ยวในพม่า ประมาณ 600,000 คน เป็นนักท่องเที่ยวจากทวีปเอเชียถึงร้อยละ 66 เป็นนักท่องเที่ยวไทยมากที่สุดถึงร้อยละ 17 นักท่องเที่ยวจากจีนร้อยละ 15 และเป็นนักท่องเที่ยวจากญี่ปุ่น ใต้หวัน และสิงคโปร์อีกร้อยละ 5 ต่อประเทศ ส่วนนักท่องเที่ยวที่มาจากทวีปอื่น ๆ มีไม่มากนัก ที่มารองจาก

เอเชียคือมาจากยุโรปตะวันตกร้อยละ 20 อเมริกาเหนือร้อยละ 7 และจากเอเชียเนียร์ร้อยละ 3 ทำให้มีรายได้จากการท่องเที่ยว 196 ล้านเหรียญอเมริกัน ซึ่งเพิ่มจากปี 2008 ในอัตราร้อยละ 22 ปัจจุบันประเทศพม่ามีมัคคุเทศก์ที่ได้รับการรับรอง (Licensed) จำนวน 4527 คน มีการลงทุนด้านการท่องเที่ยวโดยการเข้าไปสร้างโรงแรมและที่พักจากต่างประเทศถึง 1,150 ล้านเหรียญอเมริกัน เป็นนักลงทุนจากสิงคโปร์ อังกฤษ ไทยและญี่ปุ่นตามลำดับ

2.1.10 ความร่วมมือของประเทศไทยในการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว แก่พม่า

กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาของประเทศไทย ได้แถลงเมื่อเดือนมกราคม 2551 ถึงแผนการการจัดตั้งสถาบันพัฒนาบุคลากรท่องเที่ยวแห่งชาติ และเพื่อการอบรมจัดทำหลักสูตรพัฒนาบุคลากรผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวในสาขาโรงแรม ภัตตาคาร ธุรกิจนำเที่ยว รองรับบริการเปิดเสรีบริการของอาเซียนในปี 2553 ให้แก่กลุ่ม 5 ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ ไทย และเวียดนาม (CLMTV) โดยผู้แทนไทยได้นำเสนอโครงสร้างของสถาบันพัฒนาบุคลากรท่องเที่ยวของไทยเป็นตัวอย่าง และยกแนวทางการจัดทำหลักสูตรสาขาอาหาร โภชนาการ ซึ่งได้ดำเนินการเป็นต้นแบบ พร้อมมอบให้ประเทศสมาชิกร่วมนำไปปรับใช้ แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับประเทศเพื่อนบ้านในการปรับแนวทางการพัฒนาบุคลากร การฝึกอบรม การรับรองมาตรฐาน และการจัดทำหลักสูตรให้ไปในทิศทางเดียวกัน และให้สถาบันการศึกษาของไทยได้นำเสนอโครงสร้างหลักสูตรต้นแบบเพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น นอกจากนี้จะพิจารณาคณะผู้รับผิดชอบ ประกอบด้วยผู้บริหารสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ผู้จัดทำหลักสูตร และผู้รับผิดชอบโครงการไปเยือนประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดและเร่งรัดการดำเนินงานของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลโดยเร็วที่สุด ที่ประชุมยังได้เห็นชอบข้อเสนอของประเทศไทย ที่จะจัดส่งผู้แทนไทยประกอบด้วยผู้แทนจากภาครัฐและสถาบันการศึกษา เดินทางไปเยือนประเทศ CLMTV เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของประเทศไทย CLMTV เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดตั้งสถาบันพัฒนาบุคลากรท่องเที่ยวของไทยต่อไป (tourism.go.th/2010)

การเสนอข่าวของ TNN.com (27 พฤศจิกายน 2552) ได้เปิดเผยว่าการที่นางองซาน ซูจี ผู้นำฝ่ายค้านพม่า ได้รับการปล่อยตัวเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน เป็นพัฒนาการทางการเมืองที่ชาวต่างชาติรู้สึกยินดี และกำลังจะทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของพม่าเจริญรุ่งเรือง หลังจากที่กรณีนางซูจี เป็นสาเหตุใหญ่ที่ทำให้นักท่องเที่ยวจากชาติตะวันตกคว่ำบาตรการเดินทางไปท่องเที่ยวในพม่ามานานหลายทศวรรษ โดยไม่มีเที่ยวบินตรงจากยุโรปและสหรัฐไปยังพม่าเลย ด้านสมาคมการท่องเที่ยวเอเชียแปซิฟิกหรือพาด้า กล่าวว่า พม่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง โดยเฉพาะ

หลังจากนางซูจีได้รับการปล่อยตัว และคาดการณ์ว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติจะเดินทางไปเที่ยวพม่าเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 6-7 ต่อปี ในระหว่างปี 2554-2556 รัฐบาลพม่าเองก็เริ่มผ่อนคลายการควบคุมการท่องเที่ยวลง โดยได้เริ่มใช้ระบบออกวีซ่าแก่นักท่องเที่ยวเมื่อเดินทางถึงพม่าตั้งแต่ต้นปี 2553 ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าไปในพม่าในปีเพิ่มขึ้นร้อยละ 17 จากปีก่อน แพคเกจทัวร์ขายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 52 และบริษัททัวร์ในพม่าถูกจองทัวร์เต็มตลอดไตรมาสสุดท้ายของปีนี้ ที่ผ่านมารัฐบาลพม่ามักสนใจส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ได้กำไรเร็วอย่างก๊าซธรรมชาติ ไม้สัก และอัญมณี

2.1.11 การจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศพม่า

สำหรับการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศพม่า นั้น ยังไม่มีการเปิดสอนในระดับอุดมศึกษา มีเปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรและประกาศนียบัตรชั้นสูง จัดการเรียนการสอนโดยสถานฝึกอบรมของรัฐ และของเอกชน ซึ่งเป็นการจัดอบรมระยะสั้นโดยภาครัฐและภาคเอกชน ยังไม่มีการควบคุม และไม่มียุทธศาสตร์ใด ๆ การเปิดสอนโดยภาคเอกชนอาจเปิดโรงเรียนหรือเปิดเป็นศูนย์ฝึกอบรม ปัจจุบันมีการจัดอบรมโดยภาครัฐอยู่ 4 หลักสูตร คือ ประกาศนียบัตรการท่องเที่ยว (Certificate Level Tourism Training) 1 แห่ง ประกาศนียบัตรด้านการโรงแรม (Certificate Level Hotel Training) 2 แห่ง และระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต (Post Graduate Diploma Level College Training) 1 แห่ง นอกจากนั้นจะเป็นการจัดอบรมให้โดยภาคเอกชนที่แฝงอยู่กับหน่วยงานต่าง ๆ และยังไม่ทราบจำนวนที่แท้จริง มีหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ Certificate level Training Centers/ Schools, Diploma level Education Centers/ Institutes, Management courses, and Pathways to Institute Overseas for Post Graduate Courses เป็นต้น (สัมภาษณ์, 22 มกราคม, 2553)

จากการศึกษาด้านการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศพม่าในเบื้องต้นสรุปได้ว่ารัฐบาลยังไม่ให้ความสำคัญกับการจัดหลักสูตรในระดับอุดมศึกษา จากการสัมภาษณ์ Prof.Dr. Khin Sway Myint หัวหน้าภาควิชาภาษาพม่าในมหาวิทยาลัยย่างกุ้ง (16 ตุลาคม 2553) ได้ให้ข้อมูลว่ามหาวิทยาลัยย่างกุ้งมีแผนการเปิดสาขาการท่องเที่ยวระดับปริญญาตรีอยู่ แต่ยังไม่ได้กำหนดแน่นอนว่าจะเป็นปีใด และเมื่อการจัดการมีความหลากหลายและจัดโดยเอกชนเป็นหลัก อาจต้องสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวกับภาคเอกชนด้วย เพื่อร่วมกันวางแผนและจัดกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยวและโรงแรมและเพื่อหาแนวทางในการสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมอาเซียนของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเพื่อเตรียมความพร้อมในการต้อนรับการเป็นประชาคมอาเซียนและความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

2.1.12 วัฒนธรรมข้ามชาติ

วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นในสังคมหนึ่ง ๆ และเป็นวิถีการดำเนินชีวิต เป็นแบบแผนพฤติกรรมของคนในสังคม วัฒนธรรมจึงมีรูปแบบของตนเองและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตามกาลเวลา การศึกษาเรื่องวัฒนธรรมที่แตกต่างจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการอยู่ร่วมกันของประชาคมอาเซียน และในการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมที่ต่างต่างนั้นควรได้ศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจในกลุ่มชนต่างกลุ่มต่างวัฒนธรรมที่จะมาอยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียนในโอกาสอันใกล้

1) องค์ประกอบของวัฒนธรรม

องค์ประกอบทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่กำหนดวิถีการดำเนินชีวิตของคนแต่ละกลุ่มให้มีความแตกต่างกัน ได้แก่ ความเชื่อ ค่านิยม ศาสนา เชื้อชาติ ประเทศต่างๆ ในโลกมีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมเนื่องจากแต่ละประเทศ มีลักษณะทางวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และการพัฒนาเศรษฐกิจ วิทยาการและเทคโนโลยีที่ต่างกัน จึงเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งกันอันนำไปสู่ชนวนการทำสงครามได้ การแก้ไขและป้องกันความขัดแย้งทางสังคมและวัฒนธรรมคือการหันหน้ามาปรึกษาหารือกัน และยอมรับในความแตกต่างของแต่ละประเทศเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้

2) สาเหตุความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม

สาเหตุความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม อาจมาจากความแตกต่างที่หลากหลาย นอกจาก ความแตกต่างทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ และศาสนา ที่ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตในแต่ละสังคมที่ต่างกัน เช่น การแต่งกาย การกินอยู่ พิธีกรรมแล้วยังมีความแตกต่างด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ ภูมิประเทศ และภูมิอากาศ ที่ทำให้มีวัฒนธรรมที่ต่างกันไป เช่น คนที่อาศัยอยู่ในที่ราบลุ่มจะมีลักษณะการกินอยู่ ประเพณี ความเชื่อ และค่านิยมที่ต่างกันไปจากคนที่อาศัยอยู่ในเขตที่ราบสูง นอกจากนั้นก็อาจมาจาก รูปแบบทางเศรษฐกิจ เช่น ประเทศสิงคโปร์อาจมีสภาพทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม ลักษณะงาน และการทำงานอาจเป็นคนที่มีความคิดแบบตะวันตก นิยมใช้เทคโนโลยีซึ่งอาจจะต่างกันกับการดำรงชีวิตแบบเกษตรกรรมหรือพึ่งพาธรรมชาติ ในส่วนของความเชื่อและค่านิยมทางศาสนา ที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในแต่ละประเทศ เช่นชาวไทย ลาว พม่า กัมพูชา ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ในขณะที่ชาวมาเลเซีย อินโดเนเซียส่วนใหญ่นับถือ ศาสนาอิสลาม ซึ่งศาสนามีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติ หรือค่านิยมของคนในสังคมทั้งทางบวกและทางลบที่ต่างกันไป รวมทั้งความเชื่อ และพิธีกรรมที่ต่างกันไป

3) การศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติ

การรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนเป็นการรวมกันของกลุ่มชนที่หลากหลาย อาจกล่าวได้ว่ามีจำนวนมากกว่า 10 กลุ่มชน ดังนั้นการจะอยู่ร่วมกันหรือดำเนินธุรกิจร่วมกันอย่างสันติ จำเป็นต้องเข้าใจซึ่งกันและกัน ทั้งวิถีคิด การดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่และอื่น ๆ ซึ่งเรียกโดยรวมว่า วัฒนธรรมนั่นเอง ดังที่ ไมตรี สุนทรสุวรรณ (2553) ได้กล่าวไว้ใน gotoknow.org/blog ในหัวข้อ วัฒนธรรมข้ามชาติ ว่า “การเดินทางไปต่างประเทศหรือการค้าขายข้ามพรมแดน จำเป็นต้องศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมของผู้คนในแต่ละชาติ เมื่อมีความเข้าใจถึงวัฒนธรรมที่แตกต่างกันแล้ว ย่อมก่อให้เกิดความราบรื่นในการคบค้าสมาคมและติดต่อค้าขาย เพราะสิ่งใดเป็นสิ่งที่ผู้คนในสังคมนั้นๆ ระวังเกี่ยวหรือเป็นที่ปฏิเสธของสังคมเราจะได้หลีกเลี่ยง สิ่งใดที่สังคมแห่งนั้นมี ความยินดีหรือนิยมชมชอบ เราก็จะได้ปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก การศึกษาเรียนรู้ เข้าใจและยอมรับซึ่งกันและกันถึงลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมที่แตกต่าง จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเจริญสัมพันธภาพทางเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี”

Hinner, M.B. (2011) ได้ให้ความเห็นถึงความสำคัญของการเรียนการสอนเรื่องวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ว่า “ความเป็นโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้ธุรกิจต่าง ๆ ต้องหันมาทบทวนกลยุทธ์ นั่นคือการรู้และมีทักษะวัฒนธรรมข้ามชาติ ไม่ว่าจะทำธุรกิจการตลาดหรือการขายระดับโลก ก็ต้องเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม ดังนั้นการเรียนการสอนภาษาอื่นก็ต้องตอบสนองของความเปลี่ยนแปลงนี้ ผู้จัดการธุรกิจในอนาคตต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ มีความสามารถด้านวัฒนธรรมข้ามชาติ เพราะต่อไปจะเป็นการประกอบธุรกิจในโลกใบเดียวกัน การคิดจึงต้องคิดระดับโลก (think global) แต่ปฏิบัติตนแบบท้องถิ่น (act local) และบูรณาการวัฒนธรรมต่าง ๆ เพื่อป้องกันการสื่อสารผิดพลาด ป้องกันการเข้าใจผิด และความผิดพลาดอื่น ๆ Payne (2011) ผู้อำนวยการสถาบันการสอนด้านวัฒนธรรมในประเทศอังกฤษกล่าวว่าผู้จัดการยุคศตวรรษที่ 21 ต้องปรับตัวให้เข้าสู่ยุคสมัย เพราะองค์การขนาดใหญ่ต่าง ๆ ในปัจจุบันไม่ได้มีพนักงานไม่ได้มีพนักงาน หรือลูกค้าเพียงสัญชาติเดียวอีกต่อไป การปรับตัวจึงเป็นความจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านทักษะวัฒนธรรมข้ามชาติที่ทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น บริษัทยุคใหม่จึงต้องตระหนักว่าแทนที่จะโตทางตรงกลับเป็นต้องขยายออกในทางกว้าง และต้องตระหนักว่าทักษะการบริหารวัฒนธรรมข้ามชาติเป็นเรื่องจำเป็นที่สุด บทบาทของผู้จัดการสมัยใหม่ คือ การสื่อสารให้ลูกค้า คู่ค้า และเพื่อนร่วมงานเข้าใจตรงกัน

ดังนั้น การศึกษาวัฒนธรรมที่แตกต่างจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งในสถานการณ์อาเซียนที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ การพูด การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมจะนำมาซึ่งความเข้าใจกัน ความปรองดอง ความเป็นพวกพ้อง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ รวมทั้งการแก้ไขและ

ป้องกันความขัดแย้งทางสังคมและวัฒนธรรม คือ การหันหน้ามาปรึกษาหารือกัน และยอมรับในความแตกต่างของแต่ละประเทศเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้

2.1.13 วิถีอาเซียน

การจะอยู่ร่วมกันอย่างสันติปรองดองนั้น การสร้างความเข้าใจในวิถีและค่านิยม การปฏิบัติที่สืบเนื่องมายาวนานเป็นสิ่งจำเป็น นอกเหนือจากการบันทึกทางประวัติศาสตร์ที่อาจนำมาซึ่งความบาดหมาง ขัดข้องใจของคนบางกลุ่มที่ยังให้ความสำคัญกับอดีต และมีการบันทึกไว้อย่างแตกต่างกันอยู่กับผู้บันทึกนั้นจะยืนอยู่ที่ข้างใด ซึ่งสมควรที่ผู้เกี่ยวข้องจะได้ศึกษาต่อไป แต่ในงานวิจัยนี้เราจะมุ่งสร้างความเข้าใจอันดีในหมู่ประเทศอาเซียนเมื่อมีการเปิดเสรีทางการค้า ดังนั้นผู้วิจัยจึงจะมุ่งทบทวน ค้นคว้าวิถีอาเซียนเพื่อเป็นแนวทางการสร้างความเข้าใจเมื่อต้องประกอบธุรกิจร่วมกัน

Ian Batey (2002) ได้เขียนลักษณะนิสัยของคนเอเชียไว้ในหนังสือ ASIAN Branding ว่า คนเอเชียนั้นมุ่งเน้นที่ตัวผลิตภัณฑ์ (Product-focused) มากกว่าการบริการและแม้ในปัจจุบันจะพยายามปรับเปลี่ยนตัวเองสู่ความเป็นโลกาภิวัตน์มากขึ้น มองหาตลาดภายนอกมากขึ้น แต่ก็ยังถูกมองว่าเป็นผู้ไร้จินตนาการ (unimaginative in its thinking) ผูกติดกับเรื่องการค้า ให้ความสำคัญกับธุรกิจระดับสากลน้อย และยังให้ความสำคัญกับระบบอำนาจ ซึ่งสอดคล้องกับ Hofstede (2007) ที่มองว่าคนอาเซียนยังใช้ระบบอำนาจในการปกครองพนักงาน ซึ่งหมายถึงการไม่ให้ความเท่าเทียมในองค์กร เช่นประเทศฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย และประเทศไทย เป็นต้น

Hum (2007) ได้เขียนบทความเรื่องอิทธิพลของวัฒนธรรมในการเจรจาต่อรองในธุรกิจระหว่างประเทศ และได้นำเสนอว่า การเจรจาการค้าระหว่างประเทศนั้นมีปัจจัยมากมายที่ต้องคำนึงถึง ความละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรม วัฒนธรรม ความหมาย แนวปฏิบัติที่แตกต่าง โดยเฉพาะความเข้าใจในภาษา ที่เมื่อต้องการสื่อสารอย่างหนึ่งแต่กลับไปหมายความอีกอย่างหนึ่ง Cohen (2005) กล่าวว่า สันติภาพและการเจรจาต่อรองมักเป็นเรื่องตรงกันข้ามเสมอ ขณะที่ทั้งสองฝ่ายต่างประสงค์ให้การเจรจาต่อรองได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมและได้ผลลัพธ์เท่ากัน แต่การเผชิญหน้าของคนสองฝ่ายมักจะไม่นำมาซึ่งความปรองดองและความเท่าเทียม Hum (2007) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้หลายด้าน ผู้วิจัยขอนำเสนอเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) ด้านการใช้ภาษาอังกฤษ (Language) แม้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า ภาษาอังกฤษจะถูกใช้เป็นภาษากลางในการสื่อสารไปทั่วโลก แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าภาษาอังกฤษจะเป็นที่เข้าใจอย่างถ่องแท้ นักธุรกิจที่มีประสบการณ์ทั้งหลายจึงแนะนำให้ใช้ภาษาอังกฤษ ที่เรียกว่าอังกฤษนานาชาติ (International English) หรือบางคนเรียกว่า อังกฤษที่มีความเสี่ยงต่ำ (low-risk English) คือ หลีกเลี่ยงการใช้ ประโยคซับซ้อน (Complex sentences) คำนวน (Idioms) และคำสแลง (Slangs) ต่าง ๆ

ซึ่งสอดคล้องกับ Guy and Mattock (1991) ที่กล่าวว่า การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจกับประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันนั้นไม่ควรใช้ภาษาอังกฤษเชิงวิชาการแต่ให้ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการปฏิบัติการ

2) ด้านการใช้ล่ามหรือผู้แปล (Interpreters and translators) ในการเจรจาต่อรอง การใช้ล่ามหรือผู้แปลก็เป็นความจำเป็น และควรคัดสรรใช้ผู้เป็นมืออาชีพและควรมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เจรจานั้นจริง ๆ และหากเป็นเรื่องเฉพาะ เช่น การทำสัญญา หรือด้านเทคโนโลยี ยิ่งควรใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง นอกจากนั้นการได้สรุปให้ล่ามหรือผู้แปลได้เข้าใจเนื้อหาล่วงหน้า และเมื่อนำเสนอประเด็นสำคัญควรได้เน้นย้ำ อธิบายซ้ำด้วยวิธีการต่าง ๆ ในบางวัฒนธรรมการพูดเองโดยใช้ภาษากลางอาจถือว่าไม่ให้ความเคารพ และอาจมีผลต่อการเจรจาได้

3) การศึกษาวัฒนธรรม (Cultural review) สิ่งที่จะช่วยได้เป็นอย่างดีเมื่อต้องทำการเจรจาต่อรองกับคนต่างวัฒนธรรมก็คือการได้ทำการศึกษาล่วงหน้า (Cohen, 1999) ทั้งนี้เพื่อป้องกันการผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้จากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เรื่องที่ควรศึกษาควรเป็นเรื่องเหล่านี้: ความอ่อนไหวทางวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ วิธีการสื่อสาร แบบตรงไปตรงมาหรืออ้อมค้อม มารยาทสังคม การใช้ภาษากายทัศนคติต่อระบบผู้ใหญ่ ผู้น้อย การรักษาเวลา เป็นต้น

2.1.14 วิถีพม่า

วัฒนธรรมของพม่า ได้รับอิทธิพลทั้งจากจีน อินเดีย และไทยมาช้านาน ดังจะสะท้อนให้เห็นในด้านภาษา ดนตรี และอาหาร สำหรับศิลปะของพม่านั้นได้รับอิทธิพลจากวรรณคดีและพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทมาตั้งแต่ครั้งโบราณ ในปัจจุบันนี้วัฒนธรรมพม่ายังได้รับอิทธิพลจากตะวันตกมากขึ้น ซึ่งเห็นได้ชัดจากเขตชนบทของประเทศ ด้านการแต่งกาย ชาวพม่าทั้งหญิงและชายนิยมนุ่งโจงกระเบน เรียกว่า ลองยี ส่วนการแต่งกายแบบโบราณเรียกว่า ลุนตยาอซิก

สำหรับศาสนานั้นพม่าบัญญัติให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติใน พ.ศ. 2517 เพราะมีผู้นับถือศาสนาพุทธ 92.3% ศาสนาคริสต์ 4% ศาสนาอิสลาม 3% ศาสนาฮินดู 0.7%

มารยาทสังคมธุรกิจในประเทศพม่า

การทำธุรกิจในประเทศพม่า จำเป็นต้องเข้าใจวัฒนธรรม ประเพณีและธรรมเนียมปฏิบัติในสังคมธุรกิจด้วย เนื่องจากความแตกต่างที่หลากหลายจะนำมาสู่การเตรียมตัวและป้องกันการเกิดความแปลกใจ (Cultural shock) ดังต่อไปนี้

1. การแต่งกาย ชาวพม่านิยมแต่งกายด้วยชุดพื้นเมือง แม้การประชุมสำคัญภายในประเทศ นอกจากออกนอกประเทศก็จะสวมชุดสากล ในประเทศ ชายจะสวมผ้าโจงกระเบน เรียกว่า ลองยี (longyi) ท่อนบนเป็นเสื้อเชิร์ตที่รัดเรียบ หญิงจะนุ่งโจงกระเบนเช่นกัน และท่อนบนเป็นเสื้อที่เข้าชุดกัน การแต่งกายของหญิงจะบ่งบอกฐานะ ความเป็นอยู่อย่างมาก

2. ชื่อ ชาวพม่าให้ความสำคัญกับชื่อมาก การใช้คำต่างมีความหมายต่อเจ้าของชื่อ และไม่มีคำที่บอกเพศ หรือสถานะ แม้หญิงแต่งงานก็ไม่ต้องเปลี่ยนไปใช้นามสกุลของฝ่ายชาย เมื่อคุ้นเคยอย่างไรก้นิยมให้เรียกชื่อเต็ม โดยเฉพาะตัวนำหน้าชื่อ เช่น Aung แปลว่า ความสำเร็จ Daw แปลว่า หญิงผู้มีตำแหน่ง หรือผู้ใหญ่ Thien แปลว่า แสน Kyi แปลว่า สะอาด Aye แปลว่า ความรุ่มเย็น Khin แปลว่า เป็นมิตร เป็นต้น

3. การใช้นามบัตร ชาวพม่าจะใช้นามบัตรในการแนะนำตัว ไม่ได้มีพิธีรีตองมาก แบบชาวญี่ปุ่น จะส่งให้ด้วยสองมือหรือมือเดียวก็ได้

4. ความสุภาพ ชาวพม่าจะสุภาพมาก ระวังกิริยาในการสนทนากับผู้สูงวัยกว่า เพราะชาวพม่าจะนับถือที่วัยวุฒิมาก ชายสูงวัยจะเรียก “อู” (U) สูงวัยจะเรียก “ดอ” (Daw)

5. การติดต่อสื่อสาร โทรคมนาคม มีปัญหามาก ทั้งอินเทอร์เน็ตล่ม ไฟฟ้าดับบ่อยและดับครึ่งละนานพอสมควร และไม่มีไฟฟ้าใช้ในนอกเมือง ดังนั้นหากจะใช้โทรศัพท์ควรมาใช้ในเมืองอย่างกึ่งอย่างไรร้ก็ตาม ชาวพม่าแจ้งว่าในเมืองหลวงใหม่คือเนปีดอร์ ระบบไฟฟ้าดีมาก

6. การให้ของขวัญ เมื่อก่อนจะนิยมให้เป็นเหล่าต่างประเทศ แต่ปัจจุบันซื้อได้ง่ายขึ้น และเนื่องจากประเทศพม่าค่อนข้างขาดแคลนหนังสือจากต่างประเทศจึงนิยมซื้อหนังสือที่เป็นภาษาอังกฤษให้กัน ส่วนของขวัญสำหรับหญิงอาจให้เป็นเครื่องสำอางก็ได้เพราะในประเทศของนำเข้าจะมีราคาสูงมาก

7. ข้อควรและไม่ควรกระทำ

- ศีรษะเป็นของสูงห้ามแตะต้อง ทำเป็นของต่ำ ห้ามยกมาวางในที่ที่ไม่เหมาะสม
- ต้องถอดรองเท้าเมื่อเข้าไปในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย แม้ถุงเท้า ถุงน่องก็ไม่ได้ และเมื่อเข้าไปในบ้านก็ปฏิบัติเช่นเดียวกัน

- ต้องเคารพพระสงฆ์และพระพุทธรูป ด้วยกิริยาที่เหมาะสม

- การเดินทางในแต่ละวันต้องมีแผนการเดินทางที่แน่นอน การเดินเที่ยวไปเรื่อย ๆ

อาจมีปัญหาก็ได้เพราะรัฐบาลทหารจะอ่อนไหวกับชาวต่างชาติ

ข้อควรปฏิบัติในการเดินทางหรือท่องเที่ยวในประเทศพม่า

ข้อควรปฏิบัติในการเดินทางหรือท่องเที่ยวพม่า มีดังนี้คือ (oceansmile.com, 2553)

1) เครื่องแต่งกาย ศาสนสถานในพม่าทุกแห่ง ห้ามสวมกางเกงขาสั้นหรือกระโปรงสั้น เข้าไป สุภาพสตรีสวมกางเกงยาวได้ บางแห่งจะมีบริการเช่าผ้าถุงหรือใส่ ร่ม สวมทับกางเกงขาสั้นหรือกระโปรงสั้น รวมทั้งยังต้องถอดหมวก ถอดแว่นดำก่อนที่จะเข้าไปด้วย

2) รองเท้า ทุกคนต้องถอดรองเท้าทุกชนิดก่อนเข้าเขตศาสนสถาน ตั้งแต่รั้วด้านนอก
ถุงเท้า ถุงน่องก็ห้ามใส่เข้าไป ต้องเดินเท้าเปล่า และเป็นธรรมเนียมที่เคร่งครัดมากแต่สมัยโบราณ
หากฝ่าฝืนชาวพม่าจะเข้ามาตักเตือนด้วยความไม่พอใจ

3) การถ่ายรูป วีดีโอ บางแห่งจะต้องเสียค่าธรรมเนียม บางแห่งห้ามถ่าย เช่น
พิพิธภัณฑ์อย่างกุ่ม ต้องฝากกล้องเอาไว้กับเจ้าหน้าที่ก่อนจะเข้าไป

4) ศาสนสถานบางแห่งอาจห้ามสุภาพสตรีเข้าไปในเขตหวงห้าม เช่น ห้ามขึ้นไป
ปิดทองที่องค์พระมหามุนี มณฑลทะเลย์ หรือที่องค์พระธาตุนันทะ (ใจทิโย) หรือที่เขตห้ามเข้า
องค์พระมหาเจดีย์ชเวดากองและองค์พระเจดีย์ชเวสิกอง

5) เงินสด โดยทั่วไปจะไม่รับเงินบาทไทย ให้แลกกับไกด์ท้องถิ่นหรือบริษัททัวร์ได้
และถ้าแลกกับธนาคารจะได้อัตราทางการ แพงกว่าที่แลกกับบริษัททัวร์ หรือร้านค้าใหญ่ๆ มาก
หลายเท่าตัว ข้อควรระวัง อย่าแลกเงินกับชาวบ้านที่เข้ามาขอแลก เพราะอาจจะได้รับเงินปลอม เงิน
ที่ยกเลิกไปแล้ว และถูกตำรวจจับอีก

6) เครื่องประดับ ของมีค่าต่างๆ ควรติดตัวไปให้น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น เพราะจะเกิด
ความยุ่งยากในการแจ้งบัญชีทรัพย์สินต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากรเวลาเข้าเมือง และต้องแสดงว่าอยู่ครบ
เวลาจะเดินทางกลับจากพม่า หากอยู่ไม่ครบต้องเสียภาษีทันที เพราะศุลกากรพม่าจะถือว่านำไป
ขายต่อให้กับคนพม่า นอกจากนี้ยังเป็นภาระในการดูแลรักษา ล่อตาล่อใจมิฉฉ่าอีกด้วย

7) ยารักษาโรค ควรนำไปให้พร้อมและเพียงพอตามระยะเวลาเดินทาง เพราะในพม่า
การแพทย์ สุขอนามัย และยารักษาโรค ยังขาดแคลนและไม่ทันสมัย

8) วัตถุโบราณ (Antique) บางประเภทเป็นสิ่งต้องห้ามจำหน่ายและนำออกนอก
ประเทศ ควรตรวจสอบให้ดีก่อนซื้อ และถ้าซื้อต้องมีใบเสร็จและใบอนุญาตนำออกอย่างถูกต้องจาก
ทางร้านค้า รวมทั้งสินค้าอัญมณีบางชนิดด้วย หากไม่แน่ใจ ไม่มีความรู้ และความเชี่ยวชาญ ควรด
่วนการซื้อ

9) ระบบการจราจรในพม่ากำหนดให้ขับรถชิดเลนขวาตรงข้ามกับไทย เพราะฉะนั้น
เวลาข้ามถนนต้องดูให้ดีและรอบคอบ

ดังนั้น การเจรจาติดต่อสื่อสาร หรือการปฏิบัติตนในฐานะนักท่องเที่ยวในต่าง
วัฒนธรรมนั้น ควรได้ศึกษาวิธีการดำรงชีวิต มารยาทสังคม วัฒนธรรม ศาสนา เพื่อการไม่ประพฤ
ติ ล่วงล้ำประเพณีและวัฒนธรรมที่อาจนำมาซึ่งความบาดหมาง จึงควรเตรียมการล่วงหน้าเพื่อ
ความเข้าใจและปรับปรุงบุคลิกภาพให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ต้องสามารถสร้างความน่าเชื่อถือ
และไว้วางใจ ต้องอดทนและต้องได้รับประโยชน์จากการเจรจานั้น

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรพิมล ตรีโชติ นักวิจัยจากสถาบันเอเชียศึกษา ได้ทำวิจัยเรื่อง "การศึกษาพื้นที่เศรษฐกิจเชิงลึกของประเทศ บนแนวเขตตะนาวศรี ฝั่งทะเลอันดามัน ประเทศพม่า" ซึ่งได้รับรางวัลผลงานวิจัยดีมาก ประจำปี 2552 จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย งานวิจัยสรุปว่าปัจจุบัน การพัฒนาพื้นที่ร่วมกันระหว่างไทยและพม่ายังมีไม่มาก งานวิจัยชิ้นนี้จึงได้เลือกศึกษาพม่าตอนใต้ในมณฑลตะนาวศรี ที่ติดกับไทยในจังหวัดราชบุรี เพชรบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ไปจนถึงระนอง ซึ่งยังไม่ได้รับความสนใจมากนัก โดยรูปแบบความร่วมมือที่เป็นไปได้ในบริเวณตะนาวศรี-ไทย นอกจากนี้พม่ายังมีนโยบายในการพัฒนาเขตอุตสาหกรรมบริเวณท่าเรือน้ำลึกที่เมืองทวาย มณฑลตะนาวศรี ซึ่งไทยสามารถพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานเชื่อมเข้าหาทวายได้อย่างระบบ เพราะมีพื้นที่เปิดหลายพื้นที่ จะทำให้การไหลเวียนของคน สินค้า และทุนเป็นไปได้อย่างสะดวก รวมทั้งจะมีการถ่ายเทด้านทุน ด้านเทคโนโลยีและด้านการผลิตได้อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรมงานวิจัยดังกล่าวได้ทำการศึกษาวิจัยทั้งในด้านสภาพพื้นที่ทำการค้าการลงทุน และเส้นทาง การค้า โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนคือการศึกษาจากเอกสารและการลงภาคสนาม มีการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนที่อาศัยตามแนวชายแดนของพื้นที่ศึกษา รวมทั้งมีการประชุมกลุ่มกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวม ประเด็นและข้อมูลเกี่ยวกับการค้าการลงทุนในประเทศพม่า ผลการศึกษาพบว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ ค่อนข้างสูง เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เลี้ยงปศุสัตว์ ฝั่งทะเลอันดามันซึ่งเชื่อมต่อมหาสมุทรอินเดีย ในเชิงภูมิศาสตร์จึงถือว่าเหมาะสำหรับการพัฒนาพื้นที่เป็นท่าเรือ ทั้งท่าเรือน้ำลึกและท่าเรือติดต่อกับชายกับประเทศอื่นๆ เช่น ประเทศในเอเชียใต้ อินเดีย ตะวันออกกลาง ไปจนถึงยุโรป นอกจากนี้ตะนาวศรียังอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ มีแร่ธาตุ เช่น ดีบุก หังสเดน เหล็ก ฯลฯ จำนวนมาก พื้นที่เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชหลายชนิด เช่น ยางพารา ปาล์ม น้ำมัน หรือพืชที่สามารถพัฒนาเป็นพลังงานทางเลือก ฯลฯ รวมทั้งนโยบายในการพัฒนาประเทศของพม่าสำหรับเขตนี้ก็เป็นอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยและนักธุรกิจไทยมีความถนัด มีความเชี่ยวชาญ ด้านเทคโนโลยี มีเงินทุน ด้านประเทศพม่าเองก็มีความกระตือรือร้น และมีนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนา ตะนาวศรี ทั้งภาครัฐและเอกชน การลงพื้นที่ศึกษาในพม่ายังพบว่าประเทศไทยเป็นที่ไว้วางใจของชาวพม่า โดยเฉพาะ บริเวณชายแดนในระดับที่น่าพอใจ และจากการสำรวจตลาดที่ทวาย มะริด และเกาะสอง พบว่าสินค้าไทยเป็นที่นิยมมากในทุกตลาด เนื่องจาก ชาวพม่ามองว่าสินค้าไทยเป็นสินค้าที่ดีมีคุณภาพ จึงไม่ยากที่ไทยจะเข้าไปทำตลาดเป็นคู่ค้าทางธุรกิจ หรือเข้าไปสร้างฐานผลิต ในพม่า สำหรับศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในเขตตะนาวศรีโดยเฉพาะหมู่เกาะมะริดซึ่งเต็มไปด้วยเกาะเล็กเกาะน้อยที่สวยงามมาก เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยว ซึ่งนักธุรกิจไทยเองก็มีความเชี่ยวชาญด้านนี้อยู่แล้ว จึงเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่จะสร้างประโยชน์ ให้สองประเทศได้อย่างมาก งานวิจัยชิ้นนี้มีข้อเสนอแนะใน

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือถนนในหลายเส้นทาง ซึ่งมีที่มาจาก การพูดคุยและวิเคราะห์ร่วมกับ ชุมชนในท้องถิ่น โดยทุกเส้นทางที่นำเสนอสามารถ เชื่อมระหว่างสองประเทศได้และมีระยะทางเพียง 100 กว่ากิโลเมตรเท่านั้น ด้านอุปสรรคในการพัฒนา แม้ไทยและพม่าจะมีพรมแดน ติดกันกว่า 2,000 กิโลเมตร แต่องค์ความรู้ของไทยทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไปที่มีต่อพม่ายังมี น้อยและไม่ลึกซึ้ง ทำให้เกิดความไม่มั่นใจและเป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าไปลงทุน สิ่งที่เป็นใน เบื้องต้นคือ การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับพม่าและ ประเทศเพื่อนบ้านต่างๆ อย่างเป็นระบบและ ต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนไทยมีความรู้มากขึ้นและลึกซึ้งขึ้น ผ่านการส่งเสริมให้ มีการศึกษางานวิจัย ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม การเมือง ความเป็นอยู่ ฯลฯ เนื่องจากไทยไม่สามารถอยู่อย่าง โดดเดี่ยวได้ และไม่สามารถไปข้างหน้าตามลำพัง ต้องมีความร่วมมือกับทุกประเทศ และประเทศที่ ต้องให้ความสนใจอย่างมากก็คือประเทศที่อยู่ติดกับเรา

Henderson (2003) ได้ทำการศึกษาเรื่องการเมืองของการท่องเที่ยวในพม่า (The Politics of Tourism in Myanmar) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองและการท่องเที่ยวในพม่าเป็นเรื่องที่ ซับซ้อนและมีปัญหาหลายระดับ การท่องเที่ยวถูกบังคับให้อยู่ภายใต้อิทธิพลของการเมืองทั้งภายในและ ภายนอก ภูมิหลังทางการเมืองในพม่าและผลที่เกิดขึ้นกับการท่องเที่ยวของประเทศได้ถูกหยิบยกขึ้นมา พุดกันอยู่เสมอ ปัญหาที่เกิดขึ้นก็ถูกโยนลงที่นโยบายทางการเมือง ในขณะที่ฝ่ายต่าง ๆ ก็ยกเอาการ ท่องเที่ยวขึ้นมาเป็นเครื่องมือทางการเมืองโดยมองจากผลประโยชน์ของตนเป็นที่ตั้ง หลายฝ่ายสรุปว่า น่าจะได้ทับทวนนโยบายทางการเมืองในระดับชาติและนานาชาติและสร้างความสำคัญให้เกิดขึ้นกับ การท่องเที่ยวของประเทศ

Di Rienzo, Das and Burbridge (2007) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความหลากหลายมี ผลกระทบต่อการแข่งขันหรือไม่ โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างประเทศ (Does Diversity impact Competitiveness? A Cross Country Analysis) โดยได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบใน 10 ประเทศใน กลุ่มตะวันตก โดยใช้ multiple regression ดูความสัมพันธ์ของความหลากหลายต่อการแข่งขันใน ประเทศต่าง ๆ ทั้งดัชนีการแข่งขัน ความหลากหลายทางวัฒนธรรม กลุ่มชนชาติ รวมทั้งภาษาและ ศาสนา ผลการวิจัยพบว่าในประเทศที่มีกลุ่มชนชาติหลากหลายจะมีผลกระทบเชิงลบต่อการแข่งขัน อย่างสำคัญ เพราะมีปัญหาการรวมตัวให้มีความเป็นหนึ่งเดียว และพบว่าความแตกต่างทางภาษา กลับมีผลกระทบน้อยกว่า และพบว่าความแตกต่างทางศาสนาไม่มีผลกระทบต่อการแข่งขันของ ประเทศเลย

Cohen (2005) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “วัฒนธรรม การฝึกอบรม และการเจรจาต่อรอง: การศึกษาด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรมในประเทศที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม การศึกษาด้านธุรกิจระหว่างประเทศนี้ทำขึ้นที่เมือง Montreal ประเทศ Canada ซึ่งเป็นการศึกษา

ตามแนวคิดของ Hofstede (1980) ที่กล่าวว่า หากมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความขัดแย้งจะเกิดขึ้น ความแตกต่างทางวัฒนธรรมจะมีผลต่อพฤติกรรม ความแตกต่างทางพฤติกรรมจะมีผลต่อการเจรจาต่อรอง ทำให้เกิดความร่วมมือปรองดองได้ยาก ผลการวิจัยพบว่า “ความรู้และประสบการณ์” ต่างกันทำให้ได้ผลลัพธ์การเจรจาต่างกัน การวิจัยนี้จึงได้ศึกษาประสิทธิภาพของ “การฝึกอบรมเพื่อการเจรจาต่อรอง” ผลการวิจัยพบว่า “ความไว้วางใจ” เชื้อโยงสู่ความร่วมมืออันดี การแข่งขันลดลง และได้ผลลัพธ์อย่างเท่าเทียม และพบอีกว่า การต่อรองที่ทำในลักษณะของกลุ่มจะ ได้ผลดีกว่าการทำโดยบุคคล การได้รับการฝึกอบรมจะช่วยให้ความเข้าใจคลาดเคลื่อนทาง วัฒนธรรมลดลง

กาญจนา ปราบพาลและประกายแก้ว โอบานนท์อมตะ (2543) ได้ทำวิจัยเพื่อสำรวจ ความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษของบัณฑิตไทย เพื่อศึกษาระดับความสามารถใช้ ภาษาอังกฤษด้านทักษะการฟัง การเขียน และการอ่าน ของบัณฑิตไทยที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ภายในประเทศ และเปรียบเทียบความสามารถใช้ ภาษาอังกฤษของบัณฑิตไทยกับนักศึกษาต่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยบัณฑิตไทยจากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ในประเทศที่ต้องการศึกษาต่อในระดับ บัณฑิตศึกษาที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 9,154 คน นอกจากนี้ยังมีข้อมูลของบัณฑิตจาก ต่างประเทศจำนวน 184,971 คน และข้อมูลของบัณฑิตไทยที่ต้องการศึกษาต่อต่างประเทศ จำนวน 183,822 คน จาก TOEFL Test and Score Data Summary Bulletins การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยคะแนน CU-TEP (Chulalongkorn University Test of English Proficiency) ซึ่งเทียบคะแนน TOEFL (Test of English as a Foreign Language) และค่าเฉลี่ยคะแนน TOEFL ที่ปรากฏในรายงาน TOEFL Test and Score Data Summary Bulletins ปรากฏว่ามาตรฐาน ภาษาอังกฤษของบัณฑิตที่จบในประเทศไทยต่ำกว่าเกณฑ์สากลที่จะศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา ในมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่ใช้คะแนน TOEFL ตั้งแต่ 550 ขึ้นไป ค่าเฉลี่ยคะแนน CU-TEP ซึ่ง เทียบกับคะแนน TOEFL ของบัณฑิตกลุ่มวิทยาศาสตร์เท่ากับ 450 คะแนน กลุ่มสังคมศาสตร์และ มนุษยศาสตร์เท่ากับ 444 คะแนน และกลุ่มที่ต้องการศึกษาหลักสูตรนานาชาติของจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยเท่ากับ 489 คะแนน บัณฑิตจากประเทศสิงคโปร์และประเทศฟิลิปปินส์มีค่าเฉลี่ย คะแนน TOEFL เกิน 550 คะแนน บัณฑิตจากประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย พม่า เวียดนามและ กัมพูชามีค่าเฉลี่ยคะแนน TOEFL เกิน 500 คะแนน และบัณฑิตจากประเทศไทยที่ต้องการศึกษาต่อ ต่างประเทศและบัณฑิตจากสาธารณรัฐประชาชนลาวมีค่าเฉลี่ยคะแนน TOEFL ต่ำกว่า 500 คะแนน ผลการวิจัยแสดงว่าบัณฑิตไทยโดยเฉลี่ยทั้งที่ต้องการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาใน ประเทศและต่างประเทศจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะภาษาอังกฤษอย่างเร่งด่วน

เพื่อให้มีความสามารถทันกับบัณฑิตจากประเทศเพื่อนบ้าน และทันกับการเป็นประชาคมโลกที่สามารถแลกเปลี่ยนความรู้และข้อมูลกับบัณฑิตจากประเทศอื่นได้

จากงานวิจัยและเอกสารข้างต้นสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวในพม่ายังมีปัญหาทางการเมืองอยู่ แม้จะรวมตัวเป็นอาเซียนนักท่องเที่ยวก็ควรเข้าใจวัฒนธรรมทางการเมืองของพม่าด้วย ภาษาและวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญของการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจอันดี ประเทศในกลุ่มอาเซียนต้องมีการปรับตัวด้านการใช้ภาษาอังกฤษซึ่งจะต้องใช้เป็นภาษากลางของการสื่อสารเป็นอย่างยิ่ง การอยู่ร่วมกันระหว่างคนต่างชาติ ต่างภาษาหลากหลายเผ่าพันธุ์ และต่างศาสนาย่อมมีปัญหารวมตัว ปัญหาทางวัฒนธรรมด้านการสร้างความเข้าใจ โดยเฉพาะการอยู่ร่วมกันเพื่อประกอบธุรกิจและมีผลประโยชน์ย่อมจะนำมาซึ่งความขัดแย้ง ความไม่ปรองดอง ดังนั้นการศึกษาเพื่อหาแนวทางสร้างความเข้าใจร่วมไว้ก่อนล่วงหน้า เช่นการปรับหลักสูตรการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้อง การจัดหลักสูตรการอบรม จึงจะเป็นการเตรียมการที่ดี

2.3 สรุป

จากนี้ไปผู้ประกอบการและประชาชนชาวพม่าต้องเตรียมความพร้อมมากยิ่งขึ้น เพื่อก้าวเข้าสู่การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 การประกาศใช้ 'กฎบัตรอาเซียน' (ASEAN Charter) จะมีวิถีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ โดยสมาชิกทั้ง 10 ประเทศจะต้องปฏิบัติตามพันธะข้อตกลง ทั้งนี้การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนจะมีการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอ และลดช่องว่างระหว่างสมาชิกของอาเซียนลง ซึ่งวัตถุประสงค์ที่ปรากฏชัดเจนทางด้านเศรษฐกิจ คือการเน้นมุ่งพัฒนาให้เป็นตลาดร่วม (Single Market) และเป็นฐานการผลิตอันเดียวกัน (Single Production Base) ซึ่งจะต้องมีการไหลเวียนของสินค้า บริการ การลงทุนและแรงงานฝีมือทั่วทั้งภูมิภาคของประชาคมอาเซียนมีเงินทุนไหลเวียนโดยเสรี และมีสถานะการพัฒนาทางเศรษฐกิจในหมู่สมาชิกประชาคมที่เท่าเทียมกันรวมทั้งเสริมสร้างเศรษฐกิจที่เจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพด้านการเงิน การประสานในดำเนินนโยบายเศรษฐกิจระหว่างสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ มีกฎระเบียบที่ดีด้านการเงิน ทรัพย์สินทางปัญญา นโยบายการแข่งขันทางการค้า และการคุ้มครองผู้บริโภคทั้งประชาคม ซึ่งสิ่งที่ประเทศพม่าต้องเร่งทำคือการพัฒนาประชาธิปไตยให้เป็นที่น่าเชื่อถือและไว้วางใจ ไม่เฉพาะแต่ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนเท่านั้น แต่ควรได้รับการยอมรับจากประเทศอื่น ๆ ในโลกด้วย ทั้งนี้เพื่อความสมัครสมานสามัคคีและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ นอกจากนั้นการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมควรเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ประเทศพม่าควรจัดให้มีขึ้น เพื่อให้ทัดเทียมกับประเทศสมาชิกอื่น การจัดการศึกษาในระดับเดียวกันจะทำให้สามารถสร้างความร่วมมือในระดับที่เท่าเทียมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกันได้ โดยเฉพาะประเทศพม่าที่เป็น

เสมือนอยู่อารยธรรมแห่งอาเซียน มีทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรบุคคลและ แหล่งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมที่ควรแก่การศึกษา ดังนั้นจึงควรเริ่มหาแนวทางศึกษาเพื่อบูรณาการการเรียนรู้ทาง วัฒนธรรมร่วมกันซึ่งแนวทางหนึ่งที่เปิดโอกาสให้เกิดการปฏิบัติการได้ง่ายก็คือการศึกษาหาแนวทาง ผ่านทางหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวระดับปริญญาตรีในแต่ละประเทศเพราะกลุ่มผู้ศึกษาในหลักสูตร ดังกล่าวจะเป็นผู้ประกอบการที่มีโอกาสเกี่ยวข้องกับประชาชนของประชาคมอาเซียนเป็นอย่างมาก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย เรื่อง การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่าในครั้งนี้มีคำถามการวิจัย 4 ข้อ คือ 1) สถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศพม่า มีลักษณะอย่างไร 2) จุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในสถาบันการศึกษาของประเทศพม่าเป็นอย่างไร 3) จะสามารถสร้างแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติได้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่าได้อย่างไรบ้าง และ 4) จะสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการสร้างความรู้เข้าใจอันดีได้อย่างไร ในบทที่ 3 นี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอวิธีดำเนินการวิจัยโดยจำแนกให้เห็นประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยจำแนกตามข้อคำถามแต่ละข้อดังต่อไปนี้

3.1 คำถามการวิจัยข้อที่ 1. สถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศไทย มีลักษณะอย่างไร

3.1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

- (1) เอกสารหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวสถานฝึกอบรมต่าง ๆ ไม่ทราบจำนวน
- (2) Websites สถานฝึกอบรมต่าง ๆ ไม่ทราบจำนวน
- (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวในประเทศพม่า ไม่ทราบจำนวน
- (4) อาจารย์ผู้สอนและเจ้าของสถานประกอบการ/สถานฝึกอบรมไม่ทราบจำนวน
- (5) ผู้สำเร็จการอบรมจากสถานฝึกอบรม และประกอบการในประเทศพม่า ไม่ทราบจำนวน
- (6) การจัดประชุมขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาคมอาเซียน และการพัฒนาบุคลากรในอาเซียน 2 ครั้ง

2) กลุ่มตัวอย่าง

- (1) เอกสารหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวสถานฝึกอบรม 5 แห่ง
- (2) Websites สถานฝึกอบรมต่าง ๆ 10 แห่ง
- (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวประเทศพม่า จำนวน 3 คน
- (4) อาจารย์ผู้สอนและเจ้าของสถานประกอบการ และสถานฝึกอบรม
จำนวน 16 คน
- (5) ผู้สำเร็จการอบรมจากสถานฝึกอบรม และประกอบการในประเทศพม่า
จำนวน 10 คน
- (6) เข้าร่วมประชุมกับศูนย์พัฒนาบุคลากรกลุ่มแม่น้ำโขง 1 ครั้ง และเข้าร่วม
ประชุมกับกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศต่างประเทศ 2 ครั้ง

3.1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ศึกษาเอกสารหลักสูตรและ websites ที่เกี่ยวข้อง
- 2) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวประเทศพม่า
- 3) สันทนาการกลุ่มและสัมภาษณ์รายบุคคลอาจารย์ผู้สอนและเจ้าของ
สถานประกอบการ และสถานฝึกอบรม
- 4) จัดประชุมกลุ่มและอภิปรายร่วมระหว่างผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ผู้สอนและ
เจ้าของสถานประกอบการ และสถานฝึกอบรม
- 5) สัมภาษณ์รายบุคคลผู้สำเร็จการอบรมจากสถานฝึกอบรม และประกอบการ
ในประเทศพม่า

3.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) สังเคราะห์เนื้อหาเอกสารหลักสูตรและ websites ดูความเหมือนและ
ความแตกต่างของหลักสูตร
- 2) วิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์และนำมาแยกประเด็น
- 3) สังเคราะห์เนื้อหาจากการอภิปรายและประชุมกลุ่มแล้วนำมาแยกประเด็น
- 4) สรุปประเด็น และข้อเสนอแนะ

3.2 คำถามการวิจัยข้อที่ 2 จุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในสถาบันการศึกษาของประเทศพม่าเป็นอย่างไร ผู้วิจัยใช้วิธีศึกษาดังต่อไปนี้

3.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

- (1) เอกสารสรุปการศึกษาศาสนาการณณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศพม่าและการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของหลักสูตรและการจัดการของผู้เกี่ยวข้องจำนวน 18 ชุด
- (2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวประเทศพม่า จำนวน 3 คน
- (3) อาจารย์ผู้สอนและเจ้าของสถานประกอบการ และสถานฝึกอบรมจำนวน 16 คน
- (4) ผู้สำเร็จการอบรมจากสถานฝึกอบรม และผู้ประกอบการในประเทศพม่าจำนวน 10 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง

- (1) เอกสารสรุปการศึกษาศาสนาการณณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศไทยและการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของหลักสูตรและการจัดการของผู้เกี่ยวข้องจำนวน 18 ชุด
- (2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวประเทศพม่า จำนวน 3 คน
- (3) อาจารย์ผู้สอนและเจ้าของสถานประกอบการ และสถานฝึกอบรมจำนวน 16 คน
- (4) ผู้สำเร็จการอบรมจากสถานฝึกอบรม และผู้ประกอบการในประเทศพม่าจำนวน 10 คน

3.2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ศึกษาการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวโดยการศึกษาศึกษาจากเอกสารหลักสูตรสถาบันการสอนต่าง ๆ รวมทั้ง Websites และการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง
- 2) วิเคราะห์ และสังเคราะห์หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวที่เปิดสอนในประเทศพม่าเพื่อดูจุดอ่อน จุดแข็งของหลักสูตรเมื่อรวมตัวเป็นอาเซียน
- 3) จัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยว และผู้เกี่ยวข้องทั่วประเทศเพื่อ (1) อภิปรายการจัดหลักสูตรการท่องเที่ยวของประเทศพม่า (2) สรุปสถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศพม่า และความสำคัญของการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติและ (3) นำเสนอการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ร่วมประชุม โดยใช้เอกสารที่จัดทำโดยการศึกษาของผู้วิจัยเอง

3.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) สังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารและการประชุมกลุ่ม
- 2) ปรับการศึกษาจุดอ่อน จุดแข็งของหลักสูตร ตามข้อเสนอแนะ
- 3) สรุปประเด็น และข้อเสนอแนะ

3.3 คำถามการวิจัยข้อที่ 3. จะสามารถสร้างแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่าได้อย่างไรบ้าง

3.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

(1) เอกสารข้อมูลและ websites ด้านการประชุมกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ในส่วนของเสาหลักด้านประชาสังคมและวัฒนธรรม

(2) เอกสารหลักสูตรที่แสดงรายวิชาต่าง ๆ และ websites ด้านการจัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยว

(3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวประเทศพม่า จำนวน 3 คน

(4) อาจารย์ผู้สอนและเจ้าของสถานประกอบการ และสถานฝึกอบรม จำนวน 16 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง

(1) เอกสารข้อมูลและ websites ด้านการประชุมกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ในส่วนของเสาหลักด้านประชาสังคมและวัฒนธรรม

(2) เอกสารหลักสูตรที่แสดงรายวิชาต่าง ๆ ละ websites ด้านการจัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยว จำนวน 10 แห่ง

(3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว จำนวน 3 คน

(4) อาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยว เจ้าของสถานประกอบการ และสถานฝึกอบรม 16 คน

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การศึกษาเพื่อสังเคราะห์เอกสารข้อมูลและ websites ด้านการประชุมกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ในส่วนของเสาหลักด้านประชาสังคมและวัฒนธรรม

2) การศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์รายละเอียดรายวิชาในเอกสารหลักสูตร /websites และเอกสารหลักสูตร

3) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างรายบุคคลและการสนทนากลุ่มกับอาจารย์ผู้สอนและผู้ประกอบการ หรือผู้เกี่ยวข้อง

4) การประชุมกลุ่มระหว่างผู้เชี่ยวชาญการด้านการท่องเที่ยวร่วมกับอาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยว และผู้ประกอบการทั่วประเทศ

3.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) เอกสาร/เทปบันทึกการสัมภาษณ์

2) การอภิปรายกลุ่ม และสรุปประเด็น ให้ข้อเสนอแนะ

3.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปเป็นความเรียง เป็นประเด็นย่อย และนำเสนอเป็นนโยบายเพื่อนำสู่การปฏิบัติ

3.4 คำถามการวิจัยข้อที่ 4. จะสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการสร้างความสำเร็จอันดีได้อย่างไร

3.4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร: .

(1) เอกสารข้อมูลและ websites ด้านการประชุมกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนในส่วนของเสาหลักด้านประชาสังคมและวัฒนธรรม

(2) นักวิจัยร่วมที่เป็นตัวแทนของแต่ละประเทศสมาชิก จำนวน 10 คน และอาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยวทั่วประเทศ จำนวน 400 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง

(1) เอกสารข้อมูลและ websites ด้านการประชุมกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนในส่วนของเสาหลักด้านประชาสังคมและวัฒนธรรม

(2) นักวิจัยร่วมที่เป็นตัวแทนของแต่ละประเทศสมาชิก จำนวน 10 คน อาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยวทั่วประเทศ จำนวน 100 คน

3.4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล:

เอกสารสรุปผลการศึกษา และ แผ่นภาพเพื่อการนำเสนอ

3.4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล:

การอภิปราย และการเป็นผู้แทนในการนำเสนอต่อที่ประชุม

3.4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล:

วิเคราะห์เนื้อหา สรุปเป็นนโยบายเพื่อนำสู่การปฏิบัติ

3.5 สรุป

การดำเนินการวิจัย เรื่อง การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่าในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศพม่า และศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อนของหลักสูตร รวมทั้งหาแนวทางการบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย ตลอดจนหาทางสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดี ปัญหาในการดำเนินการศึกษาในประเทศพม่า นั้น ค่อนข้างทำได้ยาก การติดต่อสื่อสารทางจดหมายหรือทางอินเทอร์เน็ตจะไม่ได้รับคำตอบหากไม่คุ้นเคย การจัดประชุมกลุ่มทำให้เห็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของชาวพม่าคือการเคารพ ยำเกรงผู้อาวุโส และผู้มีตำแหน่ง การจัดประชุมในครั้งแรกจะมีผู้บริหารระดับสูงทางการท่องเที่ยวและทางการศึกษามาร่วมด้วย การแสดงความคิดเห็นจึงไม่แสดงออกเท่าที่ควร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนในการตอบคำถามข้อ 3 ผู้วิจัยจึงต้องใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยขอความร่วมมือจากนักวิจัยร่วมชาวพม่าในการจัดส่งแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เข้าร่วมประชุมในครั้งแรกทุกคนล่วงหน้าเพื่อให้ข้อมูลด้านความสำคัญของวัฒนธรรม และวัฒนธรรมข้ามชาติ แล้วจึงตามไปสัมภาษณ์จึงสามารถได้คำตอบสำหรับข้อที่ 3 ชัดเจนขึ้น

บทที่ 4

ผลการศึกษา และการอภิปรายผล

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลที่ได้จากการวิจัยทั้งหมด โดยจะเขียนตอบตามคำถามการวิจัยอย่างละเอียดในข้อมูลเชิงลึก และชัดเจน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ไปที่ละเอียด และสังเคราะห์เกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัย คำถามการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ การสนับสนุนการตอบคำถามการวิจัย และนำวรรณกรรมที่ได้ทบทวนมาอภิปรายผลประกอบการตอบผลการวิจัย พร้อมด้วยข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษา

คำถามการวิจัยข้อที่ 1 สถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศพม่า มีลักษณะอย่างไร

ผลการศึกษาเพื่อหาตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 1 ผู้วิจัยได้พยายามค้นหาข้อมูลทาง websites และฐานข้อมูลต่าง ๆ ตลอดจนใช้วิธีโทรศัพท์ข้ามประเทศเพื่อสอบถามการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศพม่า ซึ่งเป็นการสืบหาข้อมูล ซึ่งนับเป็นเรื่องที่ทำได้ค่อนข้างยาก และการหาผู้สอนที่จะเป็นนักวิจัยร่วมก็ทำได้ยากเช่นกันเนื่องจากปัจจุบันมหาวิทยาลัยที่ใหญ่และมีชื่อเสียงของพม่าคือมหาวิทยาลัยย่างกุ้งได้เปิดสอนเฉพาะระดับบัณฑิตวิทยาลัยเท่านั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยเก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสารหลักสูตร และ websites ของสถานประกอบการ พบว่าประเทศพม่ายังไม่มีการเปิดสอนระดับอุดมศึกษาด้านการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาใด และมีเพียงการอบรมหลักสูตรระยะสั้น ทั้งจากสถานฝึกอบรมของรัฐและเอกชน ซึ่งมีทั้งหลักสูตรระดับประกาศนียบัตร (Certificate) และหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง (Diploma) อย่างไรก็ตามกระบวนการวิจัยกำหนดให้มีผู้วิจัยร่วมจากประเทศที่ทำวิจัยนั้น จึงได้พยายามติดต่อไปยังมหาวิทยาลัยต่าง ๆ แต่ไม่ได้รับการตอบรับ ต่อมาเมื่อได้ทราบเรื่องการจัดประชุม International Conference on GMS Tourism on January 22-24, 2010 at Hua-Hin Thailand ซึ่งจัดขึ้นโดยสถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของ ศาสตราจารย์ ดร.จีระ หงส์ลดารมภ์ ผู้วิจัยจึงสมัครเข้าร่วมประชุม ทั้งนี้เพื่อขอสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมประชุมเพื่อศึกษาสถานการณ์ด้านหลักสูตรการท่องเที่ยว และเพื่อมองหาผู้วิจัยร่วมจากการประชุมในโครงการดังกล่าว จึงมีโอกาสดำเนินการพบกับผู้บริหารการท่องเที่ยวระดับสูงของประเทศ 3 คน คือ Daw Kyi Kyi Aye, Director for Tourism Promotion, Ministry of Hotels and Tourism, Aung Din. Chairman and CEO. Nature Lover International. Myanmar และ

Hlaing Myint, Deputy Director General, Ministry of Hotels and Tourism จึงได้ข้อมูลเบื้องต้นว่า ในประเทศพม่า นั้น ยังไม่มีการเปิดสอนในระดับอุดมศึกษา มีเพียงการจัดอบรมระยะสั้นโดยภาครัฐและภาคเอกชน ปัจจุบันมีการจัดอบรมโดยภาครัฐอยู่ 4 หลักสูตร คือ ประกาศนียบัตรการท่องเที่ยว (Certificate Level Tourism Training) 1 แห่ง ประกาศนียบัตรด้านการโรงแรม (Certificate Level Hotel Training) 2 แห่ง และระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต (Post Graduate Diploma Level College Training) 1 แห่ง นอกจากนั้นจะเป็นการจัดอบรมให้โดยภาคเอกชนที่แฝงอยู่กับหน่วยงานต่าง ๆ และยังไม่ทราบจำนวนที่แท้จริง มีหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ Certificate level Training Centers/ Schools, Diploma level Education Centers/ Institutes, Management courses, and Pathways to Institute Overseas for Post Graduate Courses เป็นต้น ตัวอย่างสิ่งที่เป็นความต้องการของผู้บริหารการท่องเที่ยวในประเทศพม่า เช่น ผู้สอนงาน (Trainers) ความรู้ภาคทฤษฎี (Theory-based) การเน้นทักษะด้านการอาชีพ (Vocational Skilled Oriented) การลงทุนด้านการศึกษาระดับอาชีวะ (Capital Investment in Vocational Schools)”

สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศพม่า

จากการเดินทางไปประชุมกลุ่มผู้บริหารการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และเจ้าของสถานประกอบการจัดอบรมจากทั่วประเทศจำนวน 16 คน เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2553 ที่โรงแรม Traders เมืองย่างกุ้ง พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวในประเทศพม่ามีจำนวนไม่น้อย และเมื่อดูจากสถิติที่ผู้แทนจากพม่านำเสนอ พบว่าระหว่างปี 2006-2009 มีจำนวนเพิ่มขึ้นสูงมาก ในปี 2009 มีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนถึง 762,547 คน คิดเป็น 25% เมื่อเทียบกับปี 2008 (ดังแสดงในตารางที่ 1) นับเป็นอัตราที่สูงที่สุดในประเทศสมาชิกอาเซียน ข้อมูลจาก Network Myanmar (2011) แถลงว่าช่วง 3 เดือนแรกของปี 2011 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาแล้วถึง 106,795 คน ในขณะที่ปี 2010 มีเพียง 85, 519 คน เพิ่มขึ้นถึง 24 % และจากการสังเกตและสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์อาชีพของผู้วิจัยระหว่างการไปจัดประชุม (16-19 ตุลาคม 2553) พบว่ามีนักท่องเที่ยวจากเยอรมัน อังกฤษและอเมริกาเป็นจำนวนมาก แม้จะยังไม่ใช่ฤดูกาลท่องเที่ยว ทำให้เชื่อได้ว่าหลังการเลือกตั้ง และเมื่อเข้าสู่ฤดูกาลท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะเข้าสู่พม่าในอัตราที่สูงขึ้นมาก และจากการสัมภาษณ์มัคคุเทศก์ภาษาเยอรมัน ชื่อ Kyu Kyu Tun (18 ตุลาคม 2553) ที่เมือง พุกาม (Bagan) ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงที่สุดของพม่าอีกแห่งหนึ่ง มัคคุเทศก์ดังกล่าวแจ้งว่านักท่องเที่ยวชาวเยอรมันจะมาท่องเที่ยวมากที่สุดในปีนี้ สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะพม่าถูกประเทศในยุโรปคว่ำบาตรมาเป็นเวลานาน จากกรณีของนางออง ซาน ซู จี และกรณีอื่น ๆ อย่างไรก็ตามหลังการปล่อยตัวนางออง ซาน ซู จี และหลังการเลือกตั้ง สื่อต่าง ๆ จาก Network Myanmar (2011) ได้เขียนถึงสถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศพม่าว่าอยู่ในช่วงขาขึ้นเป็นอย่างมาก เช่น TTA Asia, แถลงว่า “ Myanmar soars in popularity”

ASEAN Travel Forum, “ Changes are in the air in Myanmar” เป็นต้น จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น แสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนนักท่องเที่ยวในประเศพม่า ระหว่างปี 2006-2009

Tourism Performance 2006-2009

International Tourist Arrivals (by air) (Tourists arrvl. Jumped 25% No 1 growing dest.in Asia (monsters&critics.com 10 Jan. 10)

Year/entry point	2006	2007	2008	2009
Yangon	257,594	242,535	187,766	234,417
Mandalay& Bagan Gateway	5,920	5,541	5,553	8,861
Border Tourism	366,547	468,358	537,911	519,269
Total	630,061	716,434	731,230	762,547

ที่มา: การนำเสนอของตัวแทนประเศพม่าในการประชุมกลุ่ม GMS ที่หัวหิน 22 ม.ค. 53

Tint Tsan (2011) รัฐมนตรีว่าการกระทรวง Hotels and Tourism ของพม่า กล่าวว่า “ประเทศของเรายังไม่พร้อมรับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ปีที่แล้วนักท่องเที่ยวมาเยอะมาก เราไม่สามารถควบคุมได้ ประเทศของเราต้องเตรียมตัวอีกมาก และเป็นเรื่องน่าละอายถ้าเราจะเปิดให้คนเข้ามาเที่ยวแล้วเรายังไม่พร้อม”

สรุปได้ว่า แม้จะมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากและยังมีผู้ประสงค์จะเข้าไปเที่ยวอีกมาก แต่รัฐบาลพม่าเองก็ยังไม่พร้อมที่จะรับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก พม่ายังจำเป็นต้องปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก และปัจจัยพื้นฐานต่าง ๆ อีกมาก

สถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศพม่า

จากการสัมภาษณ์รายบุคคลกับ Prof. Dr. Khin Swa y Myint ซึ่งดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาภาษาพม่า แห่งมหาวิทยาลัยย่างกุ้ง Prof. Dr. Khin Sway Myint ได้ให้ข้อมูลว่าการเปิดสอนระดับปริญญาตรีด้านการท่องเที่ยวนั้นเป็นนโยบายของรัฐบาลพม่า และได้มีแผนการเปิดสอนไว้ในมหาวิทยาลัยย่างกุ้ง แต่ยังไม่ได้กำหนดแน่ชัดว่าจะเปิดสอนได้จริงเมื่อใด

จากการประชุมผู้เกี่ยวข้องข้างต้นแล้ว พบว่าในปัจจุบันมีการเปิดหลักสูตรอบรมระยะสั้นด้านการท่องเที่ยวในประเทศพม่า โดยเน้นการฝึกทักษะเพื่อการประกอบอาชีพ ซึ่งจัดโดยสถานศึกษาของภาครัฐและภาคเอกชน ดังต่อไปนี้

สถานศึกษาของรัฐ

มีหลักสูตรที่จัดเป็นประจำ ดังนี้

-	ระดับประกาศนียบัตรด้านการท่องเที่ยว	1	แห่ง
-	ระดับประกาศนียบัตรด้านการโรงแรมและการท่องเที่ยว		2
	แห่ง		
-	ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง (หลังปริญญาตรี) เรียกว่า		
	วิทยาลัยการจัดการแห่งชาติ (National Management College)	1	แห่ง

สถานศึกษาของเอกชน (ไม่สามารถหาจำนวนที่แน่นอนได้ เนื่องจากบางแห่งไม่ได้จัดการเรียนการสอนเป็นประจำ) มีหลักสูตรที่เปิดสอนหลายระดับในหลายสถาบัน อาทิ

- โรงเรียน/ศูนย์การอบรมระดับประกาศนียบัตร
- ศูนย์การอบรม/สถาบันระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง
- ศูนย์การอบรมด้านการจัดการ
- ศูนย์การอบรมเพื่อการศึกษาต่อต่างประเทศ

ตัวอย่างหลักสูตรการอบรม (สถานศึกษาของรัฐ)

การจัดอบรมระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง (หลังปริญญาตรี) ที่วิทยาลัยการจัดการแห่งชาติ (National Management College) ซึ่งเป็นของรัฐนั้นจะจัดเป็นประจำ โดยจัดให้แก่ผู้สำเร็จปริญญาตรีสาขาใดก็ได้ ที่มีอายุระหว่าง 25-35 ปี เป็นหลักสูตร 9 เดือน มี 9 โมดูล (Modules) ได้แก่ ความรู้ทั่วไปด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว บทบาทของภาครัฐต่อการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมบริการและการบริการที่

เกี่ยวข้องกับ การบริการขนส่ง คมนาคม การนำเที่ยว การสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว การเป็น
ตัวแทนบริษัท การพัฒนาการท่องเที่ยว ข้อควรรู้เกี่ยวกับพม่า เศรษฐศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว

ตัวอย่างหลักสูตรการอบรม (สถานศึกษาของเอกชน)

- สถานศึกษาเอกชนที่มีชื่อเสียงและจัดการศึกษาเป็นประจำ คือ London Associate of Business Executive มีการอบรม ระดับประกาศนียบัตรและระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง 4 หลักสูตร ๆ ละ 6 เดือน คือ ระดับประกาศนียบัตรการจัดการท่องเที่ยว ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงการเงินและการบัญชี ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงการตลาดและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และหลักสูตรสำหรับผู้บริหาร (Advanced Diploma)

- ยังมีหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรแบบเข้มที่ใช้เวลาในการเรียนประมาณ 250 ชั่วโมง ต่อ หลักสูตรที่จัดในสถานศึกษาของรัฐ ชื่อ Hotel and Tourism Training Centre อีก 5 หลักสูตร ได้แก่

- Hotel/Motel and Accounting for Supervisory level
- Basic Course for Front Office
- Basic Course for Housekeeping Operation
- Basic Course for Food and Beverage Service
- Basic Course for Food and Beverage Production

นอกจากนั้นยังมีสถานศึกษาของรัฐเรียกว่า School of Tourism Training Centre: STT ที่
จัดอบรมระยะสั้นด้านการท่องเที่ยวและภาษาเพื่อการท่องเที่ยว เช่น ภาษาอิตาลี ภาษาสเปน ภาษาจีน
ภาษาญี่ปุ่นภาษาอังกฤษ และภาษารัสเซีย ที่จัดอบรมให้ตั้งแต่ระดับพื้นฐาน ระดับกลาง และระดับสูง

จากการสังเกตของผู้วิจัยเมื่อเดินทางไปเก็บข้อมูลยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เห็นว่า
มีนักท่องเที่ยวใช้ภาษาต่างประเทศได้ดีมาก และจากการสัมภาษณ์มีนักท่องเที่ยว 3 คน ทั้งสามคนตอบว่าได้
เข้าอบรมจากสถานอบรมของรัฐและไปหาประสบการณ์เพิ่มจากการทำงาน บางคนจบปริญญาตรี
เศรษฐศาสตร์ บางคนจบนิติศาสตร์ ทั้งสามคนตอบว่าใช้เวลาในการเรียนในมหาวิทยาลัยอย่างกุ่มหลายปี
เพราะต้องทำงานและเรียนไปพร้อม ๆ กัน ความประทับใจที่ได้พบกับบุคคลเหล่านี้ คือ ความสุภาพ
ยิ้มแย้มแจ่มใส และเต็มใจให้ข้อมูล นอกจากการสัมภาษณ์มีนักท่องเที่ยวแล้ว ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์พนักงาน
ในโรงแรม และพนักงานร้านขายของที่ระลึกจำนวน 5 คน พบว่าทุกคนต้องผ่านการอบรมจากสถาบันต่าง ๆ
นี้เช่นกัน แม้แต่พนักงานทำเครื่องถนอม ลายรดน้ำ ที่เมือง Bagan ก็ต้องไปผ่านการฝึกอบรมจากสถาบัน
การอบรมก่อนจึงจะได้ทำงาน แม้ค่าตอบแทนการทำงานจะต่ำมากก็ตาม

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้สัมภาษณ์เจ้าของสถานฝึกอบรมต่าง ๆ กลับพบว่าการที่มีคนมา
ลงทะเบียนเรียนกันเป็นจำนวนมากทั้งสถานฝึกอบรมของรัฐและของเอกชน ทั้งที่ค่าใช้จ่ายในการอบรม
สูงมาก เพราะเมื่อสำเร็จการอบรม บุคคลเหล่านี้จะออกไปประกอบกิจการยังประเทศอื่น ที่มากที่สุดคือ

ประเทศสิงคโปร์ รองลงมาคือ มาเลเซียและดูไบ และเมื่อบุคคลเหล่านี้ได้รับประสบการณ์เพียงพอแล้ว ก็จะกลับประเทศพม่าเพื่อมารับตำแหน่งผู้บริหารรับค่าตอบแทนในระดับสูง

สรุปได้ว่า หลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่า เมื่อเทียบกับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ แล้วแตกต่างกันมาก กล่าวคือ ยังไม่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา และหลักสูตรที่จัดขึ้นเป็นมาตรฐานของพม่าเอง เพื่อป้อนให้แก่สถานประกอบการ แต่กลับพบว่า ผู้สำเร็จการอบรมไม่ประสงค์จะทำงานภายในประเทศ เพราะค่าตอบแทนต่ำมาก และจากการประชุมกลุ่มพบว่า สถานประกอบการของท้องถิ่นก็ไม่ประสงค์จะจ้างผู้สำเร็จการอบรมเพราะต้องจ่ายค่าตอบแทนสูง จึงต้องจ้างชาวชนบทที่ไม่มีการศึกษามาทำงาน

สำหรับคำถามวิจัยข้อ 2 จุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในสถาบันการศึกษาของประเทศพม่าเป็นอย่างไร

จากการศึกษาการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวโดยการศึกษาจากเอกสารหลักสูตรสถาบันการสอนต่าง ๆ รวมทั้ง Websites และการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งการประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องทั่วประเทศเพื่อนำมาและวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อจุดอ่อน จุดแข็งของหลักสูตรเมื่อรวมตัวเป็นอาเซียน สรุปได้ดังนี้

จุดแข็ง

- เป็นหลักสูตรระยะสั้น เปิดโอกาสให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมก็สามารถเข้าสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้โดยง่าย
- มีการจัดอบรมต่อเนื่อง จบหนึ่งหลักสูตรแล้ว สามารถต่อหลักสูตรที่สูงขึ้นได้
- มีหลักสูตรสำหรับผู้สำเร็จระดับอุดมศึกษาแล้วโดยไม่จำกัดสาขา สามารถเข้าอบรมเพื่อเป็นผู้บริหารได้
- หลักสูตรได้รับการยอมรับ ผู้เข้าอบรมมีทางเลือกหลากหลาย จะอยู่ในประเทศหรือออกไปประกอบอาชีพต่างประเทศก็ได้
- มีหลักสูตรภาษาเพื่อการท่องเที่ยวให้เลือกหลายหลักสูตร
- ได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการภาคเอกชนสูงมาก

จุดอ่อน

- ไม่มีหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ในขณะที่ประเทศสมาชิกอาเซียนมีทุกประเทศ
- เป็นหลักสูตรที่เน้นเชิงการตลาด ขาดความเป็นพม่า หรืออาเซียน เพราะเน้นให้ไปทำงานต่างประเทศ
- ให้ความสำคัญทางวัฒนธรรมน้อยมาก

โอกาส

- นักท่องเที่ยวให้ความสนใจในฐานะที่ปิดประเทศมานาน
- นักท่องเที่ยวให้ความเชื่อถือมากขึ้นหลังการเลือกตั้ง และปล่อยตัว นาง อองซาน ซูจี
- รัฐบาลเริ่มมีนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ
- จากการประชุมร่วมทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมอาเซียนและวัฒนธรรมพม่า

จะนำไปปรับหลักสูตรในการอบรม

ภัยคุกคาม

- ยังไม่มีการสอนวัฒนธรรมอาเซียนในหลักสูตรใดในปัจจุบัน
- มีการเปิดสอนหลากหลายทั่วไป โดยภาคเอกชน ในลักษณะการอบรมเฉพาะกิจ รัฐไม่สามารถควบคุมได้
- การสื่อสารโทรคมนาคมมีปัญหา เช่น การไม่มีไฟฟ้าใช้และไฟฟ้าดับ อินเทอร์เน็ตความเร็วต่ำมาก อินเทอร์เน็ตคาเฟ่มีน้อยมากและราคาค่าบริการสูง

สรุปได้ว่า หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่ายังมองเห็นความเชื่อมโยงในการพัฒนาหลักสูตรร่วมกันได้น้อย เนื่องจากต่างระดับและมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรต่างกัน อย่างไรก็ตามเมื่อข้อตกลงด้าน MRA ประกาศใช้เพื่อสร้างมาตรฐานอาเซียน อาจมีส่วนช่วยให้เกิดมาตรฐานเดียวกันได้ นอกจากนั้นการที่ประเทศไทยได้กำหนดข้อตกลงที่จะจัดทำโครงการ พัฒนาบุคลากรให้แก่กลุ่มประเทศ CLMVTV คือ กัมพูชา ลาว พม่า ไทย และเวียดนาม ขึ้นตามที่ได้ทบทวนวรรณกรรมไว้ในบทที่ 2 น่าจะสามารถสร้างมาตรฐานและแก้ไขจุดอ่อนได้ต่อไป

คำถามการวิจัยข้อที่ 3. จะสามารถสร้างแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่าได้อย่างไรบ้าง

สำหรับการหาคำตอบสำหรับคำถามวิจัยข้อนี้ แต่ต้นผู้วิจัยคาดว่า การสนทนากลุ่มน่าจะเป็นการหาคำตอบที่ดีได้ แต่การสนทนากลุ่มในประเทศพม่าในระหว่างผู้เข้าร่วมสนทนาที่มีความต่างทั้งวัยวุฒิ คุณวุฒิ ฐานะทางเศรษฐกิจ ทำให้ไม่เกิดการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร คำตอบที่ได้จึงยังไม่เป็นที่พอใจของผู้วิจัย ผู้วิจัยจึงประสานให้ผู้วิจัยร่วมในประเทศพม่าเดินทางไปสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มอีกครั้งโดยทิ้งระยะห่างประมาณ 2 เดือน แบบสอบถามแบ่งออกเป็นสามตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 เป็นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนวัฒนธรรมข้ามชาติ และตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด

ให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ซึ่งผู้ตอบได้ให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อคำถามวิจัย
ได้ดีพอสมควรดังนี้

**รายงานผลการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โครงการ Learning Each Other through
ASEAN Tourism Education: the Case of Myanmar**

ระหว่างวันที่ 12 – 28 กุมภาพันธ์ 2554 ณ ประเทศพม่า. จำนวน 16 คน

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ในสถานประกอบการศึกษา

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
ครูผู้สอน	5	31.3
ครูฝึก	3	18.7
ผู้อำนวยการ	4	25.0
ครูใหญ่	2	12.5
เจ้าของสถานศึกษา	2	12.5
รวม	16	100.0

จากตารางที่ 4.2 จากการสัมภาษณ์บุคลากรสถานศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน ร้อยละ 31.3 รองลงมา คือ เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา ร้อยละ 25.0 และเป็นครูฝึก ร้อยละ 18.7 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามสถานประกอบการ

สถานประกอบการ	จำนวน	ร้อยละ
สถานศึกษาของรัฐ	7	43.8
สถานศึกษาของเอกชน	6	37.5
สถานศึกษาของเอกชนที่ได้รับการรับรอง	2	12.5
NGO จากสวีตเซอร์แลนด์	1	6.2
รวม	16	100.0

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนใหญ่เป็นบุคลากรของสถานศึกษาของรัฐ ร้อยละ 43.8 รองลงมา คือ สถานศึกษาของเอกชน ร้อยละ 37.5 และสถานศึกษาของเอกชนที่ได้รับการรับรอง ร้อยละ 12.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามระยะเวลาที่เปิดสอน

ระยะเวลาที่เปิดสอน	จำนวน	ร้อยละ
1 – 5 ปี	4	25.0
6 – 10 ปี	3	18.7
11 – 15 ปี	4	25.0
มากกว่า 15 ปี	5	31.3
รวม	16	100.0

จากตารางที่ 4.4 พบว่า สถานศึกษาที่เปิดอยู่สอนมานานกว่า 15 ปี ร้อยละ 31.3 รองลงมา คือ ระยะเวลา 1-5 ปี และ 11- 15 ปี เท่ากัน ร้อยละ 25.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามการสอนวิชาด้านวัฒนธรรม

การสอนวิชาด้านวัฒนธรรม	จำนวน	ร้อยละ
มีการสอนวิชาด้านวัฒนธรรม จำนวน และวิชาที่เปิดสอนมีดังนี้	8	50.0
1) วัฒนธรรมท้องถิ่น		
2) วัฒนธรรมเปรียบเทียบตะวันตก-ตะวันออก		
3) การจัดการกลุ่มชนหลากหลายวัฒนธรรม		
4) การจัดการกับคำตำหนิของแขก		
5) การจัดการกับข้อขัดแย้ง		
6) พิพิธภัณฑสถาน		
7) วัฒนธรรมและศิลปะ		
8) ประวัติศาสตร์พม่า		
ไม่มีการสอนวิชาด้านวัฒนธรรม	8	50.0
รวม	16	100.0

จากตารางที่ 4.5 พบว่า สถานศึกษาที่เปิดสอนมีทั้งที่สอนวิชาด้านวัฒนธรรมและไม่ได้สอนวิชาด้านวัฒนธรรม เท่ากัน ร้อยละ 50.0

ตารางที่ 4.6 ความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้เรียน จำแนกได้ดังนี้

ระดับความสามารถของผู้เรียน	จำนวน	ร้อยละ
ความสามารถของผู้เรียนดีมาก	2	12.5
ความสามารถของผู้เรียนดี	7	43.7
ความสามารถของผู้เรียนพอใช้	7	43.7
รวม	16	100.0

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ระดับความสามารถของผู้เรียนอยู่ในระดับดีและพอใช้ เท่ากัน ร้อยละ 43.7 ส่วนความสามารถของผู้เรียนที่อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 12.5

ตารางที่ 4.7 ความสามารถพูดภาษาอาเซียนของผู้เรียนจำแนกได้ดังนี้

การพูดภาษา	จำนวน	ร้อยละ
พูดภาษาอื่น ๆ ได้ (ภาษาไทย ภาษาจีน และภาษามาลาเซีย)	7	43.8
พูดภาษาอื่นไม่ได้	9	56.2
รวม	16	100.0

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ส่วนใหญ่ผู้เรียนพูดภาษาอาเซียนอื่นไม่ได้ ร้อยละ 56.2 ส่วนผู้เรียนที่พูดภาษาอาเซียนอื่นได้ ร้อยละ 43.8 ภาษาที่พูดได้ คือ (ภาษาไทย ภาษาจีนและภาษามาลาเซีย)

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ มีความคิดเห็นดังนี้

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. มีการสอนด้านวัฒนธรรมข้ามชาติในโปรแกรมที่สอน	2.12	1.08	ไม่เห็นด้วย
2. มีกิจกรรมการสอนที่ช่วยให้เข้าใจวัฒนธรรมข้ามชาติ	2.50	1.21	เห็นด้วยปานกลาง
3. เป็นความจำเป็นที่อนาคตต้องให้ความรู้และทักษะวัฒนธรรมข้ามชาติ	4.62	.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4. วิชาวัฒนธรรมข้ามชาติช่วยให้นักศึกษาเข้าใจคนต่างวัฒนธรรม	4.56	.51	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5. วิชาวัฒนธรรมข้ามชาติช่วยให้นักศึกษารู้ว่าจะพูดกับคนต่างวัฒนธรรมอย่างไร	4.56	.62	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6. วิชาวัฒนธรรมข้ามชาติช่วยให้นักศึกษาเข้าใจว่าเหตุใดคนต่างวัฒนธรรมอาจพูด คิดและแสดงออกต่างกัน	4.62	.61	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
7. วิชาวัฒนธรรมข้ามชาติทำให้คนปรับตัวได้เมื่อต้องสื่อสารกับคนต่างชาติ	4.62	.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
8. วิชาวัฒนธรรมข้ามชาติช่วยให้นักศึกษาทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานและผู้บริหารจากต่างชาติได้	4.37	1.08	เห็นด้วย
9. นักศึกษาสมควรพูดภาษาอาเซียนอื่นได้	4.37	.95	เห็นด้วย
10. เป็นความจำเป็นสำหรับนักศึกษาพม่าที่จะต้องเรียนภาษาอาเซียนอื่น	4.18	1.04	เห็นด้วย
11. นักศึกษาในสถาบันการสอนในพม่าควรเรียนวิชาวัฒนธรรมข้ามชาติ	4.25	1.06	เห็นด้วย
12. นักศึกษาในประเทศอาเซียนต้องเรียนวิชาวัฒนธรรมข้ามชาติ	4.31	1.01	เห็นด้วย
ค่าเฉลี่ยรวม	4.09	.56	เห็นด้วย

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 5 ข้อ เห็นด้วย จำนวน 5 ข้อ ในส่วนที่เห็นด้วยปานกลาง 1 ข้อ และไม่เห็นด้วย 1 ข้อ นั้น หมายถึง การไม่มีการสอนด้านวัฒนธรรมข้ามชาติ และไม่มีการเรียนที่เอื้อต่อ

การเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมข้ามชาติ ข้อที่เห็นด้วยอย่างยิ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ วิชาวัฒนธรรมข้ามชาติ ช่วยให้นักศึกษาเข้าใจว่าเหตุใดคนต่างวัฒนธรรมอาจพูด คิด และแสดงออกต่างกัน และวิชาวัฒนธรรมข้ามชาติทำให้คนปรับตัวได้เมื่อต้องสื่อสารกับคนต่างชาติ เท่ากัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 และวิชาวัฒนธรรมข้ามชาติช่วยให้นักศึกษาเข้าใจคนต่างวัฒนธรรมและรู้ว่าจะสื่อสารกับผู้อื่นอย่างไรมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56

จากผลการวิจัยในตอนที 2 (ตารางที่ 4.8) นี้ สรุปได้ว่าทั้งผู้สอน ครูฝึก ผู้อำนวยการ ครูใหญ่ เจ้าของสถานศึกษาต่างเห็นความสำคัญของการเรียนการสอนวัฒนธรรมข้ามชาติและเห็นว่าการมีความรู้ ความเข้าใจว่าวัฒนธรรมข้ามชาติเป็นความสำคัญที่ผู้อยู่ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ต้องรู้ และใช้อย่างมีทักษะ

ในส่วนคำถามเพื่อการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นที่ถามว่า “เรากำลังจะเป็นประชาคมอาเซียนที่สมบูรณ์ในปี 2015 นี้ ซึ่งจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงภายในกลุ่มประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ ซึ่งในประเทศพม่าเองก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างแน่นอน กล่าวคือ มีการลงทุนจากภายนอก มีแรงงานระดับฝีมือ มีสินค้าและบริการ และจะต้องมีนักท่องเที่ยวเข้ามามากขึ้น ทั้งจากประเทศสมาชิกและจากที่อื่น ๆ ท่านคิดว่าควรจะมีการสอนด้านวัฒนธรรมข้ามชาติและมีการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ในสถาบัน หรือส่วนที่ท่านรับผิดชอบ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนในสถาบันการศึกษาของท่านหรือไม่” ผลจากการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นสามารถวิเคราะห์เนื้อหาได้ว่าสถาบันต่างได้ตระหนักถึงการเตรียมความพร้อมด้านการเรียนการสอนวัฒนธรรม ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านหลักสูตร รายวิชา และกิจกรรมการสอน ควรจัดให้เรียนรายวิชาวัฒนธรรมระหว่างประเทศ วิชาภาษาอาเซียน ภูมิศาสตร์ และประชากรศาสตร์ของแต่ละประเทศ รวมทั้งสถานการณ์และแนวโน้มทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกกฎหมายด้านการท่องเที่ยวและเดินทางที่ควรรู้ และด้านความเชื่อ สภาพการทำงาน วิถีชีวิต คุณค่าทางสังคมและศาสนและที่สำคัญคือการสอนให้ผู้เรียนรู้จักการปรับตัวในการประกอบอาชีพในกลุ่มชนหลากหลายวัฒนธรรม สำหรับวิชาภาษาควรเน้นวิชาภาษาอังกฤษ

ด้านสถาบันการศึกษา ควรจัดให้มีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและผู้สอน และอาจทำในระดับประเทศโดยการประสานงานขององค์การการท่องเที่ยวแห่งชาติ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

ด้านการเตรียมตัวของผู้สอน จะเริ่มเก็บข้อมูลและเตรียมการสอนให้เหมาะสมตามเนื้อหาหลักสูตรและรายวิชาดังกล่าวข้างต้น และจะพยายามจัดหาข้อมูลด้านวัฒนธรรมอาเซียนมาศึกษา โดยเฉพาะประเทศที่มีการติดต่อสื่อสาร และมีธุรกิจร่วมมากได้แก่ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย รวมทั้งประเทศอาเซียนอื่น ๆ ผู้สอนเชื่อว่าความตระหนักเรื่องวัฒนธรรมข้ามชาติ จะทำให้

ผู้ประกอบการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้มาเยือนจากที่อื่น ๆ ด้วยความเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและเข้าใจผู้อื่น

ด้านความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ต้องการให้มีการพัฒนาผู้สอนในสาขาที่เกี่ยวข้อง เช่นการจัดหลักสูตรการอบรมเรื่องความรู้เรื่องวัฒนธรรมอาเซียน

คำถามการวิจัยข้อที่ 4. จะสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการสร้างความรู้ความเข้าใจอันดีได้อย่างไร

จากการไปศึกษาในพื้นที่ที่ดี การได้สนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์รายบุคคลที่ดี รวมทั้งการเข้าร่วมประชุมกลุ่มผู้บริหารการท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ที่หัวหิน พบว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการศึกษาทั้งหลายในประเทศพม่า สนใจที่จะสร้างความร่วมมือกับประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง กรณีการประชุมที่หัวหินผู้แทนประเทศพม่าได้ขอให้มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับข้อคิดของนักวิชาการหลายคนเช่น James, H. (อ้างแล้วในบทที่ 2) กล่าวว่าพม่าจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และความชำนาญเพื่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพ และพัชรพลย์ วงศ์บุญสินและคณะ (อ้างแล้วในบทที่ 2) ได้ยืนยันถึงการให้ความสำคัญ ดังกล่าวในเชิงปฏิบัติงานเช่นกัน โดยได้ชี้ให้เห็นว่าประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาของประเทศ โดยมีบางประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียนปรารถนาให้ตนมีศักยภาพทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ ภายในอาเซียนด้วยตนเอง นอกจากนั้นการที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้จัดโครงการจัดตั้งสถาบันพัฒนาบุคลากรท่องเที่ยวแห่งชาติ และเพื่อการอบรมจัดทำหลักสูตรพัฒนาบุคลากรผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวในสาขาโรงแรม ภัตตาคาร ธุรกิจนำเที่ยว รองรับการพัฒนาเปิดเสรีบริการของอาเซียนในปี 2553 ให้แก่กลุ่ม 5 ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ ไทย และเวียดนาม (CLMTV) โดยยกแนวทางการจัดทำหลักสูตรสาขาอาหาร โภชนาการ ซึ่งได้ดำเนินการเป็นต้นแบบ พร้อมมอบให้ประเทศสมาชิกร่วมนำไปปรับใช้ และปรับแนวทางการพัฒนาบุคลากร การฝึกอบรม การรับรองมาตรฐาน และการจัดทำหลักสูตรให้ไปในทิศทางเดียวกัน และให้สถาบันการศึกษาของไทยได้นำเสนอโครงสร้างหลักสูตรต้นแบบเพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น

ดังนั้นการร่วมมือดังกล่าวสำหรับประเทศพม่าในเบื้องต้นอาจจะเป็นการร่วมกันพัฒนาบุคลากรของประเทศซึ่งมีอยู่จำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศไทย จากการสังเกตและการติดต่อสื่อสาร

หลังจากการประชุมสนทนากลุ่มพบว่าบุคลากรด้านการท่องเที่ยวของพม่ามีศักยภาพ มีภาษาอังกฤษ และภาษาสำคัญอื่นอยู่ในระดับดี บุคลากรจำนวนมากได้รับทุนไปศึกษาต่างประเทศ แต่อาจเป็นเพราะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ผ่านมาไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเท่าที่ควร จึงมีนักท่องเที่ยวจำนวนไม่มาก ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่จูงใจ เมื่อสถานการณ์การท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปดังปัจจุบัน เชื่อว่ารัฐบาลพม่าจะให้ความสนใจมากขึ้น และจะมีบุคลากรทางการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และเมื่อมีการเปิดสอนระดับอุดมศึกษาก็จะสามารถทำให้เกิดการร่วมมืออย่างเท่าเทียมได้ในโอกาสต่อไป

4.2 การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยทั้ง 4 ประเด็น สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

4.2.1 สถานการณ์การศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศพม่า จากนโยบายทางการเมืองของผู้บริหาร ดังที่สื่อต่าง ๆ จากภูมิภาคตะวันตกได้กล่าวไว้ ทำให้การศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศพม่าไม่ได้พัฒนาไปเท่าที่ควร ยังไม่มีการเปิดสอนในระดับอุดมศึกษาที่มีอยู่เป็นการเปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรและประกาศนียบัตรชั้นสูง จัดการเรียนการสอนโดยสถานฝึกอบรมของรัฐ และของเอกชน ซึ่งเป็นการจัดอบรมระยะสั้นโดยภาครัฐและภาคเอกชน ปัจจุบันมีการจัดอบรมโดยภาครัฐอยู่ 4 หลักสูตร คือ ประกาศนียบัตรการท่องเที่ยว (Certificate Level Tourism Training) 1 แห่ง ประกาศนียบัตรด้านการโรงแรม (Certificate Level Hotel Training) 2 แห่ง และระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต (Post Graduate Diploma Level College Training) 1 แห่ง นอกจากนั้นจะเป็นการจัดอบรมให้โดยภาคเอกชนที่แฝงอยู่กับหน่วยงานต่าง ๆ และยังไม่ทราบจำนวนที่แท้จริง สรุปได้ว่ารัฐบาลยังไม่ให้ความสำคัญกับการจัดหลักสูตรในระดับอุดมศึกษา แม้จะมีข้อมูลว่ามหาวิทยาลัยย่างกุ้งมีแผนการเปิดสาขาการท่องเที่ยวระดับปริญญาตรีอยู่ แต่ยังไม่ได้กำหนดแน่นอนว่าจะเป็นปีใด และเมื่อการจัดการมีความหลากหลายและจัดโดยเอกชนเป็นหลัก นั้นย่อมหมายถึงการประกอบธุรกิจด้านการศึกษา การควบคุมมาตรฐานย่อมเป็นไปได้ยาก

4.2.2 จุดแข็งและจุดอ่อนของหลักสูตรการท่องเที่ยวของประเทศพม่า นั้น ในส่วนของจุดแข็งจะเห็นว่าเป็นส่วนดีของหลักสูตรอยู่พอสมควร เพราะเป็นหลักสูตรระยะสั้น เปิดโอกาสให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมก็สามารถเข้าสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้โดยง่าย และมีการจัดอบรมต่อเนื่องจบหนึ่งหลักสูตรแล้ว สามารถต่อหลักสูตรที่สูงขึ้นได้หลักสูตรได้รับการยอมรับ ผู้เข้าอบรมมีทางเลือกหลากหลาย จะอยู่ในประเทศหรือออกไปประกอบอาชีพต่างประเทศก็ได้ และยังมีหลักสูตรภาษาเพื่อการท่องเที่ยวให้เลือกหลายหลักสูตรตามความสนใจของผู้เรียน ซึ่งถือว่าเหมาะสมกับสถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศพม่าในปัจจุบัน เนื่องจากการท่องเที่ยวอยู่ระหว่างขาขึ้น โอกาสการประกอบอาชีพมีมาก

สำหรับจุดอ่อนคือการไม่มีหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ในขณะที่ประเทศสมาชิกอาเซียนมีทุกประเทศยกเว้นประเทศบรูไน แต่สถานการณ์ของบรูไนแตกต่างจากพม่ามาก สถานการณ์ดังกล่าวทำให้ขาดความเท่าเทียมเมื่อต้องทำงานร่วมกัน นอกจากนี้การที่หลักสูตรเน้นเชิงการตลาด ขาดความเป็นพม่า หรืออาเซียน เพราะเน้นให้ไปทำงานต่างประเทศ ทำให้การให้ความสำคัญทางวัฒนธรรมท้องถิ่นมีน้อยมาก อย่างไรก็ตามจากโอกาสที่เกิดขึ้นคือนักท่องเที่ยวให้ความสนใจในฐานะที่ปิดประเทศมานาน และได้รับความเชื่อถือมากขึ้นหลังการเลือกตั้ง และปล่อยตัว นาง อองซาน ซูจี อีกทั้งรัฐบาลเริ่มมีนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ น่าจะทำให้จุดอ่อนดังกล่าวได้รับการแก้ไข

4.2.3 ในส่วนของการสร้างแนวทางบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศพม่า นั้น จากการเก็บข้อมูลแบบสอบถามเชิงปริมาณเห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามได้ตั้งใจและอธิบายและให้ข้อเสนอแนะอย่างจริงจัง และตอบว่าการศึกษาวรรณกรรมข้ามชาติเป็นความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้วิจัยเชื่อว่าผู้สอนจะปฏิบัติตามผลการวิจัยคือการปรับเนื้อหา และบูรณาการวรรณกรรมข้ามชาติเข้าไปในหลักสูตร อย่างไรก็ตามหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่ายังมองเห็นความเชื่อมโยงในการพัฒนาหลักสูตรร่วมกันได้น้อย เนื่องจากจัดการศึกษาต่างระดับและมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรต่างกัน แต่เมื่อข้อตกลงด้าน MRA ประกาศใช้เพื่อสร้างมาตรฐานอาเซียน อาจมีส่วนช่วยกระตุ้นการสร้างมาตรฐานเดียวกันได้ในโอกาสต่อไป

จากงานวิจัยของ Cohen (2005) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “วัฒนธรรม การฝึกอบรม และการเจรจาต่อรอง: การศึกษาด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรมในประเทศที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการศึกษาตามแนวคิดของ Hofstede (1980) ที่กล่าวว่า หากมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความขัดแย้งจะเกิดขึ้น ความแตกต่างทางวัฒนธรรมจะมีผลต่อพฤติกรรม ความแตกต่างทางพฤติกรรมจะมีผลต่อการเจรจาต่อรอง ทำให้เกิดความร่วมมือปรองดองได้ยาก ผลการวิจัยพบว่า “ความรู้และประสบการณ์” ต่างกันทำให้ได้ผลลัพธ์การเจรจาต่างกัน ดังนั้นความเข้าใจ ความไว้วางใจ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการสร้างความรู้ประสบการณ์ให้ใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตามจากงานวิจัยของ พรพิมล ตรีโชติ (2552) ได้พบว่าประเทศไทยเป็นที่ไว้เนื้อเชื่อใจของชาวพม่า โดยเฉพาะ บริเวณชายแดนในระดับที่น่าพอใจ และเมื่อสำรวจตลาดที่ทวาย มะริด และเกาะสอง พบว่าสินค้าไทยเป็นที่นิยมมากในทุกตลาด เนื่องจาก ชาวพม้ามองว่าสินค้าไทยเป็นสินค้าที่ดีมีคุณภาพ จึงไม่ยากที่ไทยจะเข้าไปทำตลาดเป็นคู่ค้าทางธุรกิจ หรือเข้าไปสร้างฐานผลิต ในพม่า สำหรับศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในเขตตะนาวศรีโดยเฉพาะหมู่เกาะมะริดซึ่งเต็มไปด้วยเกาะเล็กเกาะน้อยที่สวยงามมาก เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยว ซึ่งนักธุรกิจไทยเองก็มีความเชี่ยวชาญด้านนี้อยู่แล้ว จึงเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่จะสร้างประโยชน์ให้สองประเทศได้อย่างมาก พรพิมล ได้เสนอไว้ด้วยว่าแม่ไทยและพม่าจะมีพรมแดนติดกันกว่า 2,000 กิโลเมตร แต่องค์ความรู้ของไทยทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไปที่มีต่อ

พม่ายังมีน้อยและไม่ลึกซึ้ง ทำให้เกิดความไม่มั่นใจและเป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าไปลงทุน สิ่งที่เป็นในเบื้องต้นคือ การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับพม่าและ ประเทศเพื่อนบ้านต่างๆ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนมากขึ้นและลึกซึ้งขึ้น ผ่านการส่งเสริมให้ มีการศึกษางานวิจัยทั้งใน ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม การเมือง ความเป็นอยู่ ฯลฯ เนื่องจากประเทศในกลุ่มอาเซียนไม่สามารถ อยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ และไม่สามารถไปข้างหน้าตามลำพัง ต้องมีความร่วมมือกับทุกประเทศ และประเทศที่ ต้องให้ความสนใจอย่างมากก็คือประเทศที่อยู่ติดกัน

นอกจากนั้นการที่ประเทศไทยได้กำหนดข้อตกลงที่จะจัดทำโครงการ พัฒนาบุคลากรให้แก่ กลุ่มประเทศ CLMVT คือ กัมพูชา ลาว พม่า ไทย และเวียดนาม ขึ้นตามที่ได้ทบทวนวรรณกรรมไว้ ในบทที่ 2 น่าจะสามารถสร้างมาตรฐานและแก้ไขจุดอ่อนได้ต่อไป

การสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับภาคเอกชนเป็นอีกแนวทางหนึ่ง เพราะภาคเอกชนมีพลังและต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศอย่างมาก จากการประชุมร่วม ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมอาเซียนและวัฒนธรรมพม่า และเห็นพ้องว่าจะนำไปปรับ หลักสูตรในการอบรม

4.2.4 การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อการสร้างความสำเร็จอันดี อาจต้องเริ่มด้วยการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ตามข้อคิดของJames, H. (2011) ที่กล่าวว่าพม่าจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนา ความรู้และความชำนาญเพื่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งตรงกับข้อมูล การสัมภาษณ์ผู้บริหารการท่องเที่ยวของพม่า (22 มกราคม 2010) ที่กล่าวว่าประเทศพม่าต้องการ ผู้สอนงาน (Trainers) ความรู้ภาคทฤษฎี (Theory-based) การเน้นทักษะด้านการอาชีพ (Vocational Skilled Oriented) การลงทุนด้านการศึกษาระดับอาชีวะ (Capital Investment in Vocational Schools) เป็นต้นและสอดคล้องกับ พัชราวลัย วงศ์บุญสิน และคณะ (2005) ได้ยืนยันถึงการให้ความสำคัญ ดังกล่าวในเชิงปฏิบัติงานเช่นกัน โดยได้ชี้ให้เห็นว่า ประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศให้ความสำคัญ กับการพัฒนาการศึกษาของประเทศ โดยมีบางประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียนปรารถนาให้ตนมี ศักยภาพทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ ภายในอาเซียนด้วยตนเอง นอกจากนี้ตามโครงการจัดตั้ง สถาบันพัฒนาบุคลากรท่องเที่ยวแห่งชาติของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในการจัดทำหลักสูตร พัฒนาบุคลากรผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวในสาขาโรงแรม ภัตตาคาร ธุรกิจนำเที่ยว รองรับบริการเปิดเสรี บริการของอาเซียนในปี 2553 ให้แก่กลุ่ม 5 ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ ไทย และเวียดนาม (CLMVT) น่าจะเป็นการตอบสนองของความต้องการของประเทศพม่าได้เป็นอย่างดี

4.3 สรุป

สรุปได้ว่าแม่หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่ายังต้องการความร่วมมือในการพัฒนา และต้องการเวลาในการปรับตัว ในเบื้องต้นอาจจะเป็นการร่วมกันพัฒนาบุคลากรของประเทศซึ่งมีอยู่ จำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยสังเกตเห็นได้ว่าบุคลากรด้านการท่องเที่ยวของพม่ามี ศักยภาพ มีภาษาอังกฤษและภาษาสำคัญอื่นอยู่ในระดับดี บุคลากรจำนวนมากได้รับทุนไปศึกษาต่าง ประเทศ แต่เนื่องจากสถานการณ์ภายในของประเทศที่ผ่านมาไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา อุตสาหกรรมท่องเที่ยว จึงยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเท่าที่ควร ปัจจุบันเมื่อสถานการณ์ การท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลง และสร้างรายได้มากขึ้นเชื่อว่ารัฐบาลพม่าจะให้ความสนใจ และจะมีบุคลากร ทางการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ความต้องการการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมย่อมเป็นความสำคัญ ผลการวิจัยเชิง ปริมาณได้แสดงให้เห็นว่าผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ วัฒนธรรมข้ามชาติ หากรัฐบาลของประเทศพม่าจัดให้มีการสอนระดับอุดมศึกษาก็จะสามารถทำให้เกิด การร่วมมืออย่างเท่าเทียมได้ในโอกาสต่อไป

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะเป็นการสรุปภาพรวมของงานวิจัยนี้ทั้งหมด โดยจะสรุปเฉพาะส่วนที่สำคัญเริ่มตั้งแต่หลักการและเหตุผล ภูมิหลัง วรรณกรรมสำคัญที่นำมาสู่วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัยและการอภิปรายผล โดยจะแยกออกเป็นสามตอน คือ บทสรุป ข้อเสนอแนะ และส่วนสรุปของบทนี้

5.1 บทสรุป

5.1.1 หลักการและเหตุผล

สืบเนื่องจากการประชุมผู้นำกลุ่มประเทศอาเซียนที่ประเทศฟิลิปปินส์เมื่อปี พ.ศ.2550 ประเทศสมาชิกได้เห็นพ้องที่จะเร่งรัดกระบวนการสร้างประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งเป็นหนึ่งในสามเสาหลักให้แล้วเสร็จภายในปี 2558 แทนที่จะเป็นปี 2563 ดังที่กำหนดไว้แต่ต้น ทำให้องค์การที่เกี่ยวข้องต้องเร่งรัดการดำเนินงานเพื่อให้ทันกับเวลาที่เลื่อนขึ้นมาอีก 5 ปี ต่อมาในเดือนสิงหาคม 2553 ได้มีการจัดประชุมกลุ่มประเทศสมาชิกที่เมืองดานัง สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามและได้มีการเสนอให้จัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนซึ่งเป็นอีกหนึ่งในสามเสาหลักให้ทันในปี 2558 นี้

ดังนั้นความจำเป็นที่อาเซียนต้องเร่งรัดการรวมกลุ่มเฉพาะเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 จึงกลายเป็นต้องเร่งพัฒนาทั้งสามเสาหลักไปพร้อม ๆ กัน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จเพราะจำเป็นต้องยกระดับความชำนาญให้สูงยิ่งขึ้น การเปิดเป็นประชาคมอาเซียนในปีพ.ศ.2558 ประเทศพม่าจะมีโอกาสในการเปิดรับแรงงานวิชาชีพเข้ามาทำงาน มีครอบครัวและผู้ติดตามแรงงานรวมทั้งนักท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอาเซียนเอง เลื่อนไหลอยู่ภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นการดำเนินชุดโครงการริเริ่มโครงการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือของผู้มีส่วนร่วมในด้านการท่องเที่ยวและธนาคารข้อมูลเพื่อการจัดการท่องเที่ยว กลุ่มประชาคมอาเซียนที่ผ่านมา (2552) ทำให้ได้ทราบจุดยืนภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยว กลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 10 ประเทศ รวมถึงประเทศจีนและเกาหลีใต้ ตลอดจนการสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมอาเซียนและส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมาเยือนอาเซียนในฐานะเป็นเป้าหมายหลักร่วมกันโดยลดการแข่งขันกันเองในภูมิภาค และก้าวไปสู่ความเป็น “One of Destination” ร่วมกัน กอปรกับยุทธศาสตร์การค้าและการลงทุนในอาเซียนที่เน้นความเป็นหนึ่งเดียว โดยใช้ความตกลงการยอมรับร่วม (MRA) แม้ความตกลงการยอมรับร่วม

ร่วมจะส่งผลให้การถ่ายเทแรงงานด้านต่าง ๆ ในอาเซียนโดยเฉพาะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น แต่ความไม่สมดุลทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมได้จากบทเรียนของสหภาพยุโรป (EU) ที่มีการไหลของแรงงานจากประเทศที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจต่ำไปสู่ประเทศที่มีโอกาสทางเศรษฐกิจสูงกว่าก่อให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะความขัดแย้งทางวัฒนธรรมและความไม่เข้าใจกันในวัฒนธรรมข้ามชาติ ซึ่งกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนก็อาจประสบปัญหาเช่นเดียวกันได้

กลุ่มบุคคลที่จะมีส่วนได้สัมผัสประชากรอาเซียนมากและสม่ำเสมอ น่าจะเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาด้านการท่องเที่ยว การโรงแรม และการบริการ จากสถาบันการศึกษาในประเทศพม่า ดังนั้นการเตรียมความพร้อมด้านวัฒนธรรมข้ามชาติให้แก่บุคคลเหล่านี้น่าจะเป็นโอกาสอันดีที่จะสร้างความเข้าใจ สร้างรอยยิ้มอาเซียนให้เกิดร่วมกันได้

สถานการณ์การจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศพม่า

จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในเบื้องต้น ได้ข้อมูลว่า ณ ปัจจุบันประเทศพม่าได้ให้ความสำคัญกับรายได้จากการท่องเที่ยวในระดับหนึ่ง ในปี 2009 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าไปเที่ยวในพม่า ประมาณ 243,000 คน เป็นนักท่องเที่ยวจากทวีปเอเชียถึงร้อยละ 66 เป็นนักท่องเที่ยวไทยมากที่สุดถึงร้อยละ 17 นักท่องเที่ยวจากจีนร้อยละ 15 และเป็นนักท่องเที่ยวจากญี่ปุ่น ได้วันและสิงคโปร์อีกร้อยละ 5 ต่อประเทศ ส่วนนักท่องเที่ยวที่มาจากทวีปอื่น ๆ มีไม่มากนัก ที่มาจากรองจากเอเชีย คือ มาจากยุโรปตะวันตกร้อยละ 20 อเมริกาเหนือร้อยละ 7 และจากโอเชียเนียร้อยละ 3 ทำให้มีรายได้จากการท่องเที่ยว 196 ล้านดอลลาร์อเมริกัน ซึ่งเพิ่มจากปี 2008 ในอัตราร้อยละ 22 ปัจจุบันประเทศพม่ามีมีคฤหาสน์ที่ได้รับการรับรอง (Licensed) จำนวน 4527 คน มีการลงทุนด้านการท่องเที่ยวโดยการเข้าไปสร้างโรงแรมและที่พักจากต่างประเทศถึง 1,150 ล้านดอลลาร์อเมริกัน เป็นนักลงทุนจากสิงคโปร์ ไทยและญี่ปุ่นตามลำดับ

สำหรับการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศพม่านั้น ยังไม่มีการเปิดสอนในระดับอุดมศึกษา มีเพียงการจذبอบรมระยะสั้นโดยภาครัฐและภาคเอกชน ปัจจุบันมีการจัดอบรมโดยภาครัฐอยู่ 4 หลักสูตร คือ ประกาศนียบัตรการท่องเที่ยว (Certificate Level Tourism Training) 1 แห่ง ประกาศนียบัตรด้านการโรงแรม (Certificate Level Hotel Training) 2 แห่ง และระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต (Post Graduate Diploma Level College Training) 1 แห่ง นอกจากนี้จะเป็นการจัดอบรมให้โดยภาคเอกชนที่แฝงอยู่กับหน่วยงานต่าง ๆ และยังไม่ทราบจำนวนที่แท้จริง มีหลักสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ Certificate level Training Centers/Schools, Diploma level Education Centers/Institutes, Management courses, and Pathways to Institute Overseas for Post Graduate Courses เป็นต้น ผู้บริหารการท่องเที่ยวในประเทศพม่าต้องการ ผู้สอนงาน (Trainers) ความรู้ภาคทฤษฎี

(Theory-based) การเน้นทักษะด้านการอาชีพ (Vocational Skilled Oriented) การลงทุนด้านการศึกษาระดับอาชีวศึกษา (Capital Investment in Vocational Schools) เป็นต้น

จากการศึกษาด้านการสถานการณ์การท่องเที่ยวและจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทยมาในเบื้องต้น สรุปได้ว่าปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวต่างชาติโดยเฉพาะในกลุ่มอาเซียนเข้าไปท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามปัญหาหลัก ๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้ประกอบการชาวพม่าที่จำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน เช่น

1. ปัญหาด้านการสื่อสารในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เนื่องจากแต่ละประเทศในกลุ่มอาเซียนต่างก็มีภาษาประจำชาติของตนเอง การมีประชากรรวมกันประมาณ 600 ล้านคน และมีความแตกต่างทางภาษาที่หลากหลายทำให้ยากต่อการสื่อสาร ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของชาวพม่าแม้จะดีกว่าบางประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียน จากผลการศึกษาก็พบว่ามีความอยู่ในระดับไม่ดีนัก (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550)

2. ปัญหาด้านวัฒนธรรมที่แตกต่าง

การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือ รวมถึงการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น แม้จะเป็นผลดีต่อแรงงานพม่า แต่อาจยังทำให้มีปัญหามากขึ้นเพราะความไม่เข้าใจในด้านวัฒนธรรม ข้อห้ามและข้อควรปฏิบัติของแต่ละประเทศ ที่ผ่านมากการศึกษาด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างส่วนใหญ่จะเน้นกลุ่มประเทศตะวันตกมากกว่าเพราะมีเอกสาร ตำราอยู่มาก และเป็นกลุ่มลูกค้าสำคัญที่นำรายได้สู่ประเทศ การศึกษาวัฒนธรรมอาเซียนจะมีน้อยมากหรือไม่มีเลย ความเข้าใจด้านวัฒนธรรมของแต่ละประเทศสมาชิกจึงเป็นความจำเป็น ทั้งนี้เพื่อความสุขและความสำเร็จในการประกอบอาชีพต่อไป

ดังนั้นการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวยังจำเป็นต้องหาแนวทางบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรดังกล่าว จึงควรได้ศึกษาเพื่อหาวิธีการจัดการร่วมกันระหว่างบุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันวางแผนและจัดกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยวและโรงแรม เพื่อหาแนวทางในการสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมอาเซียนของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวของประเทศสมาชิก เพื่อเตรียมความพร้อมในการต้อนรับการเป็นประชาคมอาเซียนและความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

5.1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศไทย
- 2) เพื่อศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศไทย
- 3) เพื่อหาแนวทางการบูรณาการการศึกษาวรรณกรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย

4) เพื่อหาแนวทางสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียนเพื่อการสร้างความเข้าใจอันดี

5.1.3 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่หลากหลาย เน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ และตรวจสอบข้อมูลด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ อีกทั้งยังต้องจะเชื่อมโยงกับสถานการณ์การประชุมและข้อตกลงต่าง ๆ ของอาเซียนที่ได้มีขึ้นสืบเนื่องมาโดยตลอด นับแต่วันเซ็นสัญญาทำการวิจัยกับ สกว. ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้มีดังต่อไปนี้

1) ศึกษาการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่าโดยการศึกษาจาก Websites และการสัมภาษณ์ผู้บริหารการท่องเที่ยว อาจารย์ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง

2) จัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอน ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวทั่วประเทศ เพื่อศึกษาสถานการณ์และปรัชญา วิสัยทัศน์ของหลักสูตร รวมทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน แนวโน้ม อุปสรรค และปัญหาต่าง ๆ ด้านการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา แล้วหาข้อสรุปในการปรับรายละเอียดรายวิชาเพื่อการเรียนรู้อาเซียน

3) สัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่สำเร็จการศึกษาและอาจารย์ผู้สอนเพื่อสอบถามเรื่องการเรียนการสอนในอดีตที่ผ่านมาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนและศึกษาแนวทางการปรับปรุงแก้ไข

4) วิเคราะห์ และสังเคราะห์หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวที่เปิดสอนในประเทศพม่า เพื่อดูจุดอ่อน จุดแข็งของหลักสูตรเมื่อรวมตัวเป็นอาเซียน

5) จัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยว และผู้เกี่ยวข้องทั่วประเทศ เพื่อ (1) อภิปรายด้านการจัดหลักสูตรการท่องเที่ยวของประเทศพม่าและของอาเซียน และความสำคัญของการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติและนำเสนอบทวิเคราะห์ (ข้อ 4) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้อง

6) จัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องทั่วประเทศพม่า เพื่อ (1) สร้างความเข้าใจร่วมด้านการจัดหลักสูตรการท่องเที่ยวของประเทศพม่าและของอาเซียน และความสำคัญของการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติ (2) หาวิธีบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยวร่วมกัน

7) ตรวจสอบข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และคำถามเพื่อการอภิปราย และให้ข้อเสนอแนะ

5.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปโดยแยกเป็นประเด็น ในส่วนการวิจัยเชิงปริมาณใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สำหรับผลการวิจัยสรุปเป็นรายชื่อตามวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อ 1. เพื่อศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศไทยพบว่าประเทศไทยยังไม่มีเปิดสอนด้านการท่องเที่ยวในระดับปริญญา มีเฉพาะการเปิดหลักสูตรอบรมระยะสั้น โดยเน้นการฝึกทักษะเพื่อการประกอบอาชีพ ซึ่งจัดโดยสถานศึกษาของภาครัฐและภาคเอกชน ดังต่อไปนี้

สถานศึกษาของรัฐ มีหลักสูตรที่จัดเป็นประจำ คือ

- ระดับประกาศนียบัตรด้านการท่องเที่ยว 1 แห่ง
- ระดับประกาศนียบัตรด้านการโรงแรมและการท่องเที่ยว 2 แห่ง
- ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง (หลังปริญญาตรี) เรียกว่า
- วิทยาลัยการจัดการแห่งชาติ (National Management College) 1 แห่ง

นอกจากนี้ยังมีสถานศึกษาของรัฐเรียกว่า School of Tourism Training Centre: STT ที่จัดอบรมระยะสั้นด้านการท่องเที่ยวและภาษาเพื่อการท่องเที่ยว เช่น ภาษาอิตาลี ภาษาสเปน ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่นภาษาอังกฤษ และภาษารัสเซีย ที่จัดอบรมให้ตั้งแต่ระดับพื้นฐาน ระดับกลาง และระดับสูง

ตัวอย่างหลักสูตรการอบรมในสถานศึกษาของรัฐ เช่น การจัดอบรมระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง (หลังปริญญาตรี) ที่วิทยาลัยการจัดการแห่งชาติ (National Management College) ซึ่งเป็นของรัฐนั้นจะจัดเป็นประจำ โดยจัดให้แก่ผู้ที่สำเร็จปริญญาตรีสาขาใดก็ได้ ที่มีอายุระหว่าง 25-35 ปี เป็นหลักสูตร 9 เดือน มี 9 โมดูล (Modules) ได้แก่ ความรู้ทั่วไปด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว บทบาทของภาครัฐต่อการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมบริการและการบริการที่เกี่ยวข้อง การบริการขนส่ง คมนาคม การนำเที่ยว การสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว การเป็นตัวแทนบริษัท การพัฒนาการท่องเที่ยว ข้อควรระวังเกี่ยวกับพม่า เศรษฐศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว

ยังมีหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรแบบเข้มที่ใช้เวลาในการเรียนประมาณ 250 ชั่วโมง ต่อ หลักสูตรที่จัดในสถานศึกษาของรัฐ ชื่อ Hotel and Tourism Training Centre อีก 5 หลักสูตร ได้แก่

- Hotel/Motel and Accounting for Supervisory level
- Basic Course for Front Office
- Basic Course for Housekeeping Operation

- Basic Course for Food and Beverage Service
- Basic Course for Food and Beverage Production

สำหรับสถานศึกษาของเอกชน ไม่สามารถหาจำนวนที่แน่นอนได้ เนื่องจากบางแห่งไม่ได้จัดการเรียนการสอนเป็นประจำ มีหลักสูตรที่เปิดสอนหลายระดับในหลายสถาบัน อาทิ

- โรงเรียน/ศูนย์การอบรมระดับประกาศนียบัตร
- ศูนย์การอบรม/สถาบันระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง
- ศูนย์การอบรมด้านการจัดการ
- ศูนย์การอบรมเพื่อการศึกษาต่อต่างประเทศ

ตัวอย่างหลักสูตรการอบรม สถานศึกษาของเอกชน ได้แก่สถานศึกษาเอกชนที่มีชื่อเสียงและจัดการศึกษาเป็นประจำ คือ London Associate of Business Executive มีการอบรม ระดับประกาศนียบัตรและระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง 4 หลักสูตร ๆ ละ 6 เดือน คือ ระดับประกาศนียบัตรการจัดการท่องเที่ยว ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงการเงินและการบัญชี ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงการตลาดและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และหลักสูตรสำหรับผู้บริหาร (Advanced Diploma)

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาจากฉบับพบว่า การที่มีคนมาลงทะเบียนเรียนกันเป็นจำนวนมากทั้งสถานฝึกอบรมของรัฐและของเอกชน ทั้งที่ค่าใช้จ่ายในการอบรมสูงมาก เพราะเมื่อสำเร็จการอบรมบุคคลเหล่านี้จะออกไปประกอบกิจการยังประเทศอื่น ที่มากที่สุดคือประเทศสิงคโปร์ รองลงมาคือมาเลเซียและดูไบ และเมื่อบุคคลเหล่านี้ได้รับประสบการณ์เพียงพอแล้วก็จะกลับประเทศพม่าเพื่อมารับตำแหน่งผู้บริหารรับค่าตอบแทนในระดับสูง

สรุปได้ว่า หลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่า เมื่อเทียบกับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ แล้วแตกต่างกันมาก กล่าวคือ ยังไม่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา และหลักสูตรที่จัดขึ้นเป็นมาตรฐานของพม่าเอง เพื่อป้องกันแก่สถานประกอบการ แต่กลับพบว่าผู้สำเร็จการอบรมไม่ประสงค์จะทำงานภายในประเทศ เพราะค่าตอบแทนต่ำมาก และจากการประชุมกลุ่มพบว่าสถานประกอบการของท้องถิ่นก็ไม่ประสงค์จะจ้างผู้สำเร็จการอบรมเพราะต้องจ่ายค่าตอบแทนสูง จึงต้องจ้างชาวชนบทที่ไม่มีการศึกษามาทำงาน

วัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในสถาบันการศึกษาของประเทศพม่า

จากการศึกษาการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวโดยการศึกษาจากเอกสารหลักสูตรสถาบันการสอนต่าง ๆ รวมทั้ง Websites และการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งการประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องทั่วประเทศเพื่อนำมาและวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อจุดอ่อน จุดแข็งของหลักสูตรเมื่อรวมตัวเป็นอาเซียน สรุปได้ดังนี้

จุดแข็ง

- เป็นหลักสูตรระยะสั้น เปิดโอกาสให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสามารถเข้าสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้โดยง่าย
- มีการจัดอบรมต่อเนื่อง จบหนึ่งหลักสูตรแล้ว สามารถต่อหลักสูตรที่สูงขึ้นได้
- มีหลักสูตรสำหรับผู้สำเร็จระดับอุดมศึกษาแล้วโดยไม่จำกัดสาขา สามารถเข้าอบรมเพื่อเป็นผู้บริหารได้
- หลักสูตรได้รับการยอมรับ ผู้เข้าอบรมมีทางเลือกหลากหลาย จะอยู่ในประเทศหรือออกไปประกอบอาชีพต่างประเทศก็ได้
- มีหลักสูตรภาษาเพื่อการท่องเที่ยวให้เลือกหลายหลักสูตร
- ได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการภาคเอกชนสูงมาก

จุดอ่อน

- ไม่มีหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ในขณะที่ประเทศสมาชิกอาเซียนมีทุกประเทศ
- เป็นหลักสูตรที่เน้นเชิงการตลาด ขาดความเป็นพม่า หรืออาเซียน เพราะเน้นให้ไปทำงานต่างประเทศ
- ให้ความสำคัญทางวัฒนธรรมน้อยมาก
- มีการเปิดสอนหลากหลายทั่วไป โดยภาคเอกชน ในลักษณะการอบรมเฉพาะกิจ รัฐไม่สามารถควบคุมได้
- การสื่อสารโทรคมนาคมมีปัญหา เช่น การไม่มีไฟฟ้าใช้และไฟฟ้าดับ อินเทอร์เน็ตความเร็วต่ำมาก อินเทอร์เน็ตคาเฟ่มีน้อยมากและราคาค่าบริการสูง

สรุปได้ว่า หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่าแม้จะมีจุดแข็งที่ดี แต่จุดอ่อนค่อนข้างเป็นปัญหาที่ต้องใช้เวลาและความเข้าใจในการแก้ไข เนื่องจากมีการจัดการเรียนการสอนต่างระดับเมื่อเทียบกับประเทศอื่น และมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรต่างกัน

วัตถุประสงค์ข้อ 3 เพื่อสร้างแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัยมัธยมศึกษาข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่า

จากรายงานผลการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จาก ครูผู้สอน ครูฝึก ผู้อำนวยการ ครูใหญ่ ระหว่างวันที่ 12 – 28 กุมภาพันธ์ 2554 ณ ประเทศพม่า จำนวน 16 คน พบว่ามีสถาบันที่เปิดการสอนวิชาด้านวัฒนธรรมอยู่ 8 แห่ง และอีก 8 แห่งไม่มีเปิดสอน แต่วิชาที่สอนก็ยังไม่เกี่ยวข้องกับอาเซียนมากนัก เช่น วัฒนธรรมเปรียบเทียบตะวันตก-ตะวันออก การจัดการกับคำตำหนิของแขก การจัดการกับข้อขัดแย้ง เป็นต้น สำหรับความสามารถทางภาษาอังกฤษพบว่า ระดับความสามารถของผู้เรียนอยู่ในระดับดีและพอใช้ และอยู่ในระดับดีมาก ผู้เรียนส่วนหนึ่งพูดภาษาอาเซียนได้ สำหรับขอคำถาม

เกี่ยวกับความคิดเห็นเรื่องความสำคัญของการบูรณาการการสอนวัฒนธรรมข้ามชาตินั้น ทุกคนตอบว่า เห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่ง ข้อที่เห็นด้วยอย่างยิ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ วิชาวัฒนธรรมข้ามชาติ ช่วยให้นักศึกษาเข้าใจว่าเหตุใดคนต่างวัฒนธรรมอาจพูด คิดและแสดงออกต่างกันและวิชาวัฒนธรรมข้ามชาติทำให้คนปรับตัวได้เมื่อต้องสื่อสารกับคนต่างชาติ เท่ากัน

ในส่วนคำถามด้านความพร้อมรับประชาคมอาเซียนที่สมบูรณ์ในปี 2015 สถาบันการศึกษา จะมีการสอนด้านวัฒนธรรมข้ามชาติและมีการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ในสถาบัน ผลจากการอภิปรายและ แสดงความคิดเห็นสามารถแยกออกได้ 3 ประเด็น คือ **ด้านหลักสูตร รายวิชา และกิจกรรมการสอน** ตอบว่าควรจัดให้เรียนรายวิชาวัฒนธรรมระหว่างประเทศ วิชาภาษาอาเซียน ภูมิศาสตร์ และ ประชากรศาสตร์ของแต่ละประเทศ รวมทั้งสถานการณ์และแนวโน้มทางการเมืองและเศรษฐกิจของ ประเทศ ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก กฎหมายด้านการท่องเที่ยวและเดินทาง ที่ควรรู้ และด้านความเชื่อ สภาพการทำงาน วิถีชีวิต คุณค่าทางสังคมและศาสนและที่สำคัญคือการ สอนให้ผู้เรียนรู้จักการปรับตัวในการประกอบอาชีพในกลุ่มชนหลากหลายวัฒนธรรม สำหรับวิชาภาษาควรเน้น วิชาภาษาอังกฤษ **ด้านสถาบันการศึกษา** ควรจัดให้มีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและครูสอน และอาจ ทำในระดับประเทศโดยการประสานงานขององค์การการท่องเที่ยวแห่งชาติ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน **ด้านผู้สอน** ควรเตรียมการสอนให้เหมาะสมตามเนื้อหาหลักสูตรและรายวิชา ดังกล่าวข้างต้น และจัดหาข้อมูลด้านวัฒนธรรมอาเซียนมาศึกษา โดยเฉพาะประเทศที่มีการ ติดต่อสื่อสาร และมีธุรกิจร่วมมากได้แก่ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย รวมทั้งประเทศอาเซียนอื่น ๆ ผู้สอนเชื่อว่าความตระหนักเรื่องวัฒนธรรมข้ามชาติ จะทำให้ผู้ประกอบการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้มาเยือน จากที่อื่น ๆ ด้วยความเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและเข้าใจผู้อื่น สรุปได้ว่าทั้งผู้สอน ครูฝึก ผู้อำนวยการ ครูใหญ่ เจ้าของสถานศึกษาต่างเห็นความสำคัญของการเรียนการสอนวัฒนธรรมข้าม ชาติและเห็นว่าการมีความรู้ ความเข้าใจว่าวัฒนธรรมข้ามชาติเป็นความสำคัญที่ผู้อยู่ใน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ต้องรู้ และใช้อย่างมีทักษะ และต้องมีการเตรียมการอย่างบูรณาการ โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ข้อ 4 เพื่อหาแนวทางการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาใน กลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการสร้างความรู้ความเข้าใจอันดี

ผลการวิจัยพบว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการศึกษาทั้งหลายในประเทศพม่า สนใจที่จะ สร้างความร่วมมือกับประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง กรณีการประชุมที่หัวหน้าผู้แทนประเทศพม่าได้ ขอให้มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับข้อคิดของ นักวิชาการหลายคนที่กล่าวว่าจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และความชำนาญเพื่อ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพ ความร่วมมือดังกล่าวสำหรับประเทศพม่าใน

เบื้องต้นอาจจะเป็นการร่วมกันพัฒนาบุคลากรของประเทศซึ่งมีอยู่จำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศไทย

ดังนั้นแม้ว่าบุคลากรด้านการท่องเที่ยวของพม่ามีศักยภาพ มีภาษาอังกฤษและภาษาสำคัญอื่นอยู่ในระดับดี บุคลากรจำนวนมากได้รับทุนไปศึกษาต่างประเทศ แต่อาจเป็นเพราะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ผ่านมาไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเท่าที่ควร จึงมีนักท่องเที่ยวจำนวนไม่มาก ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่จูงใจ เมื่อสถานการณ์การท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปตั้งปัจจุบัน เชื่อว่ารัฐบาลพม่าจะให้ความสนใจมากขึ้น และจะมีบุคลากรทางการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และเมื่อมีการเปิดสอนระดับอุดมศึกษาก็จะสามารถทำให้เกิดการร่วมมืออย่างเท่าเทียมได้ในโอกาสต่อไป

5.1.5 ข้อเสนอแนะ

ในด้านข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะแบ่งออกเป็นข้อเสนอแนะด้านนโยบาย ด้านการนำสู่การปฏิบัติ และเพื่อการวิจัยต่อไปดังนี้

1) ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

(1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศพม่า ควรได้มีการประชาสัมพันธ์นโยบายด้านการสร้างความเข้าใจอาเซียนอย่างจริงจัง และเร่งด่วนเพื่อการนำสู่การปฏิบัติขององค์กรต่าง ๆ ในสังกัด ทั้งนี้ให้กำหนดมาตรการและการติดตามผลงานอย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการตื่นตัวของสถาบันการศึกษาในการตอบรับนโยบายดังกล่าว

(2) หน่วยงานหลักในการดำเนินการด้านอาเซียน และวัฒนธรรมอาเซียน ควรเร่งสร้างกลไกเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาเซียน ปลูกฝังความเข้าใจในประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างเป็นกลาง โดยเน้นการยอมรับซึ่งกันและกันตามข้อตกลงของเสาหลักด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรม

(3) กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาของพม่า ควรสร้างกลไกทางการศึกษา เพื่อผลักดันให้เกิดการสร้างหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการท่องเที่ยว ซึ่งอาจสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาตามระบบของประเทศไทย

(4) ภาครัฐควรจัดตั้งศูนย์อาเซียนศึกษาขึ้นในชุมชนท้องถิ่นโดยมีบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน ทำการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ และเตรียมการเพื่อต้อนรับการเป็นอาเซียนอย่างสันติสุข ไม่มีการต่อต้าน หรือทำร้ายร่างกาย อันเนื่องมาจากความไม่เข้าใจ

2) ข้อเสนอแนะเพื่อนำสู่การปฏิบัติ

สถาบันการศึกษา และอาจารย์ผู้สอนควรดำเนินการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

(1) ด้านหลักสูตรและรายวิชา สถาบันการศึกษาควรได้เร่งปรับหลักสูตรและรายวิชาด้านวัฒนธรรมระหว่างประเทศ วิชาภาษาอาเซียน ภูมิศาสตร์ และประชากรศาสตร์ของแต่ละประเทศ รวมทั้งสถานการณ์และแนวโน้มทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก กฎหมายด้านการท่องเที่ยวและเดินทางที่ควรรู้ และด้านความเชื่อ สภาพการทำงาน วิถีชีวิต คุณค่าทางสังคมและศาสนและที่สำคัญคือการสอนให้ผู้เรียนรู้จักการปรับตัวในการประกอบอาชีพในกลุ่มชนหลากหลายวัฒนธรรม สำหรับวิชาภาษาควรเน้นวิชาภาษาอังกฤษ

(2) ด้านสถาบันการศึกษา ควรจัดให้มีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและผู้สอน และอาจทำในระดับประเทศโดยการประสานงานขององค์การการท่องเที่ยวแห่งชาติ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

(3) ด้านผู้สอน ควรเตรียมการจัดการเรียนสอนให้เหมาะสมตามเนื้อหาหลักสูตรและรายวิชาดังกล่าวข้างต้น และจะพยายามจัดหาข้อมูลด้านวัฒนธรรมอาเซียนมาศึกษา โดยเฉพาะประเทศที่มีการติดต่อสื่อสาร และมีธุรกิจร่วมมากได้แก่ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย รวมทั้งประเทศอาเซียนอื่น ๆ

3) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

การทำวิจัยต่อไปควรทำการศึกษาวิจัยในเรื่องต่อไปนี้

(1) ควรทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนสาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรมในระดับปริญญาตรีในประเทศพม่า

(2) ควรทำงานวิจัยเพื่อศึกษาวัฒนธรรมของพม่าในเชิงลึก

(3) ทำการวิจัยวัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบ โดยเฉพาะระหว่างประเทศที่มีความคล้ายคลึงทางวัฒนธรรม เช่น พม่า-ไทย พม่า-กัมพูชา พม่า-เวียดนาม

(4) ทำการวิจัยด้านประวัติศาสตร์เชิงเปรียบเทียบ ระหว่างประเทศที่มีประวัติศาสตร์สัมพันธ์มาเป็นระยะเวลายาวนาน

(5) ทำงานวิจัยเพื่อศึกษาสภาพภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิตและแนวคิด

(6) ทำงานวิจัยเรื่องแนวทางการขจัดปัญหาการขัดแย้งในกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย

- (7) ทำงานวิจัยเรื่องแนวทางการสอนภาษาอังกฤษในระดับปฏิบัติการ
- (8) ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการสอนภาษาเพื่อนบ้านเชิงปฏิบัติการ

5.1.6 สรุป

การทำกรวิจัย เรื่อง อาเซียน : การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศพม่าในครั้งนี้ทำให้เห็นความสำคัญของการรวมตัวกันในกลุ่มภูมิภาค ทั้งนี้เพื่อความเท่าเทียมกันของประชากรในภูมิภาคในโอกาสข้างหน้า การที่ต่างฝ่ายต่างอยู่ มีการแข่งขัน ช่งชิงความได้เปรียบเป็นเรื่องของความล้ำสมัย ถึงเวลาที่มีมวลมนุษยชาติควรจะได้อยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียมในโลกสมัยใหม่ การสร้างประชาคมอาเซียนที่ประกอบไปด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Community) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community) ภายในปี 2558 ย่อมเป็นการรวมตัวกันอย่างเหมาะสมกับกาลเวลา

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นเป้าหมายด้านเศรษฐกิจหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนความร่วมมือระหว่างประเทศอาเซียนซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญคือการเป็นตลาดและเป็นฐานการผลิตร่วมกัน โดยมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมืออย่างเสรีและเงินลงทุนที่เสรีมากขึ้น มีความสามารถในการแข่งขันสูง มุ่งสร้างความเท่าเทียมในการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศอาเซียน และการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาเซียนเข้ากับประชาคมโลก ขนาดของตลาดอาเซียนที่ใหญ่ขึ้นทำให้อาเซียนมีอำนาจซื้อสูงขึ้นตามมา เช่นเดียวกับความสามารถในการแข่งขันกับภูมิภาคอื่นที่เพิ่มขึ้น การรวมตัวกันของอาเซียนทำให้มีโครงการเชื่อมโยงเส้นทางหลวงอาเซียน มีความร่วมมือระหว่างประเทศในการเชื่อมโยงเส้นทางรถไฟจากสิงคโปร์ ผ่านไปยังมาเลเซีย ไทย กัมพูชา เวียดนามและสิ้นสุดที่เมืองคุนหมิง ประเทศจีน นอกจากนี้ การปรับมาตรฐานของเส้นทางคมนาคมทางบกและทางรถไฟให้มีมาตรฐานเดียวกันก็จะส่งเสริมความร่วมมือของอาเซียนด้านการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นด้วย

ในด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนเพื่อให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีสิ่งแวดล้อมที่ดีและมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันโดยเน้นการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจระหว่างประเทศสมาชิกในด้านความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์ มรดกทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ระดับภูมิภาคร่วมกัน

ความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญ ดังที่ผู้รู้หลายท่านได้จารึกไว้จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา การสื่อสารด้วยภาษาที่ไม่คุ้นเคยและไม่รู้จักจึงสามารถนำสู่ข้อขัดแย้งได้เช่นกัน การที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยสถาบันพัฒนาการ

ท่องเที่ยวไทย ได้มองการณ์ไกลนำ เรื่อง การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยว ซึ่งน่าจะเป็นประเด็นเล็ก ๆ แต่เมื่อทำการวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้วกลับพบว่า มีเรื่องราวให้ต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขสืบเนื่องไปอีกไม่น้อย จึงสมควรเป็นตัวอย่างและเป็นต้นแบบในการศึกษาในด้านอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งการศึกษาดังกล่าวนี้ย่อมสร้างประโยชน์ และเป็นการเตรียมการเพื่อรับมือกับอาเซียนอย่างไม่ประมาท

งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน องค์กร และบุคคลต่าง ๆ อย่างยิ่งหากได้นำไปใช้จริง เช่น

- เป็นแนวทางในการวางยุทธศาสตร์ความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการสร้างความเข้าใจอันดี
- เป็นแนวทางพัฒนาหลักสูตรการท่องเที่ยวและการโรงแรมในระดับปริญญาตรีในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนร่วมกันซึ่งเป็นการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติ
- ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนและขยายองค์ความรู้ในด้านการท่องเที่ยวและสาขาวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังเกิดเครือข่ายความร่วมมือกันในการวิจัยระหว่างนักวิชาการจากสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ตลอดจน นักพัฒนา ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว และผู้ที่สนใจทั่วไป เพื่อสร้างผลงานวิจัยที่จะสามารถช่วยส่งเสริมและพัฒนาการรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกอาเซียนได้อย่างยั่งยืน
- ผู้สำเร็จหลักสูตรการอบรมที่ออกไปประกอบการได้มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอาเซียน ได้เตรียมตัวและเรียนรู้เพื่อรับสถานการณ์ใหม่ได้

นอกจากนั้นประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเสาหลักด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรม อาทิ การพัฒนามนุษย์ (Human Development) การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection) สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Right) การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (Building ASEAN Identity) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability) การลดช่องว่างทางการพัฒนา (Narrowing the Development Gap) ล้วนสะท้อนถึงบทบาทอันสำคัญของการศึกษา และความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างประเทศสมาชิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนามนุษย์ และการลดช่องว่างทางการพัฒนา เป็นประชาคมที่มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น สร้างเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างเสมอภาค บนเส้นทางซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนในฐานะศูนย์กลางของความร่วมมือในอาเซียน

บรรณานุกรม

กรมการท่องเที่ยว. 2551. การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านการท่องเที่ยวอาเซียน ครั้งที่ 27

<http://www.tourism.go.th> สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2553

กรมเอเชียตะวันออก. 2553. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประเทศสหภาพพม่า

eastasian03@mfa.go.th สืบค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2553

กรมอาเซียน กระทรวงต่างประเทศ. 2553. แผนการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

(ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) <http://www.mfa.go.th>

สืบค้นเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2553.

กองเอเชียตะวันออก 2 กรมเอเชียตะวันออก. 2553. สถานะความสัมพันธ์ระหว่างไทย

กับสหภาพพม่า. <http://www.extraholiday.net> สืบค้นเมื่อ 6 พฤศจิกายน 2553.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2550. 3 กลไกการพัฒนาภาษาอังกฤษของไทย.

<http://www.Kriangsak.com/content> สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2553.

ข้อปฏิบัติในการเที่ยวเมียนมาร์. <http://www.oceansmile.com/phama>

สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2553

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหภาพพม่า. AllSmileTravel.com สืบค้นเมื่อ 8 มิถุนายน 2553.

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหภาพพม่า. <http://www.idis.ru.ac.th> สืบค้นเมื่อ 8 มิถุนายน 2553.

จาก SLORC ถึง SPDC: ปฐมบทแห่งการต่อสู้. oknation.net ตุลาคม 2550

สืบค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2553

พรพล น้อยธรรมราช. 2554. การเมืองประเทศพม่ากับการปกครองแบบประชาธิปไตย

<http://detad.dti.or.th> สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2554

พรพิมล ตริโชติ. การศึกษาพื้นที่เศรษฐกิจเชิงลึกของประเทศ บนแนวเขตตะนาวศรี

ฝั่งทะเลอันดามันประเทศพม่า. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 53 ฉบับที่ 15

วันจันทร์ที่ 26 เมษายน 2553

พัชรราวลัย วงศ์บุญสิน และคณะ. 2005. รายงานการวิจัย เรื่อง การวิจัยเปรียบเทียบการปฏิรูป

กระทรวงศึกษาธิการ.

พัชรราวลัย วงศ์บุญสิน. บทบาทของการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน. ผิดพลาด! การอ้างอิงการ

เชื่อมโยงหลายมิติไม่ถูกต้อง 20 พฤศจิกายน 2553

ไมตรี สุนทรสุวรรณ. 2553. Intercultural Management <http://www.gotoknow.org/blog/maitree>

017/382346 สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2553

สมเกียรติ อ่อนนิมล. 2553. **พม่า : ประวัติศาสตร์ และ ชนชาติ** <http://www.facebook.com>
สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2553

Burma Peace Group. 2550. **บทบาทและความสัมพันธ์ของพม่ากับอาเซียน**
<http://www.oknation.net/blog/print> สืบค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2553

สมาคมประชาชาติแห่งอาเซียน. <http://www.Wikipedia.org> สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2553

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2552. **ธนาคารข้อมูลเพื่อการจัดการท่องเที่ยว
กลุ่มประชาคมอาเซียน: จุดยืนภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของกลุ่มประชาคม
เศรษฐกิจอาเซียน.**

ภาษาอังกฤษ

Batey, Ian. 2002. **ASIAN Branding.** Singapore: Prentice Hall.

Burma Opening up to More Thai Investment. Bangkok Post. (6, January, 2554) Retrieved
10 January 2011. From Bangkokpost.com

Cohen, Mitchell. 2005. **Culture, Training and Negotiations: A Cross-cultural Study in Multi-
cultural Montreal.** Canada: Concordia University.

Cohen, R. 1999. **Negotiating Across Culture: International Communication
in the Independent World.** Washington: US Institute of Peace Press.

Di Rienzo, Gassandra E. Das, Jayoti. and Burbridge, John. 2007. **Does Diversity Impact
Competitiveness? A Cross Country Analysis.** Competitiveness Review
Indiana Iss 3, Vol. 17 Pg. 135

Guy, V. and Mattock, J. 1991. **The New International Manager-An Action Guide to
Cross- cultural Business,** Kogan Page, London.

Han Tin. 2008. **Myanmar Education: Challenges, Prospects and Options.**
Retrieved 12 November 2010. From <http://epress.anu.edu.au/Myanmar>.

Hinner, M.B. 2011. **The Importance of Intercultural in the Global World.**
Retrieved 29 May 2011 from <http://ideas.repec.org/p/fth/freiba/98-6.html>

Henderson, Joan C. **The Politics of Tourism in Myanmar.** Current Issues in Tourism
Volume 6, Issue 2, 2003, Pages 97 - 118

Hofstede, Geert. 1980. **Cultural Consequences : International Differences in
Work Related Values.** London : Sage Publicationns.

- Hofstede, Geert. 2007. **Asian Management in the 21th Century**. Asia Pacific J Manage 24:411-420. Retrieved 17/11/2553. From <http://proquest.umi.com/pqdweb?>
- Hurn, Brian J. 2007. **The Influence of Culture on International Business Negotiations**. Industrial and Commercial Training. Guilsborough Vol. 39 Iss. 7
- James, H. 2005. **Governance and Civil Society in Myanmar: Education, Health, and Environment**. Book.google.com On 20 May 2011.
- Tint Tsan. 2011. **Network Myanmar**. Retrieved 10 November 2010 from [http://networkmyanmar.org/travel and tourism](http://networkmyanmar.org/travel%20and%20tourism)
- Payne, Neil. 2011. **Intercultural Management**. Retrieved 29 May 2011. From [http://www.kwintessential.co.uk/cross- cultural/cross- cultural-awareness.htm](http://www.kwintessential.co.uk/cross-cultural/cross-cultural-awareness.htm)
- Wales, Jimmy. 2010. **Education in Myanmar**. Retrieved 20 November 2010. From <http://www.wikipedia.org>

สัมภาษณ์

วันที่ 22 มกราคม 2553

Daw Kyi Kyi Aye, Directorate of Hotels and Tourism Promotion, Ministry of Hotels and Tourism

Aung Din. Chairman and CEO. Nature Lover International. Myanmar

Hlaing Myint. Deputy Director General. Ministry of Hotels and Tourism

ศ. ดร. จีระ หงส์ลดารมย์ เลขาธิการมูลนิธิพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างประเทศ

16-19 ตุลาคม 2553

Aya Ta Shide พนักงานโรงแรม Traders Hotel

Tun Win Han, General Manager. Mya Yeik Nyo Hotel

U Kan Tun. Tun Handicrafts

Daw Hla Myaing. Tun Handicrafts

Daw Tin Tin Aye เจ้าของร้านขายเครื่องเพชร Aung San Market

Khin Aun Pinyin พนักงานขายเครื่องประดับ MK Gems, Yangon

Kyu Kyu Tun มัคคุเทศก์อาชีพ

Nang Thien Han Aye มัคคุเทศก์อาชีพ

พนักงานห้องอาหารของโรงแรม (รูปในภาคผนวก 3 คน)

การประชุมกลุ่ม

ผู้บริหารการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ อาจารย์ผู้สอน จากทั่วประเทศ จำนวน 16 คน
วันที่ 16 ตุลาคม 2553 (รายชื่ออยู่ภาคผนวก ง)

สัมมนาแบบมีโครงสร้างเพิ่มเติม (กลุ่มเดิม)

12 – 28 กุมภาพันธ์ 2554

ผู้บริหารการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ อาจารย์ผู้สอน จากทั่วประเทศ จำนวน 16 คน

ภาคผนวก (Appendixes)

ภาคผนวก ก: บทความสำหรับการเผยแพร่

ASEAN: การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจ
อาเซียน กรณีศึกษาประเทศพม่า

Learning Each Other through ASEAN Tourism Education: The Case of Thailand

โฉมยง โต๊ะทอง

Chomyong Toatong

สมาคมนักวิชาการการท่องเที่ยวไทย

The Association of Thai Tourism Academic

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศพม่า 2) ศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในสถาบันการศึกษาในประเทศพม่า 3) หาแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตร และ 4) หาแนวทางสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียนเพื่อการสร้าง ความเข้าใจอันดี งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่หลากหลายคือการจัดประชุมกลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มอาจารย์ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอน ผู้ประกอบการและบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาด้านการท่องเที่ยว การวิเคราะห์ สังเคราะห์หลักสูตร และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ในปัจจุบันประเทศพม่าไม่มีการเปิดสอนด้านการท่องเที่ยวในระดับปริญญา แต่จัดสอนหลักสูตรระยะสั้น ดำเนินการสอนโดยภาครัฐและภาคเอกชน และยังไม่มียุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรมอาเซียน หรือสอดคล้องความเป็นอาเซียนในการสอน 2) จุดแข็ง คือการมีหลักสูตรหลากหลายจุดอ่อนที่สำคัญคือการไม่มีหลักสูตรระดับปริญญาตรี 3) การสอดคล้องวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรจะเป็นการบูรณาการได้ และ 4) การสร้างความร่วมมือในเบื้องต้นอาจร่วมมือพัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาตรี และอาจจัดโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับหลักสูตรที่ใกล้เคียง

คำหลัก: ประชาคมอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หลักสูตรด้านการท่องเที่ยว การเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม การบูรณาการ

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the overall situation of tourism curricula in Myanmar 2) study strengths and weaknesses of the tourism curricula 3) find guidelines for the integration of cross culture in the curricula and 4) find guidelines for the cooperation of the institutions in ASEAN community for the mutual understanding. Various kinds of qualitative research were applied included group discussions among tourism practitioners, tourism instructors and steak holders. Interviews were done with instructors, tourism practitioners, school's owners and tourism graduates who

work in the related field. Analysis and synthesis of the existing tourism curricula was also done. Structure interview was done to cross check and get more data

The results show that 1) Myanmar does not offer tourism education at the degree levels. Short courses are done by public and private sectors. ASEAN culture has not been put in any courses; 2) many strengths are shown such as variety of courses but no degree are offered which is the significant weakness; 3) cross culture can be integrated within the curricula; 4) the cooperation at the beginning can be done by cooperating in the curricula construction at the degree level. Cultural exchange can be done with the similar curricula.

Keywords: ASEAN community   ASEAN Economic community   Tourism curricula   Cross-Cultural Study   Integration

คำนำ

จากการประชุมผู้นำกลุ่มประเทศอาเซียนที่ประเทศฟิลิปปินส์เมื่อปี พ.ศ.2550 ประเทศสมาชิกได้เห็นพ้องที่จะเร่งรัดกระบวนการสร้างประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งเป็นหนึ่งในสามเสาหลักให้แล้วเสร็จภายในปี 2558 แทนที่จะเป็นปี 2563 ดังที่กำหนดไว้แต่ต้น ทำให้องค์การ ที่เกี่ยวข้องต้องเร่งรัดการดำเนินงานเพื่อให้ทันกับเวลาที่เลื่อนขึ้นมาอีก 5 ปี ต่อมาในเดือนสิงหาคม 2553 ได้มีการจัดประชุมกลุ่มประเทศสมาชิกที่เมืองดานัง สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามและได้มีการเสนอให้จัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนซึ่งเป็นอีกหนึ่งในสามเสาหลักให้ทันในปี 2558 การรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงเป็นการพัฒนาทั้งสามเสาหลักไปพร้อม ๆ กัน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จเพราะจำเป็นต้องยกระดับความชำนาญให้สูงยิ่งขึ้น การเปิดเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558 ประเทศพม่าจะมีโอกาสในการเคลื่อนไหลไปทำงานยังประเทศอื่น หรือเปิดรับแรงงานวิชาชีพเข้ามาทำงานในประเทศ มีครอบครัวและผู้ติดตามแรงงานรวมทั้งนักท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอาเซียนเองเคลื่อนไหลอยู่ภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง

กลุ่มบุคคลที่จะมีส่วนได้สัมผัสประชากรอาเซียนมากและสม่ำเสมอ น่าจะเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาด้านการท่องเที่ยว การโรงแรม และการบริการ จากสถาบันการศึกษาในประเทศพม่า ดังนั้นการเตรียมความพร้อมด้านวัฒนธรรมข้ามชาติให้แก่บุคคลเหล่านี้น่าจะเป็นโอกาสอันดีที่จะสร้างความเข้าใจ สร้างรอยยิ้มอาเซียนให้เกิดขึ้นได้

จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในเบื้องต้น ได้ข้อมูลว่า ณ ปัจจุบันประเทศพม่าได้ให้ความสำคัญกับรายได้จากการท่องเที่ยวในระดับหนึ่ง ในปี 2009 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าไปเที่ยวในพม่า ประมาณ 243,000 คน เป็นนักท่องเที่ยวจากทวีปเอเชียถึงร้อยละ 66 เป็นนักท่องเที่ยวไทยมากที่สุดถึงร้อยละ 17 นักท่องเที่ยวจากจีนร้อยละ 15 และเป็นนักท่องเที่ยวจากญี่ปุ่น ไต้หวัน และสิงคโปร์อีกร้อยละ 5 ต่อประเทศ ส่วนนักท่องเที่ยวที่มาจากทวีปอื่น ๆ มีไม่มากนัก ที่มารองจากเอเชียคือมาจากยุโรปตะวันออกร้อยละ 20 อเมริกาเหนือร้อยละ 7 และจากโอเชียเนียร้อยละ 3 ทำให้มีรายได้จากการท่องเที่ยว 196 ล้านดอลลาร์อเมริกัน ซึ่งเพิ่มจากปี 2008 ในอัตราร้อยละ 22

ปัจจุบันประเทศพม่ามีภาคีที่ได้รับการรับรอง (Licensed) จำนวน 4527 คน มีการลงทุนด้านการท่องเที่ยว โดยการเข้าไปสร้างโรงแรมและที่พักจากต่างประเทศถึง 1,150 ล้านเหรียญอเมริกัน เป็นนักลงทุนจากสิงคโปร์ไทย และญี่ปุ่นตามลำดับ (สัมภาษณ์: Daw Kyi Kyi Aye และคณะ 22, มกราคม 2553) สำหรับการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศพม่านั้น ยังไม่มีการเปิดสอนในระดับอุดมศึกษา มีเพียงการจัดอบรมระยะสั้นโดยภาครัฐและภาคเอกชน

อย่างไรก็ตามปัญหาหลัก ๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้ประกอบการชาวพม่าที่จำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน เช่น

1. ปัญหาด้านการสื่อสารในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เนื่องจากแต่ละประเทศในกลุ่มอาเซียนต่างก็มีภาษาประจำชาติของตนเอง การมีประชารวมกันประมาณ 600 ล้านคน และมีความแตกต่างทางภาษาที่หลากหลายทำให้ยากต่อการสื่อสาร ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของชาวพม่าแม้จะดีกว่าบางประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียน จากผลการศึกษาก็พบว่ามีความอยู่ในระดับไม่ดึ๊ง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550)

2. ปัญหาด้านวัฒนธรรมที่แตกต่าง

การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือ รวมถึงการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น แม้จะเป็นผลดีต่อแรงงานพม่า แต่อาจยิ่งทำให้ปัญหามากขึ้นเพราะความไม่เข้าใจในด้านวัฒนธรรม ข้อห้าม และข้อควรปฏิบัติของแต่ละประเทศ ที่ผ่านมากการศึกษาด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างส่วนใหญ่มักจะเน้นกลุ่มประเทศตะวันตกมากกว่า เพราะมีเอกสาร ตำราอยู่มาก และเป็นกลุ่มลูกค้าสำคัญที่นำรายได้สู่ประเทศ การศึกษาวัฒนธรรมอาเซียนจะมีน้อยมากหรือไม่มีเลย ความเข้าใจด้านวัฒนธรรมของแต่ละประเทศสมาชิกจึงเป็นความจำเป็น ทั้งนี้เพื่อความสุขและความสำเร็จในการประกอบอาชีพต่อไป

ดังนั้นการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่ายังจำเป็นต้องหาแนวทางบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรดังกล่าว จึงควรได้ศึกษาเพื่อหาวิธีการจัดการร่วมกันระหว่างบุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันวางแผนและจัดกระบวนการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมในหลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยวและโรงแรม เพื่อหาแนวทางในการสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมอาเซียนของบุคลากรด้านการท่องเที่ยวของประเทศสมาชิก เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นประชาคมอาเซียนและความเข้าใจอันดีระหว่างกัน โครงการนี้จึงมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 4 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศพม่า 2) เพื่อศึกษาจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศพม่า 3) เพื่อหาแนวทางการบูรณาการการศึกษาวรรณข้ามชาติไว้ในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่า และ 4) เพื่อหาแนวทางสร้างความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียนเพื่อการศึกษาสร้างความเข้าใจอันดี

เครื่องมือและวิธีการศึกษา

การศึกษาคั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่หลากหลาย เน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ และตรวจสอบข้อมูลด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ อีกทั้งยังต้องจะเชื่อมโยงกับสถานการณ์การประชุมและข้อตกลงต่าง ๆ ของอาเซียนที่ได้มีขึ้นสืบเนื่องมาโดยตลอด นับแต่วันเซ็นสัญญาทำการวิจัยกับ สกว. ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้มีดังต่อไปนี้คือ 1) ศึกษาการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่าโดยการศึกษจาก Websites และการสัมภาษณ์ผู้บริหารการท่องเที่ยว อาจารย์ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง 2) จัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอน ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวทั่วประเทศ เพื่อศึกษา

สถานการณ์และปรัชญา วิสัยทัศน์ของหลักสูตร รวมทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน แนวโน้ม อุปสรรค และปัญหาต่าง ๆ ด้านการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา แล้วหาข้อสรุปในการปรับรายละเอียดรายวิชาเพื่อการเรียนรู้ อาเซียน 3) สัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่สำเร็จการศึกษาและอาจารย์ผู้สอนเพื่อสอบถามเรื่องการเรียนการสอนในอดีตที่ผ่านมาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนและศึกษาแนวทางการปรับปรุงแก้ไข 4) วิเคราะห์ และสังเคราะห์ หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวที่เปิดสอนในประเทศพม่า เพื่อจุดก่อน จุดแข็งของหลักสูตรเมื่อรวมตัวเป็นอาเซียน 5) จัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนด้านการท่องเที่ยว และผู้เกี่ยวข้องทั่วประเทศ เพื่อ (1) อภิปรายด้านการจัดหลักสูตร การท่องเที่ยวของประเทศพม่าและของอาเซียน และความสำคัญของการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติและนำเสนอบท วิเคราะห์ (ข้อ 4) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้อง 6) จัดประชุมกลุ่มอาจารย์ผู้สอนด้าน การท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องทั่วประเทศพม่า เพื่อ (1) สร้างความเข้าใจร่วมด้านการจัดหลักสูตรการท่องเที่ยวของ ประเทศพม่าและของอาเซียน และความสำคัญของการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติ (2) หาวิธีบูรณาการการศึกษา วัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตรการท่องเที่ยวร่วมกัน และ 7) ตรวจสอบข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมี โครงสร้าง และคำถามเพื่อการอภิปรายและให้ข้อเสนอแนะ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นข้อมูลเชิงคุณภาพใช้ วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปโดยแยกเป็นประเด็น ในส่วนการวิจัยเชิงปริมาณใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

สำหรับผลการศึกษา สรุปเป็นรายชื่อตามวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อ 1. เพื่อศึกษาสถานการณ์หลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศพม่า พบว่าประเทศพม่ายังไม่มีการเปิดสอนด้านการท่องเที่ยวในระดับปริญญา มีเฉพาะการเปิด หลักสูตรอบรมระยะสั้น โดยเน้นการฝึกทักษะเพื่อการประกอบอาชีพ ซึ่งจัดโดยสถานศึกษาของ ภาครัฐและภาคเอกชน ดังต่อไปนี้

สถานศึกษาของรัฐ มีหลักสูตรที่จัดเป็นประจำ คือ

- ระดับประกาศนียบัตรด้านการท่องเที่ยว 1 แห่ง
- ระดับประกาศนียบัตรด้านการโรงแรมและการท่องเที่ยว 2 แห่ง
- ระดับประกาศนียบัตรขั้นสูง (หลังปริญญาตรี) เรียกว่า
- วิทยาลัยการจัดการแห่งชาติ (National Management College) 1 แห่ง

นอกจากนี้ยังมีสถานศึกษาของรัฐเรียกว่า School of Tourism Training Centre: STT ที่ จัดอบรมระยะสั้นด้านการท่องเที่ยวและภาษาเพื่อการท่องเที่ยว เช่น ภาษาอิตาลี ภาษาสเปน ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่นภาษาอังกฤษ และ ภาษารัสเซีย ที่จัดอบรมให้ตั้งแต่ระดับพื้นฐาน ระดับกลาง และระดับสูง

ตัวอย่างหลักสูตรการอบรมในสถานศึกษาของรัฐ เช่น การจัดอบรมระดับประกาศนียบัตรขั้นสูง (หลังปริญญาตรี) ที่วิทยาลัยการจัดการแห่งชาติ (National Management College) ซึ่งเป็นของรัฐนั้นจะจัดเป็น ประจำ โดยจัดให้แก่ผู้สำเร็จปริญญาตรีสาขาใดก็ได้ ที่มีอายุระหว่าง 25-35 ปี เป็นหลักสูตร 9 เดือน มี 9 โมดูล

(Modules) ได้แก่ ความรู้ทั่วไปด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว บทบาทของภาครัฐต่อการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมบริการ และการบริการที่เกี่ยวข้อง การบริการขนส่ง คมนาคม การนำเที่ยว การสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว การเป็นตัวแทนบริษัท การพัฒนาการท่องเที่ยว ข้อควรระวังเกี่ยวกับพม่า เศรษฐศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว

ยังมีหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรแบบเข้มที่ใช้เวลาในการเรียนประมาณ 250 ชั่วโมงต่อหลักสูตรที่จัดในสถานศึกษาของรัฐ ชื่อ Hotel and Tourism Training Centre อีก 5 หลักสูตร ได้แก่

- Hotel/Motel and Accounting for Supervisory level
- Basic Course for Front Office
- Basic Course for Housekeeping Operation
- Basic Course for Food and Beverage Service
- Basic Course for Food and Beverage Production

สำหรับสถานศึกษาของเอกชน (ไม่สามารถหาจำนวนที่แน่นอนได้ เนื่องจากบางแห่งไม่ได้จัดการเรียนการสอนเป็นประจำ) มีหลักสูตรที่เปิดสอนหลายระดับในหลายสถาบัน อาทิ

- โรงเรียน/ศูนย์การอบรมระดับประกาศนียบัตร
- ศูนย์การอบรม/สถาบันระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง
- ศูนย์การอบรมด้านการจัดการ
- ศูนย์การอบรมเพื่อการศึกษาต่อต่างประเทศ

ตัวอย่างหลักสูตรการอบรม สถานศึกษาของเอกชน ได้แก่สถานศึกษาเอกชนที่มีชื่อเสียงและจัดการศึกษาเป็นประจำ คือ London Associate of Business Executive มีการอบรม ระดับประกาศนียบัตรและระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง 4 หลักสูตร ๆ ละ 6 เดือน คือ ระดับประกาศนียบัตรการจัดการท่องเที่ยว ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงการเงินและการบัญชี ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงการตลาดและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และหลักสูตรสำหรับผู้บริหาร (Advanced Diploma)

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาค้นพบว่ากรณีที่มีคนมาลงทะเบียนเรียนกันเป็นจำนวนมากทั้งสถานฝึกอบรมของรัฐและของเอกชน ทั้งที่ค่าใช้จ่ายในการอบรมสูงมาก เพราะเมื่อสำเร็จการอบรม บุคคลเหล่านี้จะออกไปประกอบกรยังประเทศอื่น ที่มากที่สุดคือประเทศสิงคโปร์ รองลงมาคือ มาเลเซียและดูไบ และเมื่อบุคคลเหล่านี้ได้รับประสบการณ์เพียงพอแล้วก็จะกลับประเทศพม่าเพื่อมารับตำแหน่งผู้บริหารรับค่าตอบแทนในระดับสูง

สรุปได้ว่าหลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่า เมื่อเทียบกับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ แล้วแตกต่างกันมาก กล่าวคือ ยังไม่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา และหลักสูตรที่จัดขึ้นเป็นมาตรฐานของพม่าเอง เพื่อป้อนให้แก่สถานประกอบการ แต่กลับพบว่าผู้สำเร็จการอบรมไม่ประสงค์จะทำงานภายในประเทศ เพราะค่าตอบแทนต่ำมาก และจากการประชุมกลุ่มพบว่าสถานประกอบการของท้องถิ่นก็ไม่ประสงค์จะจ้างผู้สำเร็จการอบรมเพราะต้องจ่ายค่าตอบแทนสูง จึงต้องจ้างชาวชนบทที่ไม่มีการศึกษามาทำงาน

วัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อจุดอ่อนและจุดแข็งของหลักสูตรการท่องเที่ยวในสถาบันการศึกษาของประเทศพม่า

จากการศึกษาการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวโดยการศึกษาจากเอกสารหลักสูตรสถาบันการ
สอนต่าง ๆ รวมทั้ง Websites และการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องรวมทั้งการประชุมกลุ่มอาจารย์
ผู้สอนด้านการท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้องทั่วประเทศเพื่อนำมาและวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อจุดอ่อน จุดแข็งของ
หลักสูตรเมื่อรวมตัวเป็นอาเซียน สรุปได้ดังนี้

จุดแข็ง

- เป็นหลักสูตรระยะสั้น เปิดโอกาสให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมก็สามารถเข้าสู่อุตสาหกรรม
การท่องเที่ยวได้โดยง่าย
- มีการจัดอบรมต่อเนื่อง จบหนึ่งหลักสูตรแล้ว สามารถต่อหลักสูตรที่สูงขึ้นได้
- มีหลักสูตรสำหรับผู้สำเร็จระดับอุดมศึกษาแล้วโดยไม่จำกัดสาขา สามารถเข้าอบรมเพื่อเป็น
ผู้บริหารได้
- หลักสูตรได้รับการยอมรับ ผู้เข้าอบรมมีทางเลือกหลากหลาย จะอยู่ในประเทศหรือออกไป
ประกอบอาชีพต่างประเทศก็ได้
- มีหลักสูตรภาษาเพื่อการท่องเที่ยวให้เลือกหลายหลักสูตร
- ได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการภาคเอกชนสูงมาก

จุดอ่อน

- ไม่มีหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ในขณะที่ประเทศสมาชิกอาเซียนมีทุกประเทศ
- เป็นหลักสูตรที่เน้นเชิงการตลาด ขาดความเป็นพม่า หรืออาเซียน เพราะเน้นให้ไปทำงาน
ต่างประเทศ
- ให้ความสำคัญทางวัฒนธรรมน้อยมาก
- มีการเปิดสอนหลากหลายทั่วไป โดยภาคเอกชน ในลักษณะการอบรมเฉพาะกิจ รัฐไม่สามารถ
ควบคุมได้
- การสื่อสารโทรคมนาคมมีปัญหา เช่น การไม่มีไฟฟ้าใช้และไฟฟ้าดับ อินเทอร์เน็ตความเร็ว
ต่ำมาก อินเทอร์เน็ตคาเฟ่มีน้อยมากและราคาค่าบริการสูง

สรุปได้ว่า หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่าแม้จะมีจุดแข็งที่ดี แต่จุดอ่อนค่อนข้างเป็นปัญหาที่
ต้องใช้เวลาและความเข้าใจในการแก้ไข เนื่องจากต่างระดับและมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรต่างกัน

วัตถุประสงค์ข้อ 3 เพื่อสร้างแนวทางการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติไว้ในหลักสูตร
ด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่า

จากรายงานผลการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จาก ครูผู้สอน ครูฝึก ผู้อำนวยการ ครูใหญ่ระหว่าง
วันที่ 12 – 28 กุมภาพันธ์ 2554 ณ ประเทศพม่า. จำนวน 16 คน พบว่ามีสถาบันที่เปิดการสอนวิชาด้าน
วัฒนธรรมอยู่ 8 แห่ง และอีก 8 แห่งไม่มีเปิดสอน แต่วิชาที่สอนก็ยังไม่ได้เกี่ยวข้องกับอาเซียนมากนัก เช่น
วัฒนธรรมเปรียบเทียบกับตะวันตก-ตะวันออก การจัดการกับคำตำหนิของแขก การจัดการกับข้อขัดแย้ง เป็นต้น

สำหรับความสามารถทางภาษาอังกฤษพบว่า ระดับความสามารถของผู้เรียนอยู่ในระดับดีและพอใช้ และอยู่ในระดับดีมาก ผู้เรียนส่วนหนึ่งพูดภาษาอาเซียนได้ สำหรับขอคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเรื่องความสำคัญของการบูรณาการการสอนวัฒนธรรมข้ามชาตินั้น ทุกคนตอบว่าเห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่ง ข้อที่เห็นด้วยอย่างยิ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ วิชาวัฒนธรรมข้ามชาติช่วยให้นักศึกษาเข้าใจว่าเหตุใดคนต่างวัฒนธรรมอาจพูด คิดและแสดงออกต่างกันและวิชาวัฒนธรรมข้ามชาติทำให้คนปรับตัวได้เมื่อต้องสื่อสารกับคนต่างชาติ เท่ากัน

ในส่วนคำถามด้านความพร้อมรับประชาคมอาเซียนที่สมบูรณ์ในปี 2015 สถาบันการศึกษา จะมีการสอนด้านวัฒนธรรมข้ามชาติและมีการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ในสถาบัน ผลจากการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นสามารถแยกออกได้ 3 ประเด็น คือ **ด้านหลักสูตร รายวิชา และกิจกรรมการสอน** ตอบว่าควรจัดให้เรียนรายวิชาวัฒนธรรมระหว่างประเทศ วิชาภาษาอาเซียน ภูมิศาสตร์ และประชากรศาสตร์ของแต่ละประเทศ รวมทั้งสถานการณ์และแนวโน้มทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกกฎหมายด้านการท่องเที่ยวและเดินทางที่ควรรู้ และด้านความเชื่อ สภาพการทำงาน วิถีชีวิต คุณค่าทางสังคมและศาสนและที่สำคัญคือการสอนให้ผู้เรียนรู้จักการปรับตัวในการประกอบอาชีพในกลุ่มชนหลากหลายวัฒนธรรม สำหรับวิชาภาษาควรเน้นวิชาภาษาอังกฤษ **ด้านสถาบันการศึกษา** ควรจัดให้มีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและผู้สอน และอาจทำในระดับประเทศโดยการประสานงานขององค์การการท่องเที่ยวแห่งชาติ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน **ด้านผู้สอน** ควรเตรียมการสอนให้เหมาะสมตามเนื้อหาหลักสูตรและรายวิชาดังกล่าวข้างต้น และจัดหาข้อมูลด้านวัฒนธรรมอาเซียนมาศึกษา โดยเฉพาะประเทศที่มีการติดต่อสื่อสาร และมีธุรกิจร่วมมากได้แก่ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย รวมทั้งประเทศอาเซียนอื่น ๆ ผู้สอนเชื่อว่าความตระหนักเรื่องวัฒนธรรมข้ามชาติ จะทำให้ผู้ประกอบการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้มาเยือนจากที่อื่น ๆ ด้วยความเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและเข้าใจผู้อื่น

สรุปได้ว่าทั้งผู้สอน ครูฝึก ผู้อำนวยการ ครูใหญ่ เจ้าของสถานศึกษาต่างเห็นความสำคัญของการเรียนการสอนวัฒนธรรมข้ามชาติและเห็นว่าการมีความรู้ ความเข้าใจว่าวัฒนธรรมข้ามชาติเป็นความสำคัญที่ผู้อยู่ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ต้องรู้ และใช้อย่างมีทักษะ และต้องมีการเตรียมการอย่างบูรณาการโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ข้อ 4 เพื่อหาแนวทางการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการสร้างความเข้าใจอันดี

ผลการวิจัยพบว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการศึกษาทั้งหลายในประเทศพม่า สนใจที่จะสร้างความร่วมมือกับประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง กรณีการประชุมที่หัวหน้าผู้แทนประเทศพม่าได้ขอให้มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับข้อคิดของนักวิชาการหลายคนที่กล่าวว่าจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และความชำนาญเพื่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพ ความร่วมมือดังกล่าวสำหรับประเทศพม่าในเบื้องต้นอาจจะเป็นการร่วมกันพัฒนาบุคลากรของประเทศซึ่งมีอยู่จำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศไทย

ดังนั้นแม้ว่าบุคลากรด้านการท่องเที่ยวของพม่ามีศักยภาพ มีภาษาอังกฤษและภาษาสำคัญอื่นอยู่ในระดับดี บุคลากรจำนวนมากได้รับทุนไปศึกษาต่างประเทศ แต่อาจเป็นเพราะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ผ่านมาไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเท่าที่ควร จึงมีนักท่องเที่ยวจำนวนไม่มาก ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่จูงใจ เมื่อ

สถานการณ์การท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปตั้งปัจจุบัน เชื่อว่ารัฐบาลพม่าจะให้ความสนใจมากขึ้น และจะมีบุคลากรทางการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และเมื่อมีการเปิดสอนระดับอุดมศึกษาก็จะสามารถทำให้เกิดการร่วมมืออย่างเท่าเทียมได้ในโอกาสต่อไป

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยทั้ง 4 เพื่อตอบวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ประเด็น สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

สถานการณ์การศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศพม่า จากนโยบายทางการเมืองของผู้บริหารดังที่สื่อต่าง ๆ จากภูมิภาคตะวันตกได้กล่าวไว้ ทำให้การศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศพม่าไม่ได้พัฒนาไปเท่าที่ควร ยังไม่มีการเปิดสอนในระดับอุดมศึกษา ที่มีอยู่เป็นการเปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรและประกาศนียบัตรชั้นสูง จัดการเรียนการสอนโดยสถานฝึกอบรมของรัฐ และของเอกชน ซึ่งเป็นการจัดอบรมระยะสั้นโดยภาครัฐและภาคเอกชน ปัจจุบันมีการจัดอบรมโดยภาครัฐอยู่ 4 หลักสูตร คือ ประกาศนียบัตรการท่องเที่ยว (Certificate Level Tourism Training) 1 แห่ง ประกาศนียบัตรด้านการโรงแรม (Certificate Level Hotel Training) 2 แห่ง และระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต (Post Graduate Diploma Level College Training) 1 แห่ง นอกจากนั้น จะเป็นการจัดอบรมให้โดยภาคเอกชนที่แฝงอยู่กับหน่วยงานต่าง ๆ และยังไม่ทราบจำนวนที่แท้จริง สรุปได้ว่ารัฐบาลยังไม่ให้ความสำคัญกับการจัดหลักสูตรในระดับอุดมศึกษา แม้จะมีข้อมูลว่ามหาวิทยาลัยย่างกุ้งมีแผนการเปิดสาขาการท่องเที่ยวระดับปริญญาตรีอยู่ แต่ยังไม่ได้กำหนดแน่นอนว่าจะเป็นปีใด และเมื่อการจัดการมีความหลากหลายและจัดโดยเอกชนเป็นหลัก นั้นย่อมหมายถึงการประกอบธุรกิจด้านการศึกษา การควบคุมมาตรฐานย่อมเป็นไปได้ยาก

จุดแข็งและจุดอ่อนของหลักสูตรการท่องเที่ยวของประเทศพม่า นั้น ในส่วนของจุดแข็งจะเห็นว่าเป็นส่วนดีของหลักสูตรอยู่พอสมควร เพราะเป็นหลักสูตรระยะสั้น เปิดโอกาสให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมก็สามารถเข้าสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้โดยง่าย และมีการจัดอบรมต่อเนื่อง จบหนึ่งหลักสูตรแล้ว สามารถต่อหลักสูตรที่สูงขึ้นได้หลักสูตรได้รับการยอมรับ ผู้เข้าอบรมมีทางเลือกหลากหลาย จะอยู่ในประเทศหรือออกไปประกอบอาชีพต่างประเทศก็ได้ และยังมีหลักสูตรภาษาเพื่อการท่องเที่ยวให้เลือกหลายหลักสูตรตามความสนใจของผู้เรียน ซึ่งถือว่าเหมาะสมกับสถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศพม่าในปัจจุบัน เนื่องจากการท่องเที่ยวอยู่ระหว่างขาขึ้น โอกาสการประกอบอาชีพมีมาก

สำหรับจุดอ่อนคือการไม่มีหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ในขณะที่ประเทศสมาชิกอาเซียนมีทุกประเทศ ยกเว้นประเทศบรูไน แต่สถานการณ์ของบรูไนแตกต่างจากพม่ามาก สถานการณ์ดังกล่าวทำให้ขาดความเท่าเทียมเมื่อต้องทำงานร่วมกัน นอกจากนั้นการที่หลักสูตรเน้นเชิงการตลาด ขาดความเป็นพม่า หรืออาเซียน เพราะเน้นให้ไปทำงานต่างประเทศ ทำให้การให้ความสำคัญทางวัฒนธรรมท้องถิ่นมีน้อยมาก อย่างไรก็ตามจากโอกาสที่เกิดขึ้นคือนักท่องเที่ยวให้ความสนใจในฐานะที่ปิดประเทศมานาน และได้รับความเชื่อถือมากขึ้นหลังการเลือกตั้ง และปล่อยตัว นาง อองซาน ซูจี อีกทั้งรัฐบาลเริ่มมีนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ น่าจะทำให้จุดอ่อนดังกล่าวได้รับการแก้ไข

ในส่วนของการสร้างแนวทางบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในประเทศพม่า นั้น จากการเก็บข้อมูลแบบสอบถามเชิงปริมาณเห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามได้ตั้งใจและอภิปรายและให้ข้อเสนอแนะอย่างจริงจัง และตอบว่าการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติเป็นความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้วิจัยเชื่อว่าผู้สอนจะปฏิบัติตามผลการวิจัยคือการปรับเนื้อหา และบูรณาการวัฒนธรรมข้ามชาติเข้าไปในหลักสูตร อย่างไรก็ตามหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่ายังมองเห็นความเชื่อมโยงในการพัฒนาหลักสูตรร่วมกันได้น้อย เนื่องจากจัดการศึกษาต่างระดับและมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรต่างกัน แต่เมื่อข้อตกลงด้าน MRA ประกาศใช้เพื่อสร้างมาตรฐานอาเซียน อาจมีส่วนช่วยกระตุ้นการสร้างมาตรฐานเดียวกันได้ในโอกาสต่อไป นอกจากนั้นการที่ประเทศไทยได้กำหนดข้อตกลงที่จะจัดทำโครงการ พัฒนาบุคลากรให้แก่กลุ่มประเทศ CLMTV คือ กัมพูชา ลาว พม่า ไทย และเวียดนาม ขึ้นตามที่ได้ทบทวนวรรณกรรมไว้ในบทที่ 2 น่าจะสามารถสร้างมาตรฐานและแก้ไขจุดอ่อนได้ต่อไป

การสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับภาคเอกชนเป็นอีกแนวทางหนึ่งเพราะภาคเอกชนมีพลังและต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศอย่างมาก จากการประชุมร่วมทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมอาเซียนและวัฒนธรรมพม่า และเห็นพ้องว่าจะนำไปปรับหลักสูตรในการอบรม

การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดี อาจต้องเริ่มด้วยการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ตามข้อคิดของ James, H. (2011) ที่กล่าวว่าพม่าจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และความชำนาญเพื่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งตรงกับข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บริหารการท่องเที่ยวของพม่า (22 มกราคม 2010) ที่กล่าวว่าประเทศพม่าต้องการ ผู้สอนงาน (Trainers) ความรู้ภาคทฤษฎี (Theory-based) การเน้นทักษะด้านการอาชีพ (Vocational Skilled Oriented) การลงทุนด้านการศึกษาระดับอาชีว (Capital Investment in Vocational Schools) เป็นต้นและสอดคล้องกับพัชราวลัย วงศ์บุญสินและคณะ (2005) ที่ได้ยืนยันถึงการให้ความสำคัญ ดังกล่าวในเชิงปฏิบัติงานเช่นกัน โดยได้ชี้ให้เห็นว่า ประเทศสมาชิกอาเซียนทุกประเทศให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาของประเทศ โดยมีบางประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียนปรารถนาให้ตนมีศักยภาพทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ ภายในอาเซียนด้วยตนเอง

จากงานวิจัย Cohen (2005) ที่จัดทำการศึกษาเรื่อง “วัฒนธรรม การฝึกอบรม และการเจรจาต่อรอง : การศึกษาด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรมในประเทศที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการศึกษาตามแนวคิดของ Hofstede (1980) ที่กล่าวว่า หากมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความขัดแย้งจะเกิดขึ้น ความแตกต่างทางวัฒนธรรมจะมีผลต่อพฤติกรรม ความแตกต่างทางพฤติกรรมจะมีผลต่อการเจรจาต่อรอง ทำให้เกิดความร่วมมือปรองดองได้ยาก ผลการวิจัยพบว่า “ความรู้และประสบการณ์” ต่างกันทำให้ได้ผลลัพธ์การเจรจาต่างกัน ดังนั้นความเข้าใจ ความไว้วางใจจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการสร้างความรู้ประสบการณ์ให้ใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตามจากงานวิจัยของพรพิมล ตรีโชติ (2552) ได้พบว่าประเทศไทยเป็นที่ไว้เนื้อเชื่อใจของชาวพม่า โดยเฉพาะ บริเวณชายแดนในระดับที่น่าพอใจ และเมื่อสำรวจตลาดที่ทวาย มะริด และเกาะสอง พบว่าสินค้าไทยเป็นที่นิยมมากในทุกตลาด เนื่องจาก ชาวพม่ามองว่าสินค้าไทยเป็นสินค้าที่ดีมีคุณภาพ จึงไม่ยากที่ไทยจะเข้าไปทำตลาดเป็นคู่ค้าทางธุรกิจ หรือเข้าไปสร้างฐานผลิต ในพม่า สำหรับศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในเขตตะนาวศรี โดยเฉพาะหมู่เกาะมะริดซึ่งเต็มไปด้วยเกาะเล็กเกาะน้อยที่สวยงามมาก เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยว ซึ่งนักธุรกิจไทยเองก็มีความเชี่ยวชาญด้านนี้อยู่แล้ว จึงเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่จะสร้างประโยชน์ ให้สองประเทศได้อย่าง

มาก พรพิมล(2552) ได้เสนอไว้ด้วยว่าแม่ไทยและพม่าจะมีพรมแดน ติดกันกว่า 2,000 กิโลเมตร แต่องค์ความรู้ของไทยทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไปที่มีต่อพม่ายังมีน้อยและไม่ลึกซึ้ง ทำให้เกิดความไม่มั่นใจและเป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าไปลงทุน สิ่งที่เป็นเบื้องต้นคือ การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับพม่าและ ประเทศเพื่อนบ้านต่างๆ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนมากขึ้นและลึกซึ้งขึ้น ผ่านการส่งเสริมให้ มีการศึกษา งานวิจัยทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม การเมือง ความเป็นอยู่ ฯลฯ เนื่องจากประเทศในกลุ่มอาเซียนไม่สามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ และไม่สามารถไปข้างหน้าตามลำพัง ต้องมีความร่วมมือกับทุกประเทศ และประเทศที่ต้องให้ความสนใจอย่างมากก็คือประเทศที่อยู่ติดกัน

นอกจากนี้ตามโครงการจัดตั้งสถาบันพัฒนาบุคลากรท่องเที่ยวแห่งชาติของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาในการจัดทำหลักสูตรพัฒนาบุคลากรผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวในสาขาโรงแรม ภัตตาคาร ธุรกิจนำเที่ยว รองรับการเปิดเสรีบริการของอาเซียนในปี 2553 ให้แก่กลุ่ม 5 ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ ไทย และเวียดนาม (CLMVT) น่าจะเป็นการตอบสนองของความต้องการของประเทศพม่าได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่าแม่หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวของประเทศพม่ายังต้องการความร่วมมือในการพัฒนา และต้องการเวลาในการปรับตัว ในเบื้องต้นอาจจะเป็นการร่วมกันพัฒนาบุคลากรของประเทศซึ่งมีอยู่จำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยสังเกตได้ว่าบุคลากรด้านการท่องเที่ยวของพม่ามีศักยภาพ มีภาษาอังกฤษ และภาษาสำคัญอื่นอยู่ในระดับดี บุคลากรจำนวนมากได้รับทุนไปศึกษาต่างประเทศ แต่เนื่องจากสถานการณ์ภายในของประเทศที่ผ่านมาไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ดังที่Henderson (2003) ได้ทำการศึกษาเรื่องการเมืองของการท่องเที่ยวในพม่า (The Politics of Tourism in Myanmar) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองและการท่องเที่ยวในพม่าเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและมีปัญหาหลายระดับ การท่องเที่ยวถูกบังคับให้อยู่ภายใต้อิทธิพลของเมืองทั้งภายในและภายนอก การท่องเที่ยวจึงยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเท่าที่ควร ปัจจุบันเมื่อสถานการณ์การท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลง และสร้างรายได้มากขึ้นเชื่อว่ารัฐบาลพม่าจะให้ความสนใจ และจะมีบุคลากรทางการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ความต้องการการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมย่อมเป็นความสำคัญ ดังผลการวิจัยเชิงปริมาณที่ได้นำเสนอในตอนต้น และเมื่อมีการเปิดสอนระดับอุดมศึกษา ก็จะสามารถทำให้เกิดความร่วมมืออย่างเท่าเทียมได้ในโอกาสต่อไป

สรุปและเสนอแนะ

การทำการวิจัยเรื่องอาเซียน: การบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรณีศึกษาประเทศพม่าในครั้งนี้ทำให้ความสำคัญของการการรวมตัวกันในภูมิภาค ทั้งนี้เพื่อความเท่าเทียมกันของประชากรในภูมิภาคในโอกาสข้างหน้า การที่ต่างฝ่ายต่างอยู่ มีการแข่งขัน ชิงชิงความได้เปรียบเป็นเรื่องของความล้ำสมัย ถึงเวลาที่มวลมนุษยชาติควรจะได้อยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียม พึ่งพาอาศัยและช่วยเหลือดูแลกันในโลกสมัยใหม่ใบเดียวนี้ การสร้างประชาคมอาเซียนที่ประกอบไปด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Community) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community) ภายในปี 2558 จึงเป็นการรวมตัวกันอย่างเหมาะสมกับกาลเวลา

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นเป้าหมายด้านเศรษฐกิจหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนความร่วมมือระหว่างประเทศอาเซียนซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญคือการเป็นตลาดและเป็นฐานการผลิตร่วมกัน โดยมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมืออย่างเสรีและเงินลงทุนที่เสรีมากขึ้น มีความสามารถในการแข่งขันสูง มุ่งสร้างความเท่าเทียมในการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศอาเซียน และการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาเซียนเข้ากับประชาคมโลกขนาดของตลาดอาเซียนที่ใหญ่ขึ้นทำให้อาเซียนมีอำนาจซื้อสูงขึ้นมา เช่นเดียวกับความสามารถในการแข่งขันกับภูมิภาคอื่นที่เพิ่มขึ้น การรวมตัวกันของอาเซียนทำให้มีโครงการเชื่อมโยงเส้นทางหลวงอาเซียน มีความร่วมมือระหว่างประเทศในการเชื่อมโยงเส้นทางรถไฟจากสิงคโปร์ ผ่านไปยัง มาเลเซีย ไทย กัมพูชา เวียดนามและสิ้นสุดที่เมืองคุนหมิง ประเทศจีน นอกจากนี้ การปรับมาตรฐานของเส้นทางคมนาคมทางบกและทางรถไฟให้มีมาตรฐานเดียวกันก็จะส่งเสริมความร่วมมือของอาเซียนด้านการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นด้วย

ในด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนเพื่อให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีสิ่งแวดล้อมที่ดีและมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันโดยเน้นการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจระหว่างประเทศสมาชิกในด้านความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์ ฆราวาสวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ระดับภูมิภาคร่วมกัน

ความแตกต่างทางวัฒนธรรมเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญ ดังที่ผู้รู้หลายท่านได้จารึกไว้จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา การสื่อสารด้วยภาษาที่ไม่คุ้นเคยและไม่รู้จริงก็สามารถนำสู่ข้อขัดแย้งได้เช่นกัน การที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวไทย ได้มองการณ์ไกลนำเรื่องการบูรณาการการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมผ่านหลักสูตรการท่องเที่ยว ซึ่งน่าจะเป็นประเด็นหลัก ๆ แต่เมื่อทำการวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้วกลับพบว่าเมื่อเรื่องราวให้ต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขสืบเนื่องไปอีกไม่น้อย จึงสมควรเป็นตัวอย่างและเป็นต้นแบบในการศึกษาในด้านอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งการศึกษาดังกล่าวนี้ย่อมสร้างประโยชน์ และเป็นการเตรียมการเพื่อรับมือกับอาเซียนอย่างไม่ประมาท งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน องค์กร และบุคคลต่าง ๆ อย่างยิ่งหากได้นำไปใช้จริง เช่น

- เป็นแนวทางในการวางยุทธศาสตร์ความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อการสร้างความเข้าใจอันดี
- เป็นแนวทางพัฒนาหลักสูตรการท่องเที่ยวและการโรงแรมในระดับปริญญาตรีในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนร่วมกันซึ่งเป็นการบูรณาการการศึกษาวัฒนธรรมข้ามชาติ
- ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนและขยายองค์ความรู้ในด้านการท่องเที่ยวและสาขาวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังเกิดเครือข่ายความร่วมมือกันในการวิจัยระหว่างนักวิชาการจากสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ตลอดจน นักพัฒนา ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว และผู้ที่สนใจทั่วไป เพื่อสร้างผลงานวิจัยที่จะสามารถช่วยส่งเสริมและพัฒนาการรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกอาเซียนได้อย่างยั่งยืน
- ผู้สำเร็จหลักสูตรการอบรมที่ออกไปประกอบการได้มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอาเซียนได้เตรียมตัวและเรียนรู้เพื่อรับสถานการณ์ใหม่ได้

นอกจากนั้นประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเสาหลักด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรม อาทิ การพัฒนามนุษย์ (Human Development) การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection) สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Right) การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (Building ASEAN Identity) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability) การลดช่องว่างทางการพัฒนา (Narrowing

the Development Gap) ล้วนสะท้อนถึงบทบาทอันสำคัญของการศึกษา และความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างประเทศสมาชิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนามนุษย์ และการลดช่องว่างทางการพัฒนา เป็นประชาคมที่มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น สร้างเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างเสมอภาค บนเส้นทางซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนในฐานะศูนย์กลางของความร่วมมือในอาเซียน

ในด้านข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะแบ่งออกเป็นข้อเสนอแนะด้านนโยบาย ด้านการนำสู่การปฏิบัติ และเพื่อการวิจัยต่อไปดังนี้

ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศพม่า ควรได้มีการประชาสัมพันธ์นโยบายด้านการสร้างความเข้าใจอาเซียนอย่างจริงจัง และเร่งด่วนเพื่อการนำสู่การปฏิบัติขององค์กรต่าง ๆ ในสังกัด ทั้งนี้ให้กำหนดมาตรการและการติดตามผลงานอย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการตื่นตัวของสถาบันการศึกษาในการตอบรับนโยบายดังกล่าว

2) หน่วยงานหลักในการดำเนินการด้านอาเซียน และวัฒนธรรมอาเซียน ควรเร่งสร้างกลไกเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอาเซียน ปลูกฝังความเข้าใจในประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างเป็นกลาง โดยเน้นการยอมรับซึ่งกันและกันตามข้อตกลงของเสาหลักด้านประชาคมสังคมและวัฒนธรรม

3) กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ควรสร้างกลไกทางการศึกษา เพื่อผลักดันให้เกิดการสร้างหลักสูตรการท่องเที่ยวระดับปริญญาตรี และ พัฒนาคอนิเมชันทักษะมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ รวมทั้งการพัฒนาทรัพยากรบุคคล

4) ภาครัฐควรจัดตั้งศูนย์อาเซียนศึกษาขึ้นในชุมชนท้องถิ่นโดยมีบุคคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน ทำการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ และเตรียมการเพื่อต้อนรับการเป็นอาเซียนอย่างสันติสุข ไม่มีการต่อต้าน หรือทำร้ายร่างกาย อันเนื่องมาจากความไม่เข้าใจ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำสู่การปฏิบัติ

สถาบันการศึกษา และอาจารย์ผู้สอนควรดำเนินการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ด้านหลักสูตรและรายวิชา สถาบันการศึกษาควรได้เร่งปรับหลักสูตรและรายวิชาด้านวัฒนธรรมระหว่างประเทศ วิชาภาษาอาเซียน ภูมิศาสตร์ และประชากรศาสตร์ของแต่ละประเทศ รวมทั้งสถานการณ์และแนวโน้มทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก กฎหมายด้านการท่องเที่ยวและเดินทางที่ควรรู้ และด้านความเชื่อ สภาพการทำงาน วิถีชีวิต คุณค่าทางสังคมและศาสนและที่สำคัญคือการสอนให้ผู้เรียนรู้จักการปรับตัวในการประกอบอาชีพในกลุ่มชนหลากหลายวัฒนธรรม สำหรับวิชาภาษาควรเน้นวิชาภาษาอังกฤษ

2) ด้านสถาบันการศึกษา ควรจัดให้มีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและผู้สอน และอาจทำในระดับประเทศโดยการประสานงานขององค์กรการท่องเที่ยวแห่งชาติ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

3) ด้านผู้สอน ควรเตรียมการจัดการเรียนสอนให้เหมาะสมตามเนื้อหาหลักสูตรและรายวิชาดังกล่าวข้างต้น และจะพยายามจัดหาข้อมูลด้านวัฒนธรรมอาเซียนมาศึกษา โดยเฉพาะประเทศที่มีการติดต่อสื่อสาร และมีธุรกิจร่วมมาก ได้แก่ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย รวมทั้งประเทศอาเซียนอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

การทำวิจัยต่อไปควรทำการศึกษาวิจัยในเรื่องต่อไปนี้

- 1) ควรทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรการท่องเที่ยวระดับปริญญาตรี
- 2) ควรทำงานวิจัยเพื่อศึกษาวัฒนธรรมของประเทศพม่าในเชิงลึก
- 3) ทำการวิจัยวัฒนธรรมเชิงเปรียบเทียบ โดยเฉพาะระหว่างประเทศที่มีความคล้ายคลึงทางวัฒนธรรม เช่น พม่า-ไทย พม่า-กัมพูชา พม่า-เวียดนาม
- 4) ทำการวิจัยด้านประวัติศาสตร์เชิงเปรียบเทียบ ระหว่างประเทศที่มีประวัติศาสตร์สัมพันธ์มาเป็นระยะเวลายาวนาน
- 5) ทำงานวิจัยเพื่อศึกษาสภาพภูมิศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิตและแนวคิด
- 6) ทำงานวิจัยเรื่องแนวการจัดการขีดแย้งในกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย
- 7) ทำงานวิจัยเรื่องแนวทางการสอนภาษาอังกฤษในระดับปฏิบัติการ
- 8) ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการสอนภาษาเพื่อนบ้านในระดับปฏิบัติการ

บรรณานุกรม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2550. 3 กลไกการพัฒนาภาษาอังกฤษของไทย. <http://www.kriangsak.com/content>

สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2553.

พรพิมล ตริชาติ. การศึกษาพื้นที่เศรษฐกิจเชิงลึกของประเทศ บนแนวเขตตะนาวศรี ฝั่งทะเลอันดามัน

ประเทศพม่า. จุฬาลงกรณ์ ปีที่ 53 ฉบับที่ 15 วันจันทร์ที่ 26 เมษายน 2553

พัชรารัตน์ วงศ์บุญสิน และคณะ. 2005. รายงานการวิจัย เรื่อง การวิจัยเปรียบเทียบการปฏิบัติ
กระทรวงศึกษาธิการ.

Cohen, Mitchell, 2005. Culture, Training and Negotiations: A Cross-cultural Study in Multi-cultural Montreal. Canada: Concordia University.

Henderson, Joan C. The Politics of Tourism in Myanmar. Current Issues in Tourism
Volume 6, Issue 2, 2003, Pages 97 – 118.

Hofstede, Geert. 1980. Cultural Consequences: International Differences in Work Related
Values. London: Sage Publicationns.

James, H. 2005. Governance and Civil Society in Myanmar: Education, Health, and
Environment. Book.google.com On 20 May 2011.

สัมภาษณ์

วันที่ 22 มกราคม 2553

Daw Kyi Kyi Aye, Directorate of Hotels and Tourism Promotion, Ministry of Hotels and Tourism

Aung Din. Chairman and CEO. Nature Lover International. Myanmar

Hlaing Myint. Deputy Director General. Ministry of Hotels and Tourism

ศ. ดร. จิระ หงส์ลดารมย์ เลขานุการมูลนิธิพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระหว่างประเทศ

ภาคผนวก ข: ภาพกิจกรรมการวิจัย

การประชุมกลุ่มผู้ประกอบการ ผู้สอนระดับประกาศนียบัตร และระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงและ
ผู้บริหารองค์การการท่องเที่ยว

การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ผู้สำเร็จการศึกษา และผู้ประกอบการในขณะปฏิบัติงาน

ภาคผนวก จ: ประวัติผู้วิจัย

ประวัติ

ชื่อ ดร.โฉมยง ไต้ะทอง

ที่อยู่ ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 25/260 หมู่ 6 ตำบลต้นมะม่วง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
รหัสไปรษณีย์ 76000 โทรศัพท์ 032493359

ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ตำบลนาุ้ง อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ 7600 โทรศัพท์มือถือ: 081- 8083355
E – mail: chom__to@yahoo.com

คุณวุฒิทางการศึกษา

- ระดับปริญญาตรี : การศึกษามัธยมศึกษา สาขาวิชา: การสอนภาษาอังกฤษ
ชื่อย่อของคุณวุฒิ (ไทย): กศ.บ. ชื่อย่อของคุณวุฒิ (อังกฤษ): B.Ed.
- ระดับปริญญาโท: Master of Science in Management สาขาวิชา: การจัดการ
ชื่อย่อของคุณวุฒิ (อังกฤษ): M.S.M. (Management)
- ระดับปริญญาเอก: Doctor of Psychology สาขาวิชา: การจัดการ
ชื่อย่อของคุณวุฒิ (อังกฤษ): PsyD (Management)

การศึกษาพิเศษ

- พ.ศ. 2532 ▪ ประกาศนียบัตรมัคคุเทศก์อาชีพ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. 2533 ▪ Cert. in New Trends in Language Testing จาก RELC
ประเทศสิงคโปร์
- พ.ศ. 2547 ▪ Cert. in Supervising Research จาก University of Sydney, Australia

ประสบการณ์การทำงาน

- พ.ศ. 2551 – ปัจจุบัน ▪ กรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และอาจารย์พิเศษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- พ.ศ. 2549 - 2552 ▪ กรรมการวิชาการหลักสูตรปริญญาเอกสาขาพุทธศาสตร์การพัฒนา
และสาขาการจัตเทคโนโลยี
- พ.ศ. 2549 - 2552 ▪ ประธานหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

- พ.ศ. 2548 - 2551 ■ กรรมการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- พ.ศ. 2528 - 2551 ■ อาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- พ.ศ. 2548 - ปัจจุบัน ■ อาจารย์ผู้สอนระดับปริญญาโท สาขาจัดการทั่วไป หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต และสาขาการท่องเที่ยว
- อาจารย์ผู้สอนระดับปริญญาเอกสาขาการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ และสาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทและปริญญาเอกมหาวิทยาลัยต่างๆ
- พ.ศ. 2548 - 2549 ■ ผู้ประสานงานโครงการวิจัยและนักวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และครูผู้สอนภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืนในท้องถิ่น เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ 11 โครงการ
- พ.ศ. 2546 - 2549 ■ ผู้ประสานงานกลางโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืน เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ
- พ.ศ. 2546 - 2548 ■ คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- พ.ศ. 2541 - 2543 ■ รองคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- พ.ศ. 2538 - 2541 ■ ประธานโปรแกรมวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- พ.ศ. 2535 - 2537 ■ ผู้จัดการโรงแรมเพชรน้ำหนึ่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- พ.ศ. 2532 - 2536 ■ หัวหน้าภาควิชาภาษาต่างประเทศ คณะคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- หัวหน้าฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- พ.ศ. 2530 - 2534 ■ ประธานโปรแกรมวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คณะคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

เกียรติคุณ

1. รองชนะเลิศผลงานวิจัยสาขาศิลปศาสตร์ งานราชภัฏวิจัยเฉลิมพระเกียรติ 50 พรรษามหาชริกาลงกรณ์ จัดโดยสภาสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2545 เสนอผลงาน ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์

2. ตัวแทนประเทศไทย นำเสนอแนวคิดเรื่อง An Educational Approach towards ASEAN one Destination ในการประชุมเรื่อง ASEAN Tourism Roadmap เสนอผลงาน ณ United Nations Conference Centre พ.ศ. 2548

3. ตัวแทนประเทศไทย นำเสนอผลการสังเคราะห์จากการวิจัยเพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวของกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงเรื่อง Lessons Learned from Academic Cooperation in the GMS Countries ในการประชุมนานาชาติเรื่อง Strengthening Partnership among Academic and Development Institution: New Dimensions of Social, Culture and Economic in the Upper Mekong Sub – region. The Upper Greater Mekong Sub – region's Development Experiences: Lesson Learned from Success and Failure จัดโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พ.ศ. 2548

4. ได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ให้เป็นผู้ประสานงานกลางการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืนให้แก่เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ พัฒนาโครงการวิจัยจำนวน 152 โครงการทั่วประเทศ

5. ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยประธานอธิการบดี ในฐานะผู้พัฒนานักวิจัยให้แก่เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ กรุงเทพฯ พ.ศ. 2548

6. เป็นผู้อำนวยการโครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรการวิจัยด้านการท่องเที่ยวยั่งยืนในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง โดยความร่วมมือของหน่วยงานหลายฝ่าย อาทิ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มหาวิทยาลัยราชภัฏ 6 แห่ง และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) รวมทั้งองค์กรเอกชนอีกหลายแห่ง

7. ได้รับเชิญจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นตัวแทนประเทศไทยไปศึกษาดูงาน ณ กรุงปักกิ่งและเมืองซีอาน ประเทศจีน ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวและความสัมพันธ์ข้ามชาติ พ.ศ. 2548

8. เป็นผู้อำนวยการจัดอบรม “นักจัดการงานวิจัย” ให้แก่ 28 มหาวิทยาลัยในเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ

9. ได้รับเชิญจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ให้เข้าร่วมเป็นผู้ดำเนินการโครงการนำร่องด้านการพัฒนารอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา และโครงการดังกล่าวกำลังดำเนินงานสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม พ.ศ. 2550

10. ได้รับเชิญจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และรัฐบาลออสเตรเลีย ให้ไปศึกษาดูงานด้านการพัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ณ มหาวิทยาลัยต่างๆ ในประเทศออสเตรเลีย เป็นเวลา 2 สัปดาห์ พ.ศ. 2550

11. ได้รับเชิญจากคณะกรรมการ SEA Games Congress ให้นำเสนอผลงานด้านการสร้างเครือข่ายในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในหัวข้อ Should Academic Tourism Networking and Cooperation be Taken Seriously? ในงาน SEA Games Congress ณ โรงแรมรามารการ์เดนส์ กรุงเทพฯ พ.ศ. 2550

12. ได้รับการคัดเลือกให้เป็นข้าราชการพลเรือนดีเด่น ประจำปีพุทธศักราช พ.ศ. 2550

ผลงานวิจัย

1. An Organizational Diagnosis: The Case Study of Dusit Resort and Polo Club
นำเสนอแก่ผู้บริหารโรงแรมดุสิตรีสอร์ทและโปโลคลับ 2538

2. An Outcome – based Research of the Sustainable Tourism: the Case Study of Phetchaburi Province 2545

3. หัวหน้าคณะวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืน กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรี 2543 นำเสนอ ณ โรงแรมทอแสง อุบลราชธานี จัดโดย SEAMEO SPAFA

4. วิจัยและพัฒนาโครงการ An International Workshop on GMS Collaborative Tourism Research Training นำเสนอในการประชุม Strengthening Partnership with the Neighboring Countries ณ โรงแรมริมกก จังหวัดเชียงราย 2548

5. วิจัยเพื่อสังเคราะห์ภาพรวมการวิจัยด้านการท่องเที่ยวของเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ ปี 2547 นำเสนอผลการวิจัย ณ ที่ประชุมอธิการบดี สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

6. วิจัยเพื่อสังเคราะห์ภาพรวมการวิจัยด้านการท่องเที่ยวของเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ ปี 2549

7. วิจัยเพื่อสังเคราะห์ภาพรวมการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และครูผู้สอนภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวท้องถิ่นของเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ 2549 นำเสนอผลการวิจัย ณ ที่ประชุมอาจารย์ผู้สอนสาขาการท่องเที่ยว จัดโดยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

8. โครงการสำรวจทัศนคติ พฤติกรรมการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จังหวัดเพชรบุรี ปี 2552 โดยการสนับสนุนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

9. วิจัยเพื่อสังเคราะห์ภาพรวมการวิจัยด้านการท่องเที่ยวของเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏที่สามารถต่อยอดขยายผล ปี 2552 นำเสนอในงานราชภัฏวิจัยครั้งที่ 1 วันที่ 1 เมษายน 2552 ณ ศูนย์ประชุมอิมแพคเมืองทองธานี

10. Learning Each Other through ASEAN Tourism Education: The Case of Thailand.

11. Learning Each Other through ASEAN Tourism Education: The Case of Myanmar.

เอกสาร ตำราและบทความ

1. งานแต่งและเรียบเรียง

1.1 เอกสารตำราเรื่องการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมบริการ

1.2 เอกสารตำราเรื่องศิลปะการต้อนรับและการบริการ

1.3 หนังสือ Pocket book เรื่อง When in Thailand

2. งานรวบรวมและเรียบเรียง

2.1 The International Workshop on GMS Collaboration Research Training จำนวน 290 หน้า

2.2 เอกสารการอบรมนักจัดการงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด เรื่อง การพัฒนากอบการวิจัยและข้อเสนอชุดโครงการวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด จำนวน 268 หน้า

3. บทความและรายงานการวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่

3.1 A Sustainable Tourism Research พิมพ์เผยแพร่ในวารสาร SEAMEO SPAFA 2002

3.2 A Sustainable Tourism Research Training: A key Mean to Strengthen Academic Cooperation in the GSM Countries พิมพ์เผยแพร่ในวารสาร Strengthening Partnership among Academic and Development Institutions 2006

3.3 Educational Tourism Approach toward ASEAN One Destination พิมพ์เผยแพร่ในวารสาร A Step of Unity Forward: Collaborative Tourism Approaches for ASEAN One Destination 2005

3.4 Lesson Learned from the Academic Cooperation among GMS Countries: A case study from the Academic Development in The GMS Collaborative Tourism Research เผยแพร่ในการสัมมนาและพิมพ์เผยแพร่ในวารสารการสัมมนา International Conference on: The Greater Mekong Sub- Regional Discovery: Borderless issues for Regional Strengthening and Sustainable Development ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดเลย 29 August 2007

3.5 Why Tourism Educational Cooperation and Networking among the Southeast Asian Countries นำเสนอในที่ประชุม Joint Congress 2007 SEA Games & ASEAN Para Games Scientific Congress and 5th Bangkok ASPASP International Congress on Sport Psychology 1 – 4 December 2007, Rama Garden Hotel, Bangkok, Thailand.

4. บทความที่พิมพ์เผยแพร่ในวารสารหน่วยงานต่างๆ

4.1 การวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และครูผู้สอนภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวท้องถิ่นของเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการราชภัฏตะวันตกฉบับที่ 1 (ก.ค. – ธ.ค. 2549) ปีที่ 1

4.2 Should Tourism Academic Cooperation among the Universities in the Greater Mekong Sub-region Countries be Taken Seriously? ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการราชภัฏตะวันตก ฉบับที่ 1 (ก.ค. – ธ.ค. 2550) ปีที่ 2

4.3 ศูนย์พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย (Teaching and Learning Unit in Universities) ตีพิมพ์ในวารสารมนุษยสังคมปริทรรศน์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (ม.ค. – มิ.ย. 51)

4.4 มีบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสารอื่นๆ ด้านการจัดการ การพัฒนาที่ยั่งยืน การวิจัยแบบมีส่วนร่วมอีกประมาณ 40 บทความ

ความชำนาญพิเศษ

- วิทยากรพิเศษ เรื่องการพัฒนาบุคลิกภาพให้แก่สถานประกอบการทั่วไป
- วิทยากรพิเศษ เรื่องศิลปะการต้อนรับและการบริการให้แก่สถานประกอบการทั่วไป
- วิทยากรพิเศษ เรื่องการพัฒนาโครงการวิจัยด้านการท่องเที่ยวยั่งยืนให้แก่มหาวิทยาลัยต่างๆ
- พัฒนานักวิจัยด้านการท่องเที่ยวยั่งยืนกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง
- พัฒนาโครงการวิจัยและนักวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้และครูผู้สอนภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืนในท้องถิ่น เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ 11 โครงการ
  - พัฒนาโครงการวิจัยและนักวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืนในท้องถิ่น เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ 148 โครงการ
  - พัฒนานักจัดการงานวิจัยด้านการท่องเที่ยว ให้แก่เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 38 คน จาก 21 มหาวิทยาลัย

งานบริการวิชาการ

- วิทยากรพัฒนาโครงการวิจัยแก่มหาวิทยาลัยต่างๆ
- วิทยากรเรื่องการพัฒนาบุคลิกภาพ และการเป็นเจ้าบ้านที่ดีให้แก่ โรงแรม ศาลยุติธรรม สมาคม สถานประกอบการ โรงพยาบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด พนักงานเทศบาล และอื่นๆ
- วิทยากรเพื่อพัฒนาผู้บริหารของโรงแรมในด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรม
- วิทยากรด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวให้แก่องค์กรต่างๆ เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต่างๆ
- ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณารายงานการวิจัยแต่ละระยะของหน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สถาบันคลังสมอง และมหาวิทยาลัยต่างๆ
- ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความวิจัยและบทความวิชาการให้แก่ สกว. สมาคมนักวิชาการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และมหาวิทยาลัยต่างๆ
- ที่ปรึกษาปริญญาโทของนักศึกษาปริญญาโท และปริญญาเอก ของมหาวิทยาลัยอื่นๆ นอกจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี อาทิ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และมหาวิทยาลัยรามคำแหง
- วิทยากรอบรมการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF) ให้แก่มหาวิทยาลัยต่างๆ
- ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวระดับปริญญาตรีและปริญญาโท (มคอ. 2) ให้แก่มหาวิทยาลัยต่างๆ
- ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณางานวิจัยวาระชาติ ของ สกว. พ.ศ. 2552
- ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณางานวิจัยวาระชาติ ของ สกว. พ.ศ. 2553